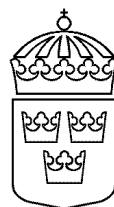

Torsdagen den 22 april

Kl. 12.00 – 19.46

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 16 april.

2 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Lars Ohly* (v) av sagt sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om personlig ersättare för särskild företrädare för partigrupp

Talmannen meddelade att Folkpartiet liberalernas partigrupp anmält *Anna Grönlund Krantz* som personlig ersättare för särskild företrädare för partigrupp.

4 § Anmälan om kompletteringsval till riksdagsstyrelsen och EU-nämnden

Talmannen meddelade att Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält *Anna Grönlund Krantz* som personlig ersättare för *Bo Könberg* i riksdagsstyrelsen samt att Vänsterpartiets riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält *Alice Åström* som suppleant i EU-nämnden.

Talmannen förklarade valda till

personlig ersättare för Bo Könberg i riksdagsstyrelsen
Anna Grönlund Krantz (fp)

suppleant i EU-nämnden
Alice Åström (v)

5 § Anmälan om val av ordförande i EU-nämnden och bostadsutskottet

Talmannen meddelade att *Tommy Waidelich* (s) valts till ordförande i EU-nämnden från och med den 14 april samt att *Ragnwi Marcelind* (kd) valts till ordförande i bostadsutskottet från och med den 20 april.

6 § Ledighet

Talmannen meddelade att *Per Landgren* (kd) ansökt om föräldraleddighet under tiden den 26 april–31 maj.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Jakob Forssmed* skulle tjänstgöra som ersättare för Per Landgren.

7 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:
2003/04:FPM90 Kommissionens årliga politiska strategi för 2005
KOM(2004)133 till utrikesutskottet
2003/04:FPM92 Europeiska kommissionens tredje rapport om ekonomisk och social sammanhållning *KOM(2004)107* till näringsutskottet

8 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde

Talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträden fredagen den 6 och fredagen den 13 februari inkommit.

9 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2003/04:131 till socialutskottet

Skrivelser
2003/04:104 till finansutskottet
2003/04:141 till miljö- och jordbruksutskottet

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU23
Allmänna motioner om mervärdesskatt.

*Allmänna motioner
om mervärdesskatt*

Anf. 1 ULLA WESTER (s):

Herr talman! Aldrig är väl mervärdesskatten, eller ”momsen” som vi säger i dagligt tal, så populär som under riksdagens allmänna motionstid. Det betänkande som nu ska avhandlas behandlar inte mindre än 52 olika motioner. Mervärdesskatten som sådan är viktig och intressant, både nationellt och i EU-perspektiv. Den inbringar mycket pengar till vårt gemensamma, och hur den utformas har stor betydelse för den så kallade inre marknadens funktion.

Det faktum att moms tas ut med olika skattesatser på olika varor och tjänster gör den till ett intressant motionsområde. De differentierade skattesatserna skapar avgränsningsproblem. Motionerna handlar nästan alltid om att ett visst område bör få lägre skattesats eftersom gränsen gentemot ett annat område, med just lägre skatt, uppfattas som otydlig eller orättvis. Jag kan inte påminna mig att någon motionär yrkat åt det motsatta hållet, alltså begärt en höjning av skattesatsen för att uppnå bättre neutralitet.

För den intresserade rekommenderar jag det här betänkandet, alltså SkU23, för läsning. Alldeles i inledningen finns det en bra och informativ beskrivning av mervärdesskattesystemets konstruktion och de begränsningar och gränsdragningar som finns.

Med dessa ord, herr talman, föreslår jag att debattörerna får sätta i gång och motivera sina ställningstaganden i momsfrågor gällande cykelhjälm, skidliftar, nyttig mat, ideella föreningar och annat – både smått och stort.

Anf. 2 STEFAN HAGFELDT (m):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 1, som jag så småningom också kommer att begära rösträkning på. Vi moderater står givetvis också bakom de övriga reservationer i betänkandet som vi har skrivit under.

Det höga skattetrycket i Sverige slår hårt mot alla inkomstagare men känns givetvis hårdast för dem som har låga inkomster. Många låginkomstagare i Sverige betalar ca 60 % i skatt. Förutom inkomstskatt tillkommer fastighetsskatt, energiskatter, miljöskatter, punktskatter med mera. Dessutom tillkommer mervärdesskatten, momsen, som alla får betala oavsett vilken inkomst man har. Självklart är det många som reagerar på att moms även läggs på punktskatter. Det blir alltså skatt på skatt. Frågan är om det är rimligt.

Utomlands är det vanligt att familjer har råd att ta med barnen ut och äta på restaurang. I Sverige har oftast vanliga familjer inte råd, eftersom restaurangmomsen är 25 %. Är det rimligt att mat som inhandlas i butik, även färdiglagad mat, beskattas med 12 % medan mat som förtärs på restaurang belastas med mer än det dubbla?

Detta ställer till med allvarliga konkurrensproblem för svenska företag, inte minst för turistnäringen. Hur klarar vi konkurrensen med andra länder när vi i Sverige, jämte Danmark, har den högsta mervärdesskatten i Europa? Vi moderater förutsätter att regeringen ställer sig bakom EG-kommissionens förslag om att låta bland annat restaurangtjänster omfattas av möjligheten till låg moms.

I Sverige finns det i dag ca 10 000 hotell- och restaurangföretag. Av dessa är 90 % småföretag, vilket innebär att de har färre än tio anställda. Med en lägre moms ökar både turismen och antalet anställda. Vi anser också att nya lösningar, till exempel förenklingar av olika tillståndslagar, måste till.

Den höga nivån på mervärdesskatten i Sverige innebär givetvis konkurrensnackdelar för svenska företag, som i allt större utsträckning verkar på en växande europeisk marknad. Inom vissa sektorer, som kapitalvarumarknaden, har svårigheterna att konkurrera på lika villkor blivit allt större. Som exempel kan jag nämna att mervärdesskatten är nio procentenheter lägre i Tyskland.

Svenska handelsföretag har problem med vår höga moms eftersom de måste konkurrera med andra EU-företag, som har låg hemlandsmoms. Problemet är att säljaren måste ta ut moms på försålda varor enligt ursprungslandsprincipen.

Herr talman! I reservation 4 för vi fram att mervärdesskattelagens bestämmelser om avdragsrätt för förvärv av fordon är svårhanterliga och ger upphov till onödigt krångel för de berörda företagarna. Reglerna, och då särskilt gränsdragningen mellan vad som enligt mervärdesskattelagen är att anse som personbil och vad som bör betraktas som lastbil, måste skyndsamt ses över.

Reservation 7 är en gemensam borgerlig reservation. Här lyfter vi fram att det är angeläget att de allmännyttiga ideella föreningarna och trossamfunden även i fortsättningen inte hindras i sin verksamhet av en hämmande beskattning och annat krångel. Vi anser att alla möjligheter till lättnader i mervärdesbeskattningen, eller hel befrielse, som står till buds inom ramen för den gemenskapsrättsliga lagstiftningen på området måste tas till vara.

Betänk att föreningslivet och det ideella arbete som bedrivs i föreningarna i syfte att främja allmännyttiga ändamål såsom sociala, välgörande, religiösa, politiska, idrottsliga, konstnärliga eller liknande kulturella har en lång tradition i vårt land. Vi förutsätter därför att regeringen snabbt arbetar med att se över den ideella sektorns framtida mervärdesskattesituation så att den oro och ovisshet som finns bland många ideellt arbetande människor kan skingras.

Herr talman! I ett särskilt yttrande tar vi borgerliga partier upp att inte bara momsreglerna utan även skattereglerna i övrigt för ideella föreningar och stiftelser med allmännyttig verksamhet är svårtolkade och därmed ger upphov till problem. Inkomstskattelagens regler om skattebefrielse och avgränsningen mellan ideell och kommersiell verksamhet i föreningarna är oklara och otidsenliga och därmed inte relevanta för vad som i dag betraktas som allmännyttigt.

Vi har kritiserat detta förhållande i andra sammanhang och kommer att bevaka frågan även i fortsättningen.

Anf. 3 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! I går kväll när jag skulle förbereda den här debatten plockade jag fram mitt anförande från förra årets debatt. Jag tänkte att det väl fanns något i anförandet som jag skulle kunna använda i år också. Varför uppfinna hjulet på nytt, eller i detta fall orden? Återvinning är jag också van vid från min hemstad Borås.

Det mesta kunde jag återanvända. Våra idéer finns fortfarande kvar, men lite har hänt sedan förra året för att få dem åtgärdade.

På Folkpartiets begäran tillsattes en utredning om enhetlig moms. Någon utredning har ännu inte synts till. Fortfarande betalar man lägre moms när man köper varm kyckling och potatisgratäng på Hemköp jämfört med om man köper det på restaurang. Fortfarande kostar det mer att röra sig till musik än att bara lyssna. Fortfarande är momshandboken gigantiskt tjock med alla regler om vilken skattesats som ska vara på vilken vara. Det är så många regler att inte ens alla som arbetar med frågorna på skattemyndigheten har lätt att hålla reda på dem. Riksdagen späder på med nya regler kontinuerligt.

Herr talman! Folkpartiet ser fram emot resultat från utredningen om en enhetlig moms. En enhetlig moms var ju också en viktig ingrediens i 1991 års skattereform.

När nu förhoppningsvis en utredning är på gång är det märkligt att regeringen infört en förtäckt lägre moms på byggande. Visserligen kallar man det investeringsstöd, eftersom EU:s momsregler inte tillåter lägre moms på byggande, men stödet motsvarar en 6-procentig moms i stället för den 25-procentiga. Detta kan också utläsas av betänkandet som vi behandlar nu.

Folkpartiets lösning för att stimulera byggande är, i stället för riktade stöd och subventioner, andra åtgärder som ökar konkurrens, enklare planregler med mera. Därför ställer vi inte upp på utskottets motivering till avslag på motionen om byggmoms, även om vi inte har någon reservation.

Herr talman! Jag var inte gammal när jag fick följa med min mormor till det första symötet i den kyrkliga syföreningen eller vara med på en rödakorsbasar. Jag är uppvuxen med ideellt arbete. Därför anser jag att det är viktigt att traditionen med att arbeta frivilligt för en god sak på sin fritid upprätthålls.

Det finns även i dag många människor som lägger ned åtskilliga timmar av sin fritid för att hjälpa sina medmänniskor som har det besvärligt, både de som bor här hemma i Sverige och ute i världen. Det finns också många människor som använder sin fritid till att vara ledare i någon förening som bedriver viktig ungdomsverksamhet, som till exempel scouting eller inom någon idrott.

Ideell verksamhet måste värnas. Den debatt som pågått en längre tid om att till exempel second hand-försäljning ska momsbeläggas måste få ett snart slut. Många som sysslar med ideell verksamhet i dag är oroliga, även om det är glädjande att regeringen nu insett vikten av frågan så att den ses över ytterligare en gång. Förhoppningsvis kommer regeringen fram till att man kan hitta möjligheter att kringgå EU-lagstiftningen så att de ideella föreningarna kan slippa betala moms.

Herr talman! Det är inte bara när det gäller moms som ideella föreningar har problem med skatteregler. Vid en hearing som Svenska Scoutförbundet anordnade här i riksdagen för en tid sedan diskuterades många av de problem som ideella föreningar har i sin verksamhet. Det förekommer många gånger gränsdragningsproblem om man ska betala skatt eller inte. Den jurist som specialiserade sig på föreningars skattejuridik berättade att hon många gånger hade problem med att reda ut vad som gäller på grund av krångliga regler.

Skattereglerna bör ses över, som vi också har anmält i ett särskilt yttrande. Den som sysslar med scouting ska göra det, och de som utövar någon idrott ska göra det, inte hålla på med att klara ut vilka skatteregler som gäller. Förutsägbarheten och enkelheten måste finnas i skattereglerna för såväl ideella föreningar som för alla företag.

Finansministern angav i en interpellationsdebatt för några veckor sedan att skattereglerna ska ses över när det gäller idrottsrörelsen. Denna har länge krävt en sådan utredning. Tyvärr tänkte inte finansministern utvidga översynen till att gälla andra ideella föreningar, vilket är beklagligt. Även andra ideella föreningar behöver ha den här förutsägbarheten och enkelheten.

Herr talman! Jag vill ta upp ytterligare en fråga när det gäller moms som också finns i ett särskilt yttrande från Folkpartiet. I dag utnyttjar alltfler privatpersoner möjligheten att köpa varor över Internet. Rädslan för att utnyttja detta sätt att handla har minskat. Den enskilda konsumenten sparar både tid och pengar. Men fler kunder på Internet medför också att alltfler säljare visar sig där. När köpen görs hemma vid datorn spelar det ingen roll var det säljande företaget rent fysiskt är beläget. Det kan vara i Sverige eller till exempel i något annat EU-land. Därför vänder sig alltfler säljare ute i Europa till svenska konsumenter.

De problem som då uppstår är var momsen ska betalas. Sverige har den högsta momsen. Om till exempel ett tyskt företag säljer till svenska kunder för mindre än 320 000 ska momsen betalas i Tyskland. Men så fort som beloppet överskrider 320 000 ska företaget i fråga öppna moms-konto i Sverige. I dag är det svårt att kontrollera vilka företag som passerar gränsen, vilket medför att flera företag – det är osäkert hur många – i dag säljer varor till ett lägre pris än de annars skulle eftersom de vet att det är svårt att kontrollera.

Enligt Skatteverket är det enda sättet att hitta eventuella smitare att surfa på Internet. Det blir ett problem för de svenska företag som bedriver Internethandel och distanshandel. De får konkurrensnackdelar genom konkurrens från utländska företag som säljer sina varor till ett lägre pris på grund av att de räknar med en tysk momssats. Den tyska momssatsen är 16 %, alltså betydligt lägre än den svenska som är 25 %.

Herr talman! I en interpellationsdebatt meddelade finansministern att kommissionen i sitt meddelande från oktober 2003 om prioriteringarna i strategin på momsområdet tagit upp frågan om distansförsäljning. I sitt strategidokument aviserar kommissionen förslag rörande detta under det tredje kvartalet 2004. Sverige har givit kommissionen sitt fulla stöd för ett sådant arbete.

Det verkar ju lovande. Men det gäller att bevaka frågan och att någonting verkligen händer. Oroande är att det finns så lite resurser hos Skatteverket att bevaka dem som inte följer spelreglerna. Oegentligheter och fusk inom detta område, såväl som alla andra skatteområden, måste beivras.

Till sist, herr talman, vill jag yrka bifall till vår reservation 7.

Anf. 4 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Efter att jag har fått förmånen att tillhöra detta kamerala och eminenta utskott som heter skatteutskottet har uttrycket att skatta sig lycklig fått en helt ny mening.

Moms är ett sådant begrepp som sällan analyseras utan gärna tas för givet. Det är något slags avgift som varje konsument ska betala för att han eller hon konsumerar någonting. Och det må väl vara hänt. Vi behöver skapa resurser för vårt gemensamma bästa.

Men jag reagerar ändå inför sättet som vi i Sverige på flera områden tar ut moms och gör skillnad mellan olika varor.

Om jag sätter mig ned på en restaurang och beställer in lagad mat som jag sedan betalar för ska jag betala 25 % moms. Hade jag gått till snabbköpet och köpt råvarorna och lagat samma måltid åt mig själv hade jag betalat endast 12 % moms.

Frågan som inställer sig är förstås: Vad skulle skillnaden bestå i, förutom att maten som jag äter på restaurang ofta är mycket godare än den jag lagar själv? Där är min hustru bättre.

Skillnaden är att för att få lagad mat måste någon laga den. Med andra ord är skillnaden att restaurangmaten förädlas genom en människas arbete och kunskap. Förmodligen livnär sig den människan på det. Ett respektabelt arbete, tycker jag.

Men varför ska då restauranger och de som arbetar på dem diskrimineras? Tvärtom borde deras arbete stimuleras och bejakas genom att momsen på deras tjänster åtminstone skulle vara densamma som på livsmedel i snabbköpet.

Herr talman! Arbetslivet, familjelivet och fritiden är svåra att få ihop för många människor i vårt land. I princip måste alla vuxna medlemmar i ett hushåll arbeta för att klara ekonomin. På kvällar och helger måste man sköta städning, tvätt, hushållsekonomi och annat underhåll. I det läget är det viktigt att fritiden har en så hög kvalitet som möjligt. Vore det då inte trevligt att kunna ta ut sin familj oftare än man brukar göra för att äta middag tillsammans på en restaurang, kunna prata och slippa tänka på hushållsbestyr. Jag tycker i alla fall det.

En enhetlig moms på livsmedelsområdet skulle lustigt nog också skapa en sådan effekt. Dessutom skulle den inverka positivt på restaurangnäringen som därmed skulle få en större kundkrets.

Herr talman! Det finns ingen anledning att förlänga det här anföran- det, men jag vill avslutningsvis ändå betona vikten av momsbefrielse för ideella föreningar. Insatserna från dessa kan inte nog berömmas och har en mycket lång tradition i vårt land.

Till slut vill jag yrka bifall till reservation nr 2 och reservation nr 7.

Anf. 5 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Ledamöter och åhörare! Den 13 juni går vi till val till EU-parlamentet. Vi ska bestämma vilka 19 parlamentariker vi ska skicka till Bryssel för att representera oss i EU-parlamentet.

Så här i början av en valrörelse får jag ofta frågan om det spelar någon roll vem vi skickar till Bryssel. Visst spelar det roll, precis som det spelar roll vilken regering vi har och vilken politisk majoritet vi har här i riksdagen.

När det gäller moms är de här tre områdena, vilka vi skickar till parlamentet, vilken regering vi har och vilka som har majoritet här i riksdagen extra tydligt. Sveriges regler när det gäller moms styrs nämligen i mångt och mycket av EG:s sjätte momsdirektiv. Där regleras exempelvis vilka varor och tjänster som medlemsländerna kan ha en lägre momssats på än som är normalmoms eller en momssats som är noll.

Exempelvis – det har kommit upp tidigare i debatten – kan man ha låg moms på mat. Det har vi i Sverige. Men EG:s mervärdesskattedirektiv medger inte låg moms på restaurangtjänster. Man kan ha låg moms på byggande om det är ett led i socialpolitiken, men man kan inte ha en generell låg moms på byggtjänster eller byggande.

Det har regeringen också utnyttjat. I dag har vi låg moms på byggande av studentbostäder, tror jag att det är. Det är vissa hyresbostäder med begränsad storlek, just kopplat till att det finns en möjlighet i EG:s mervärdesskattedirektiv att göra så. Men vi har inte en låg moms på byggande. Byggandet betraktas både som konsumtion, beskattas med moms, och som kapital, beskattas med fastighetsskatt.

Samtidigt, herr talman, finns det länder som har låg moms på andra områden än som regleras i mervärdesskattedirektivet. Det beror på att de har undantag i sina anslutningstraktat. Sammantaget gör det här att det blir ett *mischmasch*. Det är olika regler i olika länder. I Sverige pågår en utredning som tittar närmare på olika nivåer och gränsdragningar. Det är bra. Centerpartiet var genom min företrädare i skatteutskottet med och såg till att den här utredningen kom till stånd.

På EU-nivå har EG-kommissionen lagt fram ett förslag om att listan på varor och tjänster som kan ha låg moms skulle utvidgas samtidigt som de undantag som olika länder har skulle tas bort. Kommissionens förslag skulle till exempel medge att byggande, renovering, underhåll och uthyrning av bostäder skulle ha möjlighet att ha låg moms. Sedan är det givetvis upp till varje land att besluta om det, men möjligheten skulle finnas.

På samma sätt skulle restaurangtjänster kunna ha låg moms. Men återigen, beslutet skulle ligga här i Sverige och i Sveriges riksdag.

Jag tycker att kommissionens förslag är bra. Det skulle ge oss möjligheter. EU skulle inte styra hur vi ska förhålla oss när det gäller momssatser på det sätt som man gör i dag. Det är också Centerpartiets paroll inför EU-parlamentsvalet. EU ska vara smalare men vassare. EU ska syssla med de stora övergripande frågorna, men sedan ska varje land lokalt kunna få bestämma detaljerna.

Men tyvärr motsätter sig den svenska regeringen den reformering av mervärdesskattedirektivet som kommissionen har föreslagit. Vi har fått det redovisat i skatteutskottet av tjänstemän från Finansdepartementet som har redovisat hur Sverige har agerat. Sverige har alltså varit med och hindrat den här reformeringen.

Man kan fråga sig varför den svenska regeringen motsätter sig den här reformeringen av momsdirektivet. Jag kan inte se något annat skäl än att det handlar om att det är lättare när man debatterar här i kammaren att skylla på att vi inte kan ha låg byggmoms därför att EU inte medger det. Det är lättare att skylla på EU och smyga sig bakom mervärdesskattedirektivet än att ta debatten rakt, ”fronta” och argumentera för en hög skattesats här.

Det är skillnaden alltså. Även om EU skulle ge möjligheten att sänka byggmomsen i Sverige skulle det ändå vara riksdagen som fattade beslutet och gjorde prioriteringen.

I det sammanhanget, herr talman, vill jag passa på att yrka bifall till reservation 6 som just handlar om att den svenska regeringen egentligen borde driva på för att genomföra kommissionens förslag att bland annat ge möjlighet att ha låg moms på byggande.

Men på samma sätt som man gömmer sig bakom EU:s regler skyller regeringen på EU:s momsregler när det gäller eventuell momsbeläggning av ideell verksamhet. Det finns en reservation i betänkandet genom vilken vi tydligt skulle skicka en signal från skatteutskottet att regeringen ska utnyttja alla möjligheter som finns för att inom de regelverk som momsdirektivet ger söka möjligheter att undanta ideella föreningar från mervärdesskatt.

Men majoriteten vill inte skicka den tydliga signalen till regeringen. Jag tycker att det är synd, för det finns en väldig oro inom den ideella verksamheten i Sverige. Den är grundad på det förslag som är kopplat till EG:s mervärdesskattedirektiv. Nu har man beslutat att det ska utredas lite ytterligare, så hotet är tillfälligt avvärjt, men det finns där. Det tycker jag är synd. Jag tycker att riksdagen skulle ha kunnat skicka den tydliga signalen till regeringen.

Återigen yrkar jag bifall till reservation nr 6. Den handlar om att vi i Sveriges riksdag ska ge en tydlig signal till regeringen att verkligen jobba för att vi själva får ta ställning till, att vi själva får argumentera för, om vi vill ha en hög eller låg moms på byggande. EG:s regler ska inte vara avgörande. Samma gäller restaurangtjänster. Vi ska kunna argumentera och prioritera själva och inte styras av de reglerna.

Anf. 6 BARBRO FELTZING (mp):

Herr talman! Många har deltagit i den angelägna debatten om momsbeläggning av ideella organisationer. Bland annat har det varit en interpellationsdebatt där sex partier deltog.

Jag tänker främst på den ideella second hand-verksamheten med försäljningen av skänkta begagnade varor. Frågan är om det ska bli en fortsatt momsbefrielse för den verksamheten, som bedrivs bland annat i butiksliknande former – Myrorna, Frälsningsarmén, Röda Korset och Erikshjälpen.

Min svärmor som hjälper till i kyrkan är oroad för att bland annat kaffet i kyrkan ska momsbeläggas. Det finns en stor oro hos folkbildningsförbunden. Jo, Ulla Wester, så är det! De är oroliga. Jag hoppas att det ska bli en lösning på detta.

I England finns bland annat så kallade *charity shops*. De har noll procent moms. Storbritanniens finansminister har lovat att dessa butiker under inga omständigheter ska momsbeläggas. Jag har besökt många

”kupor”, som lyder under Röda Korset. De är fortfarande oroliga, men de hoppas att det som finansministern sade och som stod i pressmeddelandet inte ska hända dem. Men det finns frågor kvar. För att inte de sämst ställda i landet ska drabbas är det viktigt att titta på detta ordentligt.

Utskottet uttrycker i betänkandet att vi ska ta hänsyn till alla möjligheter till lättnader. Det hoppas jag att vi gör. Jag kommer att följa upp den fortsatta behandlingen, bland annat den parlamentspromemoria som ska läggas fram så småningom och gå ut på remiss och även den proposition som regeringen ska lägga fram. Jag känner att om inte våra intentioner kommer fram kommer jag och Miljöpartiet att väcka motioner i saken.

Herr talman! Jag vill slutligen yrka bifall till reservation 3 i betänkandet om rättvisemärkta varor.

Miljöpartiets förslag om grön skatteväxling går ut på att höja skatterna, bland annat koldioxidskatten. Det kommer vi in på i nästa betänkande.

Anf. 7 BRITTA RÅDSTRÖM (s):

Herr talman! En favorit i repris skulle man kunna kalla den momsdebatt som sker varje år. Det är liknande motioner, och som Anne-Marie Ekström sade kan man titta på sitt gamla anförande och till vissa delar kanske använda det. Det är bra med *recycling*.

I år har 52 motioner väckts rörande sänkning eller slopande av mervärdesskatten gällande olika varor och tjänster. Ulla Wester nämnde exempel på de olikheter som finns i motionerna.

Skatternas främsta syfte är att finansiera välfärden. Därför har vi kanske ett större skatteuttag – som också har nämnts – än många andra industriländer, men vi har också, vill jag påstå, den bästa generella välfärden. Vi har höga politiska ambitioner när det gäller välfärden, och genomförandet av dessa ambitioner ska vi naturligtvis gemensamt betala för.

Mervärdesskatten är en stor inkomstkälla för staten. För 2004 förväntas intäkterna uppgå till 236 miljarder kronor, att jämföra med den statliga inkomstskatten på ca 35 miljarder och bolagsskatten på ca 56 miljarder.

236 miljarder kronor är en svindlande summa pengar. Det är lite mer än försvarsbudgeten – fem gånger om. Det är mervärdesskatterna vi debatterar i dag som står för dessa 236 miljarder.

Debatten, tycker jag, ska inte bara handla om dessa eviga skattesänkningar som föreslås i olika motioner och därav följande reservationer – som jag återkommer till – utan ska också i sådana fall handla om hur sänkningar ska finansieras eller om lägre mervärdesskatt inom olika områden ska innebära nedskärningar i välfärden och var dessa nedskärningar i sådana fall ska göras.

Vi socialdemokrater kan aldrig gå med på skattesänkningar som lämnar stora hål i statens plånbok och därmed riskera stora nedskärningar i välfärden. Alla eventuella skattesänkningar måste betalas på något sätt.

Herr talman! Vi socialdemokrater är alltid redo att förändra och förbättra skattesystemet allteftersom samhället förändras och utvecklas. Det har vi alltid gjort, och ett resultat är det välfärdssamhälle vi lever i i dag.

Mycket behöver förbättras, och då är breda skattebaser viktiga för att kunna göra det.

Vi är också beredda att förbättra, förändra och förenkla inom mervärdesskatteområdet. Vårt medlemskap i EU – som många partier vurmade mycket varmt för, och där man var beredd att gå långt i EU-anpassning – kritiserar i dag, inte minst på skatteområdet. Men det har också inneburit att vi har varit tvungna att göra en översyn inom olika områden för att anpassa oss till olika EU-regler, bland annat inom skatteområdet. Att differentierade skattesatser skapar konkurrens, avgränsningsproblem och krångel som är svåra att tillämpa i praktiken har också uppmärksammats av oss ledamöter. Efter ett tillkännagivande har regeringen tillsatt en särskild utredare, som har nämnts här, med uppdrag att göra en översyn av tillämpningsområdet för de reducerade skattesatserna och undantagen från beskattning inom mervärdesskatteområdet. Den utredare som tillsattes kommer inom kort att presentera första delen av sitt uppdrag. Hela uppdraget ska redovisas den 1 februari 2005.

Vi socialdemokrater vill få en samlad bedömning av hur den svenska skattestrukturen bör vara utformad i en värld med internationaliserade marknader för varor och tjänster och produktionsfaktorer samtidigt som vi vill bevara de välfärdspolitiska ambitionerna.

Herr talman! Om vi tittar på de reservationer som har lämnats är det orimligt att besluta om skattefåvörer till hela branscher, till exempel turist- och restaurangbranschen. Där räknar jag också in skidliftar, som finns omnämnda i Moderaternas och Kristdemokraternas reservationer.

När det gäller restaurangmomsen, är vi beredda att höja matmomsen för att få likvärdig moms på dessa varor? Det ställningstagandet måste vi göra. Det är orimligt att fatta beslut om detta samtidigt som Skattesatsutredningen arbetar. Därför är det inte heller rimligt med ett tillkännagivande till regeringen, som har krävts i reservationerna, eftersom Skattesatsutredningen tillkom efter ett tillkännagivande från riksdagen till regeringen.

Jag vill kommentera turism och skidliftar. Turismen i Sverige har ökat dramatiskt de senaste två åren. Likadant är det i fråga om restaurangbesök och byggandet av nya restauranger. När jag nyligen träffade arbetsgivarorganisationen inom restaurangnäringen sade man att det största hotet inte är momsen utan svartkrogar och svartarbeten. Det är den typen av illegal verksamhet som är det största hotet mot branschen. Det är viktigt att nämna.

Likadant är det när det gäller skidliftsverksamheten. De bolag som verkar i landet har gått med oerhörda vinster de senaste åren. Det hänger inte på momsen. Det hänger mer på att det finns snö. Vi kanske skulle satsa på snökanoner under snöfria år.

När det gäller reservationen om företagsbilar, vilket också är en moderat reservation, kan jag säga att frågan om avdragsrätt för momsen på bilar alltså är föremål för beredning inom EU liksom ett förslag om byggande av bostäder, som både Centern och Kristdemokraterna tar upp i sin reservation.

Den kanske mest debatterade frågan i år är frågan om mervärdesskatten och eventuella förändringar och har rört allmännyttiga ideella föreningar utifrån betänkandet *Mervärdesskatt i ett EG-rättsligt perspektiv*. Detta har alla föregående talare varit inne på. Utredningen kom fram till

att generella undantag från mervärdesskatt inte är förenliga med EG-rätten. Men det var utredningens slutsats. Utredningen har varit ute på remiss, och beredning av betänkandet och remissvaren pågår fortfarande.

Vi är många som har blivit kontaktade av föreningar av olika slag, både hemmavid och riksorganisationer, i den här frågan och mött deras oro inför framtiden.

Utskottet, likväl som finansministern – han har uttryckt det i kammarerna – delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att de allmännyttiga ideella föreningarna och trossamfunden får en positiv särbehandling även framöver och att alla lättnader eller hel skattebefrielse från mervärdesskatten ska tas till vara.

Här tror jag att vi är överens mellan de olika politiska partierna och med regeringen. Men eftersom det ska gå ut en promemoria om detta återkommer frågan, och då organisationer får tycka till igen. Vi får se vad det kan leda till.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga att genom olika beslut under åren efter skattereformen i början av 90-talet har olika differentieringar av mervärdesskatten skett av olika skäl. Systemet har blivit krångligt och alltmer oöverskådligt, inte minst tyder olika motioner och diskussioner som vi ledamöter i skatteutskottet har haft med olika intressenter på detta. Det är av dessa skäl som olika utredningar har tillsatts och arbetat, förutom den översyn som också görs av mervärdesskatten inom EU:s olika instanser. Låt oss se vad utredningarna kommer fram till innan vi fattar beslut om fler differentieringar i fler branscher som gör det ännu krångligare och gränsdragningarna ännu svårare.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 8 STEFAN HAGFELDT (m) replik:

Herr talman! Jag har tre frågor till Britta Rådström. För ett par år sedan sänktes momsen på böcker och tidskrifter. Många befarade att sänkningen inte skulle komma konsumenterna till godo utan stanna hos bokhandlarna. Nu visar det sig att hela sänkningen kom konsumenterna till godo. Det betyder att man nu köper mer böcker. Och det måste vara väldigt positivt för Sverige att man läser fler böcker. Man får naturligtvis också in mer moms i och med att försäljningen har ökat. Med anledning av dessa positiva effekter ställer jag frågan om Britta Rådström kan tänka sig att sänka momsen på något annat område.

Den andra frågan jag ställer handlar om det som jag tog upp i mitt anförande, nämligen att man tar ut skatt på skatt. Låt mig nämna till exempel bensinskatten. Bensinpriset är i dag ca 10 kr, och ungefär 3:30 kr är det riktiga bensinpriset. Men sedan lägger man på miljöskatter och punktskatter. Och sedan lägger man plötsligt utanpå alltihop moms. Det är alltså inte bara moms på bensinpriset utan även på punktskatterna. Det gör att bensinpriset blir 10 kr. Är det rimligt?

Min tredje fråga handlar om restaurangmomsen. Jag har också goda kontakter med restaurangerna och vet att svartjobb och annat är ett jätteproblem. Men man säger också att man skulle kunna öka konsumtionen och framför allt få ännu mer turister om turistmomsen sänktes. Det är avskräckande för turister som kommer till Sverige att det är ganska dyrt på restauranger. Felet ligger inte hos dem som driver restaurangerna,

utan det är momsen på 25 % som spökar. Varför är momsen mindre än hälften på färdiglagad mat på exempelvis Hemköp?

Prot. 2003/04:100
22 april

Anf. 9 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Beslutet att sänka momsen på böcker och tidskrifter fattades naturligtvis för att stimulera bokbranschens försäljning. Men när det gäller tidskrifter har vi inte samma positiva utveckling som för böcker, att det har blivit billigare för konsumenten. I vissa fall har man kunnat visa på nästan det omvända.

Ja, visst kan momsen sänkas på andra områden om vi kan ta in motsvarande pengar någon annanstans så att det inte drabbar statens finanser. Det är det som det handlar om. Skatterna är till för att bygga vårt gemensamma samhälle och vår gemensamma välfärd. Och de utgifter som vi skaffar oss måste vi också betala.

Frågan om bensinskatten har diskuterats inte minst där uppe där jag kommer ifrån, där man har långa avstånd och glesbygd. Som Stefan Hagfeldt säger ingår miljöskatter i bensinpriset. Det är också utifrån ett miljöperspektiv som bensinpriset är högt. Men det finns regler om att varor som säljs ska beläggas med moms. Det regleras i lagstiftningen.

Jag tog tidigare upp frågan om att sänka momsen i restaurangbranschen. En utredning ska se över frågan om momsen, så att vi får en någotsånär jämn nivå på momsen och att vi inte har flera nivåer som i dag. Det innebär, som jag sade i förra årets debatt, att vi kanske måste höja momsen på mat och på böcker för att kunna sänka andra momssatser om vi ska ha en likvärdig moms.

Anf. 10 STEFAN HAGFELDT (m) replik:

Herr talman! Om vi får hit fler turister som också går ut och äter blir det större inkomster, även om man tar ut en lägre moms, inte bara i fråga om moms. Turister innebär ju andra inkomster också var de än vistas. Detta gör att vi kanske får mer skatteinkomster. Det finns alltså områden som kan ge dessa goda effekter.

När det gäller restaurangmomsen vill jag säga följande. Det är lite ologiskt att man sänkte momsen på mat, vilket var bra. Om man köper färdiglagad mat på Hemköp är det låg moms. Men om man äter på en restaurang är det hög moms. Det är inte logiskt.

Jag ska säga något om bensinskatten. Sverige är ett stort land till ytan, och vi är väldigt beroende av bilen. Det höga bensinpriset har fört med sig att det är många barnfamiljer och boende i glesbygd som drabbas av detta höga pris. Mot bakgrund av detta ska jag ställa en fråga. Man kan lägga moms på själva bensinpriset. Men är det rimligt att lägga moms på miljöskatterna? Det är det som man gör, och därför blir bensinpriset så väldigt högt. Två tredjedelar av bensinpriset står skatten för. Det är alltså bara en tredjedel som utgör det egentliga priset på bensin.

Anf. 11 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Beslutet att sänka momsen på mat togs för att göra maten billigare för barnfamiljerna. Det var före min tid här. Det var ett direkt riktat beslut. Det tycker jag var väldigt viktigt, och det har gett bra effekter. Vi har ganska bra matpriser i dag.

*Allmänna motioner
om mervärdesskatt*

Frågan om moms på miljöskatter kan jag inte svara på. Det måste jag ärligt erkänna. Jag vet inte hur skatteförhållandena i fråga om bensinpriset ser ut.

Ibland när jag kör bil hemma tänker jag på att så länge människor sitter en och en i bilarna och kör långa sträckor till samma ställe kan vi inte säga att bensinpriset är för högt. Men det är en allmänmänsklig reflexion.

Anf. 12 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Herr talman! Britta Rådström sade att alla eventuella skattesänkningar måste betalas. Det är helt sant. Men precis på samma sätt får vi betala för effekterna av höga skatter, till exempel i form av låga investeringar. Vi i de borgerliga partierna sitter nu och jobbar med våra alternativ till regeringens vårbudget. Jag roade mig då med att titta på bruttonationalprodukten och bruttonationalinkomsten. Bland annat när man räknar ut biståndet grundas det på BNI. Då såg jag till min förvåning i den föreliggande vårpropositionen att BNI är högre än BNP. Normalt sett är BNI lägre. Man drar bort investeringar från BNP så får man BNI. Detta innebär i kalla fakta att vi har en förslitning av vårt kapital. Vi gör inte tillräckligt stora investeringar.

Ett bra exempel på var kapitalet förslits är vårt bostadsbestånd. Under de närmaste åren kommer det att finnas behov av omfattande renoveringar och underhåll av 1,3 miljoner lägenheter, en stor del av dem i miljonprogrammet som är i behov av renovering nu.

Å andra sidan satsar regeringen på tillfälliga åtgärder – investeringsstöd, tillfälliga rotavdrag och annat – för att få i gång byggsektorn. Men vore det inte bättre med långsiktiga åtgärder? Jag upplever att byggare väntar på nästa investeringsprogram, eller vad det nu kan vara, när det i stället borde fattas beslut som man vet gäller långsiktigt. Jag tror att det vore bra om regeringen jobbade i EU för en generell låg byggmoms. Det är fel att byggande ska beskattas både som konsumtion och som kapital.

Anf. 13 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Som Roger Tiefensee sade satsar regeringen just nu både på ROT-avdraget och på investeringsstödet för små lägenheter och studentbostäder framför allt, som är tidsbegränsat. Naturligtvis är det för att få i gång hjulen lite grann.

Men både kommuner och privata bostadsföretag måste agera kraftfullare också när det gäller bostadsbyggandet. Det kan inte hela tiden vara statliga bidrag till specifika branscher som ska få hjulen att snurra. Ibland när vi pratar näringslivsfrågor känner jag att det alltid finns ett krav i bakgrunden på att staten ska ställa upp med pengar och få i gång produktion eller tillväxt. Staten kan ge möjligheter och basen för detta, men när vi har ett så stort privat näringsliv är det ju oerhört viktigt att de tar tag i frågorna själva också.

Jag sätter mig inte emot en diskussion i EU om att byggmomsen ska vara lägre, men jag kan inte svara på hur regeringen har diskuterat här. Det ska jag villigt erkänna.

Anf. 14 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Herr talman! Det gläder mig att Britta Rådström ändå kan se lite friare på och inte motsätter sig en diskussion om att EU:s regler skulle

medge en låg momsats på byggande, för vi har inte möjlighet att ha en generell låg momsats på byggande, renovering och underhåll. Det är just det som är problemet.

Precis som Britta Rådström framför finns det tillfälliga ROT-avdrag och tillfälliga investeringsstöd, men de är tidsbegränsade. Långsiktigheten i politiken saknar jag inom det här området och inom många andra områden. Det är tillfälliga åtgärder för att parera konjunkturer. Jag tycker att politik ska handla om att skapa strukturer som är bra, inte att motverka konjunkturer.

Du säger att kommuner och privata bostadsbolag ska agera kraftfullare, men problemet är att de inte får kalkylen att gå ihop, mycket på grund av att vi beskattar boende både som konsumtion med moms och som kapital med fastighetsskatt. Då blir det en kombination som blir för dyr. Det går inte att få kalkylen att gå ihop.

Därför skulle jag vilja fråga Britta Rådström dels om hon är beredd att jobba gentemot EU för att få möjlighet till en lägre byggmoms, dels om hon är beredd att jobba i Sverige för att verkligen genomföra det här i Sverige.

Anf. 15 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Som jag sade i början måste vi få ekonomin att gå ihop. Sänker vi något måste vi höja något annat om vi ska ha samma utgifter. Steg nummer ett är ju att ha en budget i balans.

I betänkandet står det när det gäller just byggmomsen: Kommissionen har lagt fram förslag om att bland annat byggande av bostäder ska kunna omfattas av en låg moms. Förslaget är för närvarande föremål för beredning i ministerrådet.

När vi får ett resultat därifrån kan vi återkomma till den här diskussionen och se om vi kan agera och på vilken nivå man ligger. Det är självklart intressant, särskilt om det blir direktiv, vilket vi inte vet, som vi måste följa.

Anf. 16 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Visst, Britta Rådström, kan man le åt att debatten blir en favorit i repris, men samtidigt är det väldigt beklagligt att man år efter år pratar om samma saker och inte kommer framåt. Jag tror att ett skäl är att alla utredningar som Britta Rådström pratar om tar så lång tid att ingenting händer.

Det är bra att utredningen om momsens kommer till resultat snart. Men vad menar Britta Rådström med att det kommer att presenteras inom kort? Har du någon tidsuppskattning?

Nästa fråga gäller distanshandeln. Så länge som vi har den högsta momsens i EU är det viktigt vad som händer med detta med distanshandel och momsens på distanshandel. Här måste EU göra något gemensamt. Då vill jag fråga om regeringspartiet kommer att bevaka frågan så att man kommer till en lösning och hur Skatteverkets resurser kommer att tillgodoses.

Till sist bara lite om ideella föreningars moms. Med tanke på att alla ideella organisationer fortfarande är så oroliga kan man aldrig nog påtala vikten av att det till slut måste bli ett för alla ideella föreningar gynnsamt

resultat, väldigt luddigt uttryckt. Håller inte Britta Rådström med om det?

Anf. 17 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det håller jag absolut med om. Vi har ju alla haft någon form av ideellt arbete, någon gång i vårt liv i alla fall, och vet vad de ideella organisationerna betyder för de små samhällena, de större samhällena, för folkrörelserna och för demokratin inte minst. Det är oerhört viktigt att de kan fortsätta verka på samma sätt som i dag.

När det gäller distanshandeln måste vi naturligtvis bevaka vad EU säger. Var frågan ligger i dag är jag inte riktigt säker på, men man jobbar ju med den i alla fall.

Utredningar tar lång tid – ja, det gör de. Ju fler förslag som kommer om att vi ska dra ned på resurserna till regeringskansli och departement, desto längre får vi vänta. Men jag tror på de utredningar som nu finns och att vi kommer att få något förslag så att vi kan överblicka både skatter och moms framöver.

Anf. 18 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag vill inte kommentera frågan om resurserna till Regeringskansliet. Jag tror att det finns tillräckligt med resurser i Regeringskansliet för att klara av de här utredningarna.

Den här utredningen har varat i flera år och borde ha varit klar mycket tidigare. Men jag fick inget svar på vad som menas med inom kort.

Anf. 19 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Vad jag har hört och fått veta är att vi ska få den första delen redan i maj.

Anf. 20 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag vill först ge en eloge till Britta Rådström för ett seriöst och konstruktivt bemötande av våra förslag.

Jag kanske ska informera om att moms är en fiskal skatt. Att man kan lägga skatt på avgifter och ha miljöskatt har med det att göra. Sedan kan man ju i vissa fall diskutera om det kan synas vettigt att ha det eftersom det blir konsumentledet som drabbas.

När det sedan gäller moms och skatter minskar ökade skatter konsumtionsutrymmet för hushåll och för alla andra. Därför finns det anledning att diskutera om man ska sänka momssatserna på olika områden. Man ska ju väga in statens intäkter, men frågan är om de ska komma i form av ökade intäkter från arbete, minskade sociala kostnader och annat, eftersom det gynnar kommuner och landsting om de kan ha fler i arbete, få in mer skatter och därmed kunna ha lägre skattesats.

Det kan alltså finnas skäl att ha reducerade momssatser på olika områden, och det ger väl ett bättre intryck om man har lika satser när det gäller mat oavsett om den lagas här eller där. Rent generellt får man väl säga att det är en logisk följd. Det finns ju faktiskt vägande skäl för att sänka momsen.

Det pågår utredning, som Britta Rådström mycket väl påpekade, men det är klart att vi från vår sida gärna vill manifesteras att vi står för de här

punkterna. Därför har vi exempelvis en gemensam reservation om ideella föreningar. Vi är säkert överens om hur viktiga dessa är; det är hela Folk rörelse-Sverige. Detta skulle drabba dem väldigt mycket. Jag vill gärna stryka under att jag verkligen hoppas att regeringen står på sig i det här sammanhanget. Vi kan inte låta Sverige drabbas av mer belastningar på dessa ideella föreningar. Det skulle innebära en stor belastning på Förenings-Sverige, som jag tror skulle innebära en utarmning. Folk skulle helt enkelt inte orka satsa, för då ska vi ha det kamerala. Man ska redovisa moms och allt detta. Det är mycket mer jobb för dessa föreningar. Jag har träffat många handikappföreningar som är väldigt oroliga.

Anf. 21 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag håller med Lars Gustafsson om föreningarna och föreningarnas arbete. Jag jobbar själv i många föreningar hemma och har så gjort under 30 års tid, minst. Det är jätteviktigt för hela Förenings-Sverige att de inte får ytterligare belastningar, särskilt inte administrativa, för det tär.

Visst är det viktigt – och det får vi väl se framöver då – att generellt ha samma momssatser, vilka varor eller tjänster som än säljs. Jag skulle vilja se så få undantag som möjligt. Det har gjorts någon beräkning när det gäller genomsnitt i hela EU. Det ligger någonstans vid 18–22 %, men om det är det som är det rimliga kan jag inte ta ställning till nu.

Jag håller också med om – det är kanske en av socialdemokratiens största frågor – detta med att få fler i arbete. Man ska lägga allt krut på att få ned arbetslösheten. Det gynnar hela samhället. Det gäller skattesidan och inte minst de personliga värden som det innebär för människor att ha ett arbete.

Anf. 22 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag vill bara påpeka att det väl ändå är så att man har gjort mätningar som visar att turismen i Sverige inte är lika utvecklad som i vissa av våra grannländer. Där har man en bättre utveckling av turismen, och man har haft en bättre tradition på detta område. Det kan finnas anledning att fundera över detta.

Arbete och sysselsättning är ett väldigt stort begrepp, så vi ska inte gå in på det. Momsen löser ju inte arbetsproblematiken. Dessutom vill jag ta upp det här med svartkrogar. Jag ser med stort allvar på dem, men de tjänar ofta sina pengar på svartsprit, vilket vi kommer att diskutera om några minuter. Det finns ingen anledning att gå in på den frågan. Därför tackar jag för debatten.

Anf. 23 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Turismen är ett jätteintressant område att utveckla i framtiden. Tyvärr har vi inte den värme som Grekland och Spanien kan ståta med nästan året om, så i det avseendet har vi det lite svårt. Men lägg märke till de idéer som finns runtom i landet i dag! Titta på Jukkasjärvi, till exempel! Ishotellet där har vuxit och är fullt hela tiden. Till Hotell Lappland i Lycksele flyger japaner och engelsmän för att åka skoter mitt i smällkalla vintern och bli fotograferade när det är 42 grader kallt. Bara man har idéer kan turismen utvecklas, men det kanske är idéerna som fattas.

Anf. 24 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Många av de momsfrågor som vi diskuterar här i dag är styrda av EU:s sjätte momsdirektiv. Vi är faktiskt i mångt och mycket väldigt bundna av vad som står i det direktivet. Diskussionen har ju dykt upp om det är så att vi på något sätt gömmer oss bakom de EU-regler som finns och så vidare. Man kan väl vända på detta lite grann och fråga sig om vi kanske var dåliga förhandlare den gången vi gick med i EU. Vi hade en speciell EU-minister, Dinkelspiel tror jag att han hette. Han kanske inte gjorde så bra ifrån sig som många hade hoppats – jag vet inte.

I vilket fall som helst har vi att jobba med frågorna utifrån hur sjätte mervärdesskattedirektivet ser ut i dag. Så är det bara. Det pågår en diskussion om bilaga H, om möjligheten till nedsättning. Den är trots allt intressant. Man får väl ändå tillstå och säga att det ligger en hel del i det som har sagts om restaurangmoms kontra matmoms. Det är väl någonting som vi får anledning att återkomma till. Men det är också precis som Britta Rådström sade i sina anföranden, att ska man diskutera skattesänkningar och skatteförändringar måste man också hela tiden prata om finansieringsfrågorna. Det är en viktig utgångspunkt.

Jag tror att vi tar behovet av byggande på allvar i det här landet. Det tycker jag att de satsningar på nyproduktion som görs i dag vittnar om. Det gäller alltså det som man gör inom ramen för vad som är möjligt enligt EU:s sjätte mervärdesskattedirektiv. Det är det som kallas *social living*, tror jag. Det har nu också kompletterats med andra satsningar på byggande inom ramen för vad vi har kommit överens om i vårpropositionen.

När det gäller allmännyttiga ideella föreningar är jag fullständigt övertygad om att alla partier vill att vi ska kunna göra så mycket som möjligt för att allmännyttiga ideella föreningar ska slippa betala skatt, ska slippa krångel. Det är någonting sådant som den gemensamma borgerliga reservationen också ger uttryck för.

Jag blev lite förvånad när jag hörde Anne-Marie Ekströms anförande förut. Anne-Marie Ekström sade att hon ville att regeringen skulle försöka kringgå EU-lagstiftningen. Min bestämda uppfattning är att om vi ska vidta åtgärder ska det vara förenligt med EU-rätten. Det tycker jag är en ganska bra utgångspunkt. Annars kan vi ställa till det ganska rejält för de föreningar som vi faktiskt säger att vi vill värna.

När jag läser i reservationen ser jag att ni fyra partier faktiskt skriver att detta ska ske inom ramen för den gemenskapsrättsliga lagstiftningen på området. Därmed är jag väl ändå lugnad. Det var kanske en lapsus; jag vet inte. Men det står trots allt i protokollet att Folkpartiet vill att vi ska kringgå EU-lagstiftningen, och det kan vara nog så intressant för den som är intresserad av riksdagens protokoll.

Till sist skulle jag vilja säga att det finns motioner i det här betänkandet som i och för sig inte har resulterat i reservationer, men det gäller sänkt moms på körkortsutbildning. Kan vi inte ta ordet ”utbildning” på allvar, vi riksdagsledamöter, och kanske utbilda våra egna riksdagskamrater så att de inte håller på och motionerar år efter år i sådana här frågor som vi vet är nästan omöjliga att komma fram med, enligt det sjätte momsdirektivet. Det blir faktiskt lite oseriöst till slut. Framför allt blir det en helt onödig arbetsbelastning för våra förvaltningar, för riksdagen.

Herr talman! Vi står bakom förslaget i betänkandet.

Anf. 25 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Självfallet menar jag inte att vi ska kringgå. Man kanske tolkar orden lite olika. Jag menar att man ska göra det inom ramen. Man ska hitta former för att man ska kunna göra det inom ramen.

Anf. 26 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Ska jag då tolka Anne-Marie Ekström som att hon tar tillbaka det hon sade förut i talarstolen?

Anf. 27 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Ja, jag tar tillbaka det på så sätt att vi kanske missförstod varandra. Jag menar inte att man ska kringgå EU-lagstiftningen utan att man ska hålla sig inom ramen. Om Marie Engström blir nöjd med detta tar jag tillbaka det som jag sade tidigare.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

11 § Allmänna motioner om punktskatter

Föredrogs

skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU24
Allmänna motioner om punktskatter.

Anf. 28 INGER NORDLANDER (s):

Herr talman! Nu ska vi debattera punktskatter. Dessa har dragit till sig en mängd motioner som kommer från den allmänna motionstiden. Man kan också tala om att under den allmänna motionstiden får alla riksdagsledamöter motionera om i stort sett alla ämnen som de är intresserade av.

Det inkommer ca 4 000 motioner under den tiden. 90 av dem berör punktskatter. Motionerna om punktskattefrågorna berör mångskiftande områden, som till exempel skatt på naturgrus, fritidsbåtar, alternativa drivmedel, åkerinäring, avfall med mera. Men de områden som har dragit till sig de flesta motionerna är beskattning på energi, jordbruk och trädgårdsnäring, alkohol och tobak samt på drivmedel och fordon.

När det gäller energibeskattningen har ju riksdagen beslutat om grön skatteväxling. Strategin med att höja skatter på energi- och miljöområdet är att det ska växlas mot sänkta skatter på arbete. Det främsta syftet med skatteväxlingen är ju att bidra till att fastställa de miljömål som ska uppnås.

Detsamma gäller jordbrukets och trädgårdsnäringens beskattning, men där sker compensation genom koldioxidskattelättnad.

Ett annat kärt debattämne är alkohol- och tobaksskatten. Det har tagit ytterligare fart sedan Danmark och Finland sänkte sina alkoholskatter. I den frågan finns det majoritet för att Sverige ska behålla en återhållsam

Prot. 2003/04:100
22 april

*Allmänna motioner
om mervärdesskatt*

*Allmänna motioner
om punktskatter*

alkoholpolitik för att på så sätt begränsa alkoholens skador. Jag är säker på att vi får höra mer kring detta i debatten.

Punktskatter är över huvud taget ett område som intresserar flertalet, därmed kommer också många förslag till förändringar.

Herr talman! Nu följer vi debatten med stort intresse.

Anf. 29 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Därmed kan den intressanta debatt som Inger Nordlander förutskickade börja. Jag kan göra det med att först yrka bifall till reservation 1 som är en moderat reservation beträffande energibeskattningen. Självfallet står jag bakom samtliga reservationer där vi moderater har medverkat.

I mitt anförande kommer jag att uppehålla mig enbart kring energibeskattningen och alkoholbeskattningen.

Först vill jag säga något om energibeskattningen. Vi moderater har två övergripande mål där. Det ena är att energipolitiken ska främja en säker och konkurrenskraftig el- och energiförsörjning i hela Sverige. Det andra är att energiproduktionen ska klara högt ställda miljö- och säkerhetskrav.

Det första målet innebär att energibeskattningen inte markant får avvika från våra konkurrentländer och att osäkerheten inom energipolitiken måste reduceras så att kraftföretagen vågar investera i ny produktionskapacitet.

Herr talman! Vi är det enda parti här i riksdagen som uttryckligen föreslår att den särskilda effektskatten på kärnkraftsel ska avvecklas och ersättas. Det gör vi därför att den är djupt skadlig. Den minskar det reinvesteringsutrymme i kärnkraftsanläggningar som är naturligt.

Jag vill i det sammanhanget rikta en fråga till Folkpartiets företrädare. Det finns en särskild motion med samma inriktning från Folkpartiet, men Folkpartigruppen har inte uttryckligen yrkat bifall till den utan delvis bifall. Motionen är skriven så att det antingen ska vara bifall eller inte. Det går inte att delvis bifalla en motion som tar sikte på att avveckla skatten. Jag ställer frågan eftersom vi på sistone har läst att Folkpartiet börjar komma med en delvis ny linje i sin syn på kärnkraftverk och reinvesteringar i kärnkraftsanläggningar. Det vore bra att få ett klarläggande av Gunnar Andrén på den frågan.

Herr talman! Det andra ämne jag tänker ta upp gäller alkoholbeskattningen.

Moderaterna är det enda parti som företräder en inriktning som tar hänsyn till vad som har hänt och vad som händer i vår omvärld. Jag skulle kunna göra en klockren prognos: Det kommer att vara helt nödvändigt att genomföra de förslag som vi har lagt fram i vår reservation. Att man inte har genomfört dem det senaste året eller avser att genomföra dem nu kommer tyvärr att innebära skador för vårt land.

Vad jag talar om är att alkoholbeskattningen i vår omvärld har sänkts rejält samtidigt som vi har nya införselkvoter. Det innebär att de svenska medborgarna i ökad utsträckning inhandlar sin alkohol utanför Sverige. Det innebär att skattebasen håller på att exporteras utomlands och att vi får allt mindre skatteinkomster från alkoholförsäljningen som samtidigt ökar. Alkoholkonsumtionen ökar och Sverige får allt mindre intäkter från alkoholförsäljningen.

Det har ytterligare en effekt. Det strömmar in alkohol i Sverige från utlandet på grund av införselreglerna. Det har två effekter. Den ena är att det uppstår kriminell verksamhet i anslutning till försäljningen av den alkoholen. Den andra effekten är att svenska hushåll i ökad utsträckning bygger upp stora lager av alkoholdrycker hemma. Det i sin tur leder till en ökad alkoholkonsumtion eftersom tillgängligheten till inköpta alkoholvaror i hemmen för många innebär en frestelse att inmundiga alkohol vid tillfällen då det annars inte hade varit naturligt att göra det.

Herr talman! Effekten av detta är att alkoholkonsumtionen ökar. Den svenska alkoholpolitiken har hittills varit inriktad på att med prisinstrumentet motverka en ökning av alkoholkonsumtionen. Det fungerar inte längre. På grund av att man inte har insett detta har man inte vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att hålla tillbaka alkoholkonsumtionen i ett läge när prispolitiken inte längre fungerar.

Vi moderater efterlyser nu en kombination av samverkande åtgärder. Det behövs en ordentlig samhällelig kraftsamling för att vi ska få alkoholfria miljöer och för att säkerställa att vi inte får ett ökat missbruk av alkohol och inte ett för stort bruk av alkohol. Vi bör säkerställa alkoholfria miljöer genom information och kampanj kring frågor som rör alkoholens verkningar.

Därutöver kan vi inte fortsätta att låtsas som om ingenting har hänt i vår omvärld och låta bli att sänka vår alkoholskatt. Det enda det innebär när vi skjuter på de besluten är att svenskar vänjer sig vid att köpa alkoholdrycker som inte är beskattade i vårt eget land, och vi exporterar vår skattebas.

Jag har uppehållit mig vid den frågan eftersom jag anser att det är mycket allvarligt att vi låter utvecklingen ha sin gång. Det är inte försvarligt att som regeringen och de partier som stöder den politiken vänta och se. Det kommer enbart att leda till att man vidtar åtgärderna för sent och när människor har vant sig vid ett helt annat handlingsmönster än vad som är rimligt utifrån både statsfinansiella och sociala synpunkter.

Därmed, herr talman, har jag berört alkoholbeskattningsfrågan, som vi anser kanske vara den viktigaste av de debattämnen vi har under denna punkt.

Anf. 30 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Vi behandlar i detta betänkande från skatteutskottet en lång rad frågor. Det föreslås avslag på samtliga motioner. Energibeskattningen är det stora ämnet, utöver alkoholbeskattningen, som Lennart Hedquist tog upp. Men det är också jordbrukets och trädgårdsnäringens miljö- och energibeskattnings, vägtrafikbeskattnings samt skatt på naturgrus, fritidsbåtar, spel och så vidare. Det är alltså lite av varje, kan man säga, som är samlat i detta betänkande.

Man måste ändå börja på ett något annat sätt än att gå in på de olika delarna, nämligen ställa sig frågan: Har vi en bra beskattnings på de här olika områdena i Sverige? Hur ser det ut med den svenska beskattningen över huvud taget? En viktig delfråga skulle kunna vara: Är vår regering förändringsbenägen på dessa områden?

Jag skulle vilja säga att det på ganska många områden råder en god samstämmighet med folkopinionen om att vi ska ha en del höga skatter

på de här områdena. Det finns goda ekonomiska argument för många skatter.

Det finns dock en brist på förändringsbenägenhet från Finansdepartementets sida. Jag vill inte säga att det gäller ledamöterna i skatteutskottet, därför att jag tror mig veta att de inom majoriteten ibland tvingas följa en linje som de kanske inte alltid tycker är den bästa möjliga.

Jag tror för min del att anledningen till att vi får alltför få förändringar på de här områdena, till en mer rationellt fungerande beskattning, är att hela den svenska skattepolitiken har kommit att bli väldigt fiskalt utformad. Jag kan i och för sig förstå att det för den som sitter i Finansdepartementet blir en väldigt fiskal politik. Men det gör att vi på område efter område riskerar att få en ineffektiv beskattning i förhållande till omvärldens förändringar.

Just denna dag ska jag ta upp ett område som vi behandlade nyligen, och det är tonnageskatt. Jag gör det, herr talman, eftersom Redareföreningen, som har sitt huvudkontor i Göteborg, just i dag har årsmöte. Det är ett mycket bra exempel på att man har vidtagit åtgärder, tyvärr alltför sent. Men dessbättre har ett enigt skatteutskott där vidtagit åtgärder som är bra för hela Sverige. Jag har redan tidigare tackat Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet för att vi har kunnat göra detta. Det är ett bra exempel på en skatteförändring som kommer att vara bra för hela Sveriges ekonomi i grund och botten.

Lennart Hedquist, den ärade föregående talaren, har uppehållit sig utförligt vid alkoholbeskattningen, som alltså behandlas i det här betänkandet. Jag ska återkomma till den, men först måste jag diskutera lite om energibeskattningen rent allmänt.

Där finns det ett område som är väldigt intressant, och det gäller hur vi i fråga om energibeskattningen förhåller oss till ett annat väldigt viktigt mål för det fiskala, nämligen Sveriges bidrag till en bättre klimatpolitik. Jag måste säga att jag inte blir övertygad om att vi har rätt förändringsbenägenhet i det avseendet. Jag tror för min del att vi åtminstone internationellt skulle kunna göra betydligt mer.

Det viktigaste på detta område, som jag och Folkpartiet ser det, är att åstadkomma en europeisk miniminivå för koldioxidavgift. Det är det första steget. Detta måste Folkpartiet, Socialdemokraterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Moderaterna åstadkomma någonstans. Två partier, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, vill ju inte alls vara med i EU, så man kan utesluta deras medverkan till detta, även om det ligger i deras intresse att åstadkomma just detta. Men man kan inte både vilja gå ur EU och vilja att just EU ska göra detta.

Problemet, som jag ser det, på energibeskattningsområdet är att viljan att driva denna fråga som en högst prioriterad fråga när det gäller klimatbeskattning har varit väldigt klen också från Socialdemokraterna och Moderaterna. Det kan nog finnas nationella argument för detta. Men jag menar att Sverige dessvärre har blivit en av de värsta bromsklossarna för en sådan, mycket angelägen, utveckling. Jag medger naturligtvis att det finns motstående önskemål på det här området, men jag tycker att det inte har varit bra. Det vill jag gärna ta till protokollet.

Jag yrkar för Folkpartiets del därmed bifall till vår reservation på detta område, reservation nr 2 i detta betänkande.

Jag lämnar den intressanta frågan om jordbrukets och trädgårdsnäringsens miljö- och energibeskattningsdärhän. Vi har en reservation också där, men jag yrkar inte bifall till den och avstår från att diskutera den frågan nu. Vi får ta upp den i något annat sammanhang, där den kanske också hör hemma, än just i samband med beskattningsfrågor.

Sedan kommer jag till den intressanta frågan om alkoholbeskattningen – jag hoppar över alla de andra frågorna. Det måste bli en diskussion mellan Folkpartiet och Moderaterna i första hand, eftersom jag inte hade tillfälle att replikera på Lennart Hedquist.

Jag vill börja med att citera ur socialutskottets betänkande nr 1 från i höstas, där utskottet är enigt, på s. 67: ”Utskottet vill stryka under vikten av att verka för sänkta införselkvoter och en begränsning av alkoholreklamen.”

Så sent som i dag har regeringen beslutat just att försöka vidta åtgärder mot en omfattande alkoholreklam i annonser i tidningarna. Det är i huvudsak en mycket bra åtgärd, även om den kan sägas strida mot yttrandefrihetsgrundlagen och så vidare. Men ibland blir det sådana konflikter som man måste ta.

När Lennart Hedquist försöker göra gällande att det bästa vi kan göra för att minska skadeverkningarna av alkohol är att sänka skatter menar jag, liksom förra året, att detta inte stämmer med verkligheten.

Vi måste ha en alkoholpolitik som är väl grundad, för att förhindra att enskilda människor – om så bara en enda – råkar ut för det helvete som alkoholmissbruk innebär. Det åstadkommer så mycket social misär i detta land att man inte kan föreställa sig det. Om det är på något område som jag menar att det finns en god grund för att ha höga skatter är det just på detta område, på alkoholens område.

Jag är glad och nöjd över att kunna säga att vi i Folkpartiet inte på något vis ansluter oss till den marknadsliberala linje som Lennart Hedquist antyder. Om man sänkte skatterna på alkohol överallt skulle effekten säkert bli en kraftigt ökad förbrukning av alkohol. Det är inte målet, inte ens om det skulle ge ökade statsinkomster – det är dyrköpta statsinkomster.

Det är emellertid på det sättet, herr Hedquist, att skildringen av att vi skulle få mindre och mindre skatteinkomster från det här området dessvärre – eller dessbättre, hur man nu ser det – är obefogad. Det är dessvärre fortfarande på det sättet att den samlade alkoholkonsumtionen går upp i Sverige. Systembolagets försäljning går också upp i Sverige, men andelen av förbrukningen av alkohol som är köpt på Systembolaget håller på att gå ned.

Man får vara noga med vad man säger. Jag menar att herr Hedquists beskrivning av förbrukningen i Sverige faktiskt inte var korrekt. Jag är glad över att kunna säga att jag som en god liberal är mot den marknadsliberala princip som herr Hedquist gjorde sig till tolk för.

Anf. 31 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Jag har ingenting emot att ha höga skatter på alkohol, och jag är väl medveten om att den svenska alkoholpolitiken har grundats på en hög beskattning av alkoholdrycker och att det har varit ett verksamt verktyg för att hålla tillbaka alkoholkonsumtionen – det gäller då både bruket och missbruket – i vårt land. Det är bara det att det instrumentet

inte fungerar längre med hänsyn till de omvärldsförändringar som har skett. Jag tycker att det är fel att bortse från dem när man diskuterar punktbeskattningen av alkohol.

Gunnar Andrén har i någon mening rätt, nämligen att vi fortfarande kan ha en hygglig inkomst från vinförsäljningen i vårt land. Det är ju inte särskilt lönsamt att föra in vin i relation till de priser som gäller utomlands.

Sett till spritskatten är det däremot på det sättet att verkningarna av sänkt skatt i Danmark och Finland samt framöver i Baltikum med de nya kvoterna för införsel därifrån leder till att allt mindre svensk sprit inköps i vårt eget land. Därmed exporterar vi den skattebasen. Regeringen inser inte att prisinstrumentet är utslaget och att man måste tillgripa andra metoder för att hålla tillbaka bruket och missbruket av alkohol.

Anf. 32 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Lennart Hedquist ställde också, såvitt jag förstår, en fråga till mig om effektskatten. Jag glömde helt plötsligt bort att svara på den. Herr Hedquist hängde upp sig på ordet ”delvis” i formuleringen. Folkpartiets åsikt är att effektskatten på kärnkraft ska avskaffas. Det är vårt svar. Det är mer en riksdagsteknisk fråga när det gäller ordet ”delvis”. Förlåt att jag glömde att svara på den frågan!

När det sedan gäller alkoholbeskattningen, som åtminstone för enskilda människor är betydligt viktigare, är det ändå, som jag ser det, en grundläggande skillnad i sättet att bedöma vilka effekter man får av en skattesänkning respektive prissänkning och, vilket jag förespråkar, höjd skatt på den totala konsumtionen. Här skiljer vi oss herr Hedquist och jag – tack och lov! – från varandra. Jag för min del tror att oavsett hur det är med skatteförhållandena i andra länder är vi i Sverige, för att begränsa de medicinska och de personliga skadeverkningarna av framför allt alltför mycket av alkoholmissbruk, betjänta av en förhållandevis hög beskattning. Det tror jag är det grundläggande.

Jag har svårt att tro att sänkt skatt till exempel i Skåne skulle få den effekt som Lennart Hedquist säger sig vilja uppnå, nämligen att vi skulle få en bättre situation på alkoholmarknaden. Det tror jag bara inte på!

Anf. 33 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Det är på det sättet att det nu byggs upp stora lager av alkoholdrycker i de svenska hushållen. De lagren skulle inte föreligga om det vore så att man såg det som naturligt, med hänsyn till priserna, att inköpa sina varor på Systembolaget. Men på grund av prisskillnaderna byggs nu lager upp i hushållen. Det i sig leder till en större konsumtion.

Jag inledde mitt anförande, herr talman, med att säga att jag kan göra en klockren prognos om att vi kommer att få rätt i den här frågan. Jag lovar visserligen inte i likhet med Lars Tobisson att jag, om jag har fel, ska börja sälja böckling utomlands. Jag säger ändå att vi kommer att få rätt.

Anf. 34 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Också jag tror att ni kommer att få rätt. Men man måste veta på vilken punkt man får rätt. Också jag tror att det kommer att bli så som ni vill, alltså att vi kommer att tvingas sänka en del alkoholskatter.

Det tror jag också; ni kommer att få rätt på den punkten. Men också jag kommer att få rätt, herr Hedquist! Vi kommer nämligen att få större alkoholskador. Det tycker jag är saker som måste vägas mot varandra.

Är det bäst att herr Hedquist får rätt eller att jag får rätt? Jag vill att jag ska få rätt – att vi inte ska få så mycket alkoholskador bland våra ungdomar och även bland äldre människor. Samhällsekonomiskt är det förfärligt, och individuellt är det katastrofalt med varje människa som blir alkoholist. Den människan fungerar ju inte.

Således måste vi försöka använda de instrument vi har. Det handlar då om tillgängligheten, hur lätt det är att få tag i vin och sprit. Det handlar om skatterna, hur dyrt det ska vara. Det handlar över huvud taget om en alkoholpolitik där man tydliggör att resultatet av den mängd alkohol som dricks av varje enskild människa och totalt sett för många enskilda blir katastrofalt.

Vi är säkert många som tycker att det är gott att dricka både ett och två glas vin då och då. Men vi är också väldigt många som är medvetna om att det tyvärr är alltför många som inte kan begränsa sin konsumtion. Därmed blir människor inte de goda medborgare – de goda familjefäder, de goda mödrar och så vidare – som vi behöver i vårt samhälle.

Anf. 35 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag kan väl säga att Kristdemokraterna i alla fall inte har föreslagit någon momsskattesänkning på sprit.

I föreliggande betänkande finns det en rad områden som skulle förtjäna en ingående debatt och analys. Jag tänker då på åkerinäringens skattebörda, alternativa drivmedel och fordonsskatten. Liksom föregående talare tänker jag dock uppehålla mig vid den fråga som jag finner allra viktigast i detta betänkande, nämligen den om alkohol- och tobaksbeskattningen. Om jag skulle råka bli lite för exalterad ber jag om överseende med det – detta med tanke på att det ligger mig varmt om hjärtat att försöka uppnå ett nyktrare Sverige och att alkohol används på ett seriöst sätt.

Den totala konsumtionen av alkohol har ökat i Sverige och är nu ungefär som den var för hundra år sedan då nykterhetsrörelsen en gång startade. Dagens nykterhetsrörelse kämpar i kraftig motvind – tyvärr ofta ensam i opinionen.

År 1998 konsumerades i genomsnitt 8 liter ren alkohol per person och år. År 2003 var motsvarande konsumtion 10,2 liter, alltså mer än 25 % ökning. Konsumtionen ökar framför allt bland ungdomar, vilket medför en särskild typ av alkoholskador.

Från mitt län rapporteras nu en tredubbling av omhändertagandet enligt LVM. Det konsumeras alla typer av alkohol som kommer från alla olika håll – hembränt, folköl i närbutiken, alkohol som anhöriga köper ut på Systemet och privatinförsel för utlandet. Garaget försäljningen spås en ljusnande framtid.

Ovanpå detta har, tvärtemot vad som anfördes från alkoholliberalismen, alkoholsmugglingen ökat med 23 % under de senaste åren – detta trots öppnade gränser. Motsvarande siffra för de senaste åtta åren är enligt Kent Härstedt, som är utredare i Alkoholinförselutredningen, 80 %. Då talar vi om smuggelsprit, ingenting annat. Lindrigt uttryckt kan man säga att vi står inför stora utmaningar på folkhälsoområdet. Enligt

samma rapport säljer Systembolaget i Skåne enbart 30 % av den konsumerade alkoholen.

Jag vill här uppehålla mig vid utbudsfaktorn, för det är utbudet som exploderar i Sverige, särskilt i södra och västra Sverige. Det förs numera in oerhörda mängder alkohol helt lagligt över våra gränser, och även olovligt. Alkoholen kommer lätt i händer på ungdomar som egentligen aldrig skulle komma åt den eftersom det finns en åldersgräns. Det har också skapat en ny typ av konsumtion bland vuxna. Varför ska man dricka lättöl från ICA till middagen när man nere i garaget har flera backar eller flak som kommer från Danmark eller Tyskland?

Alkoholkonsumtionen i Sverige och Norden har tidigare präglats av helgsupande. Tyvärr har nu även vardagsdrickandet ökat utan att man har minskat helgsupandet.

Detta kommer inte att lösas med Lennart Hedquists recept. Vi kan inte skatta bort smugglingen. Man kan inte på något utlandsbolag köpa 5 liter sprit för 25–30 kr.

Herr talman! Den fråga som inställer sig är: Vad har den socialdemokratiska regeringen gjort, som ju faktiskt har haft huvudansvaret för detta? Jo, man kan väl säga: Inte tillräckligt.

Kristdemokraterna har som parti ställt sig positiva till den europeiska unionen. Vi tror att det är bra att man samarbetar med andra som ingår i en gemenskap för att skapa fred, välstånd och rättvisa mellan folken. Men just i det alkoholpolitiska avseendet har EU:s inverkan på svensk folkhälsa, särskilt de senaste åren, varit katastrofal. Allt detta har faktiskt skett med regeringens goda minne.

På vilket sätt har de socialdemokratiska ministrarna kämpat för svensk alkoholsyn i ministerrådet? De har kämpat, det ska tillstås, men tyvärr inte tillräckligt. Priset på alkohol i våra grannländer är skattretande lågt och privatinförselkvoten löjligt hög. Det är fordonets bärkraft som numera sätter stopp för införselkvoterna. Man bryter hellre mot trafiklagarna, för man kan omöjligt bryta mot införselreglerna.

Jag skulle vilja se ett kraftigt bevis från regeringspartiets sida på att man faktiskt bryr sig om alkoholproblematiken.

Till sist, herr talman! Jag står givetvis bakom alla våra reservationer, men jag väljer att endast yrka bifall till reservation 18.

Anf. 36 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Jag kan hysa den största respekt för det engagemang i alkoholfrågan som det senaste inlägget gav uttryck för. Men samtidigt vill jag än en gång framhålla hur föråldrat det har blivit att hänga upp sig på att ha en hög beskattning i det egna landet när det ser ut som det gör i vår omvärld. Det är precis som det sades, att införselkvoterna tillsammans med den mycket lägre beskattningen i vår omvärld leder till att vår svenska skattebas exporteras. Det leder också till en uppbyggnad av lager av alkoholdrycker i de svenska hemmen i stället för att lagret finns i det svenska Systembolaget. Det leder dessutom till en omfattande kriminell verksamhet i samband med försäljning av alkoholdrycker. Detta är allvarligt.

Jag vill för egen del framhålla att jag är en alkoholinstruktör, utbildad en gång i världen via Centralförbundet för nykterhetsupplysning som det hette då, så jag anser mig kunna de här frågorna. Jag vet att den svenska

alkoholpolitiken i stor utsträckning är grundad på en i förgången tid i och för sig riktig prispolitik. Men när den prispolitiken inte längre fungerar inom vårt eget land måste vi se till att vi har andra aktivt verksamma verktyg för att hålla tillbaka alkoholkonsumtionen, framför allt missbruket, det potentiella missbruket och även det medicinskt skadliga bruket, för det förekommer även sådant.

Anf. 37 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Vi hade en hearing i Östra riksdagshuset om införselkvoter och ändrade skatteregler. Där framträdde en finsk professor som heter Esa Östberg och som informerade om hur det ser ut med alkoholen i Norden och de nordiska traditionerna. Han sade att vi har ett problem gentemot de latinska länderna, som har ett socialt mönster där familjen tar större ansvar, tar hand om och hjälper sina egna. Vi har inte det. Skulle vi sänka skatterna och få en ökad införsel skulle det radikalt rasera folkhälsan. Det var hans bud, och det var flera år sedan, långt innan införselkvoterna ändrades.

Jag attackerar inte Lennart Hedquist; jag attackerar argumentationen. Det är som att vi ska köra utför en backe men har inga bromsar, knappt någon handbroms. Så tror Lennart Hedquist att vi ska svänga när det böjer. Jag tror inte att det går. Jag tror att vi tyvärr måste sänka skatterna. Vi kommer att tvingas till det, som företrädaren för Folkpartiet, Andréén, sade. Jag tror faktiskt att vi får göra det. Vi tvingas till det. Men jag tror inte att receptet är att säga att nu sänker vi skatten så löser det problemen. Från Abisko går inga bussar ned till Öresund.

Problemet är att Sverige står inför en folkhälsoutmaning som är mycket större och som kommer att kräva mycket mer upplysning, information och stöd på olika sätt, plus att vi måste väcka opinionen. Därför tar jag gärna den här debatten, som ju sänds i TV. Vi måste väcka en opinion. Detta är ett larm – det kommer att gå åt skogen. Sedan spelar det ingen roll hur vi gör med skatterna. Vi måste våga tala om att det här måste vi angripa nu. Då bidrar Lennart Hedquist inte till den debatten och talar om hur allvarligt det är.

Jag måste tyvärr angripa Socialdemokraterna eftersom jag tycker att det är vissa saker som de borde ha åtgärdat bättre. Vi måste också åtgärda det här med liberalismen, som jag inte alls tror på. Jag tror faktiskt att det recept som Lennart Hedquist föreslår innebär att vi ännu fortare kommer till vägs ände, ännu fortare dit där vägen böjer.

Anf. 38 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Vad man kan angripa, och det med rätta, är den vänta-och-se-mentalitet, den låt-gå-mentalitet, som präglar den svenska synen på det som hänt i vår omvärld. Man kollar om vi ska behöva göra någonting i stället för att inse att vi måste göra någonting. Man måste anpassa sig i beskattningsfrågan så att man inte exporterar en så stor del av skattebasen utomlands, men man måste också aktivera de verktyg som ändå finns för att hålla tillbaka en för hög alkoholkonsumtion, med det ökade missbruk som kan bli följderna av att alkoholen blir billigare.

Man hänger sig fortfarande i Sverige åt att tro att prispolitiken fungerar. Det gör den inte. De nya införselkvoterna och den billigare spriten utomlands gör att det byggs upp lager av sprit i de svenska hushållen,

och det frodas en kriminell verksamhet i anslutning till införseln. Detta måste kunna stoppas, och det kan stoppas genom att inte göra det så lönsamt som det är i dag att inhandla spriten utomlands.

Anf. 39 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Företeelsen Morsor på stan kom till långt innan vi hade några förändrade införselkvoter. Vi hade ett problem innan. Vi hade ett ungdomsproblem innan med ungdomar som inte har varit med på den gamla tiden då det faktiskt fanns ganska allvarliga problem med dryckerna. De har inte varit med om detta. Dessutom har vi inte varit tillräckligt duktiga i den vuxna generationen att tala om för dem att detta kan bli ett moras. Precis som det kan vara trevligt kan det vara livsfarligt. Det är som med bilkörning. Vi säger att vi inte ska ha några säkerhetsbälten, för det är så många som kör ihjäl sig ändå. Vi ska inte ha några hastighets skyltar, för vi kör ihjäl oss ändå. Så kan man inte signalera.

Precis som vi pratade i momsfrågan vill jag att vi ska vara aktiva i EU och se till att vi får andra införselkvoter och att vi får ha en minimiskatt på EU-nivå vad gäller vin och sprit. Vi ska jobba där. Annars löser vi inte våra egna problem. Dessutom har Lennart Hedquist rätt i att vi måste jobba aktivt här. Det finns ingen motsättning mellan de två sätten, men jag tror inte att släppt handbroms gör att vi bromsar mindre. Jag trodde att vi skulle hjälpas åt i denna kammare för vi är helt eniga om färdvägen.

Det finns en utredning på gång – tvärtemot vad Lennart Hedquist säger – som ska komma med förslag men som tyvärr bara fått i uppdrag att arbeta några månader till. Jag skulle gärna se att den fick arbeta längre och att man fick en samverkan mellan myndigheterna. Vi har än i dag blivande mödrar som konsumerar alkohol och som får barn skadade ända från födseln. Då kan vi inte skylla på EU, smugglingen eller någonting annat, utan vi får skylla på oss själva.

Här har vi mycket att göra, Lennart Hedquist. Jag ser dig gärna uppe på barriaderna för ett nyktrare Sverige.

Anf. 40 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Jag skulle vilja ta upp ett par av de frågor som nämns i betänkandet om punktskatter. Jag tänkte först nämna något om energiskatterna, som flera andra talare också haft uppe.

Gunnar Andrén talade om att det råder brist på förändringsbenägenhet från majoritetens sida i energiskattefrågan. Efter en väldigt lång tid här uppe tog han upp frågan om tonnageskatten, där ett enigt utskott har kommit fram till att vi ska ha en utredning. Jag vet inte riktigt vari det hela bestod.

Jag skulle vilja säga så här: Vi tar miljö- och klimatfrågorna på allvar, och vi är väldigt seriösa. Vi jobbar med skatteväxlingsfrågor och ganska mycket med alternativa styrmedel för att påverka utsläppen av växthusgaser. Det handlar om utsläppshandel och elcertifikat. Vi jobbar med så kallade långsiktiga avtal som den energiintensiva industrin nu kan teckna inom ramen för de EU-regler som finns.

Jag anser inte att vi i Sverige på något sätt skulle vara bromsklossar när det gäller att utveckla metoder för att nå de miljö- och klimatmål som

vi har satt upp, snarare tvärtom. Vi håller faktiskt på att arbeta med en mängd olika metoder, och det tycker jag är viktigt att stryka under.

Gunilla Wahlén från Vänsterpartiet kommer senare på talarlistan och pratar om alkoholbeskattningen. Men jag har bara några saker som jag vill ta upp i fråga om alkoholbeskattningen.

Det är helt riktigt som flera här har sagt, att de instrument som vi har haft för både tillgänglighet och priser har nu vridits ur våra händer. Det är naturligtvis svårt att agera med dessa verktyg på samma sätt som vi har gjort tidigare, framför allt innan vi gick med i EU, det måste vi ändå erkänna.

Lars Gustafsson redovisade ganska många tankvärda siffror på vad den ökade alkoholkonsumtionen har lett till här i landet. Det är värt att tänka över vilka konsekvenser detta får. Det är helt riktigt som många säger och som också Vänsterpartiet tycker, att vi står inför en folkhälso-politisk utmaning i och med den ökade alkoholkonsumtion som vi har i landet.

Vänsterpartiet har en reservation i denna fråga.

Vi pratade om vad som händer i andra nordiska länder. Det är ganska intressant att ta till sig den diskussion som de finländska parlamentari-kerna delgav oss när vi i skatteutskottet träffade dem i förra veckan. De redogjorde för anledningen till att de hade sänkt sina alkoholskatter. Det var ju närheten till Estland och den låga skatten där på framför allt stark-sprit. Det var också ett sätt för dem att stävja den kriminalitet och den svarta marknad som är ett stort problem i dag i Finland.

Eftersom man i Finland relativt nyligen har sänkt sina alkoholskatter är det viktigt att vi tar till oss de lärdomar och de utvärderingar som man nu kommer att göra för att se om det verkligen har fått den effekt som man säger att man vill uppnå.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till reservation 19.

Anf. 41 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Jag vill bara berömma Marie för att hon tog upp vårt finska besök. Den argumentation som man mer eller mindre samstäm-migt förde fram var ju väldigt tankvärd. Marie Engström refererade också denna argumentation på ett korrekt sätt.

Jag vill bara markera att den argumentationen kring dessa frågor som våra finska gäster framförde är identisk med den argumentation som jag framförde och som vi moderater står för.

Anf. 42 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag menade naturligtvis att de slutsatser som de fin-ländska parlamentarikerna så småningom drar av de förändringar som man har gjort kommer att bli oerhört viktiga för våra vidare diskussioner om hur vi ska hantera den problematiken framöver.

Man strök ju också under de folkhälso-politiska ambitionerna som man har i landet. Precis som någon sade måste man väga för och emot hela tiden. Det är inte så lätt att allting är svart eller vitt. Enligt Lennart Hedquist blir ju allting bra om vi bara sänker alkoholskatterna. Jag är den sista att skriva under på en så förenklad beskrivning av verkligheten.

Det här är verkligen ett komplicerat problem som kräver många olika åtgärder för att vi ska komma till rätta med detta och få människor att

dricka mycket mindre alkohol. Det måste ändå vara det som är det mål som vi ska uppnå.
(forts. 13 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

12 § Statsministerns frågestund

Anf. 43 TREDJE VICE TALMANNEN:

Det är dags för frågestund. Den här veckan är det en frågestund med statsministern. Vi hälsar honom varmt välkommen till riksdagen.

De särskilda företrädarna för de olika riksdagspartierna hälsas också varmt välkomna. De är: Fredrik Reinfeldt för Moderaterna, Karin Pilsäter för Folkpartiet, Göran Hägglund för Kristdemokraterna, Lars Ohly för Vänsterpartiet, Eskil Erlandsson för Centerpartiet och Peter Eriksson för Miljöpartiet.

*Statsministerns
frågestund*

Folkomröstning om EU:s grundlag

Anf. 44 LARS OHLY (v):

Fru talman! Det förslag till grundlag för den europeiska unionen som diskuteras just nu innebär stora och avgörande steg i riktning mot en statsbildning i Europa. Det innebär att unionen ska ha en president, en egen militär makt, större maktbefogenheter och förses med klassiska symboler som en fana, en nationalsång och en nationaldag. EU-domstolen får större makt att sätta sig över beslut fattade i Sveriges riksdag. Ett stort antal nya politikområden överförs från Sveriges riksdag till EU:s institutioner. De små ländernas inflytande minskar.

I sju länder har tidigare beslutats om folkomröstningar och i förrgår beslutade Storbritannien att en folkomröstning ska hållas. Vad har statsministern för argument mot en folkomröstning om grundlagen här i Sverige? Varför ska inte de svenska väljarna få samma rätt att ta ställning till konstitutionen som väljarna får i Danmark, Irland, Holland, Spanien, Portugal, Tjeckien, Luxemburg och Storbritannien?

Anf. 45 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Därför att vi, likt Finland och några andra, tycker att det här fördraget inte kan beskrivas på det sätt som Lars Ohly just gjorde. Det är inte en riktig beskrivning. Här har vi en uppsortering av den struktur som finns inom unionen. Man gör det tydligare hur den hänger ihop,

och man gör den begripligare. På vissa områden ger man mer makt till unionen, exempelvis i brottsbekämpande syfte och på andra områden som är av klart gränsöverskridande karaktär. Inget av detta förändrar den grundläggande relationen mellan den svenska staten och den europeiska unionen som gällde vid det tillfälle då vi folkomröstade om medlemskap. Detta är argumentet för att inte nu ha en folkomröstning.

Därutöver gäller det värnandet om denna riksdag. Dess förmåga att ta ställning till större sammanhängande förslag och avge en uppfattning är också sådant som styr oss. Därför säger vi nej till en folkomröstning om fördraget.

Anf. 46 LARS OHLY (v):

Fru talman! En majoritet av parlamentsledamöterna i Finlands riksdag anser att man ska ha en folkomröstning. Statsministern säger att beskrivningen är fel, men gå då ut till svenska folket och argumentera och säg vad den här grundlagen innebär! Om den är så odramatisk kommer du säkert att få en majoritet bakom dig i en sådan folkomröstning. Om du tror på dina egna argument, gå då ut och möt folket och säg: Detta är en konstitution som vi står bakom. Den vill vi att ni ska acceptera.

Att värna om riksdagen skulle innebära att man också förde en debatt om EU-frågor i den vanliga valrörelsen. Det gjordes inte. Det var mycket tydligt att flera partier skydde de frågorna. Det gjorde man säkert av den anledningen att man vet att man går i otakt med sina egna väljare.

I höstas krävde vi en folkomröstning innan grundlagsförslaget var riktigt färdigförhandlat, och det är det ju fortfarande inte. Då sade statsministern och utrikesministern: Vi har ett val till EU-parlamentet den 13 juni. Där kan man rösta om konstitutionen.

Jag kan lova statsministern att vi ska göra den här valrörelsen till en valrörelse för en folkomröstning så att svenska folket får besluta om EU:s framtid och Sveriges ställning i den framtiden.

Anf. 47 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag förstår att Ohly vill byta fokus i det kommande EU-valet. Att skicka vänsterpartister som vill gå ur unionen till Bryssel och Strasbourg kommer inte att vara att skicka folk till ett parlament där man kan ha något inflytande. En röst på Vänsterpartiet i det sammanhanget är en bortkastad röst, och det tror jag att folk inser.

Det europeiska parlamentet kommer inte att ha någonting att säga till om när det gäller vårt ställningstagande omkring detta fördrag. Det avgörs i denna kammare av Sveriges riksdag. Om det föregås av en vanlig valrörelse eller av en folkomröstningskampanj är också upp till denna riksdag att bestämma. Min uppfattning är att vi ska göra så som jag har sagt förut, nämligen diskutera det med väljarna, redogöra för argumenten och sedan ta ställning här i kammaren för att därmed också understryka denna församlings suveränitet och särställning i svensk politisk debatt. Därmed skapar vi också en balans mot växande europeiska institutioner.

Anf. 48 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Under den gångna helgen har statsministern arbetat. Han har varit på sitt partis extrakongress om tillväxt. I det underlag som skickades ut inför arbetet med kongressen beskrevs hur den svenska tillväxten sedan 1970 har legat under den tillväxtnivå som man har haft i jämförbara länder. Det beskrevs i underlagsmaterialet hur skattesystemet missgynnat arbete och företagande. Det sades skapa bristande drivkrafter när det gäller både utbildning och företagande.

Nya siffror som presenterades av Internationella valutafonden i går visar att Sverige fortsätter att halka efter de utvecklade ekonomierna i världen.

Den här kongressen skulle med statsministerns egna ord skaka om de politiska majoriteterna. Den levde inte upp till ambitionerna. Det är bekymmersamt att det socialdemokratiska partiet och regeringen hittills mest visat sig intresserade av att prata tillväxt men inte göra tillväxt. Den omtalade snigeln framstår som en racerbil i det här avseendet.

Min fråga till statsministern blir därför: Vad avser statsministern göra för att främja tillkomsten av nya jobb, nya företag och en god tillväxt?

Anf. 49 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag vill först bestämt protestera mot det sätt som Göran Hägglund beskriver Sveriges situation på. Vi har fel och brister. Det finns sådant som vi ska rätta till. Men kom inte och påstå att vi halkar efter omvärlden, för det är inte sant. Det är tvärtom på det viset att under de tio senaste åren, och jag kan försäkra att jag känner ett stort personligt ansvar för de tio åren som statsminister och finansminister under den tiden, har Sverige haft en bättre ekonomisk utveckling och bättre tillväxt än euroland och till och med än USA om man räknar in det köpkraftskorrigerade BNP-måttet.

Vi är inte dåliga på tillväxt, men vi kan bli bättre, och vi vill bli bättre. Hur blir man då bättre? Handlar det om att fixa till någon skatt? Nej, det gör det inte, även om de också kan behöva justeras. Handlar det om att fixa till någonting annat i ett bidragssystem? Nej, det gör det inte, även om de också kan behöva justeras. Det handlar om att se till en helhet där utbildning, forskning, infrastruktur, regionalpolitik, internationella kontakter och handel samverkar till att driva Sverige framåt i modern riktning. Där kan vi bli bättre, men vi är inte dåliga. Vi är stolta över vad vi har gjort, men vi är inte nöjda. Jag jobbar gärna en helg till om det är så att vi kan bli ännu bättre.

Anf. 50 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Jag vet inte om de där helgerna med arbete leder till så mycket att den här snigeln får fart. Det som jag använde som ett underlag för min fråga var Socialdemokraternas egna formuleringar i det underlagsmaterial som användes inför kongressen. Jag använde det för att peka på hur man i det sammanhanget idkade en viss form av självkritik eller åtminstone granskade sina egna ageranden och Sveriges utveckling, allt med sikte på att kunna lägga fram förslag som leder till förbättringar för vårt land när det gäller att skapa fler arbetstillfällen och få in mer skatte-

pengar för att klara av vården, omsorgen och allt det som vi är angelägna om att göra.

Jag efterlyser recept. Göran Persson är statsminister, inte ledarskrubent i en av A-pressens tidningar. Jag bad om besked. Vilka åtgärder vill statsministern vidta för att få en bättre fart på tillväxten?

Prot. 2003/04:100

22 april

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 51 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag svarar med envishet. Det finns ingen enskild åtgärd som är viktigare än någon annan. Politik är en helhet. Fungerar vår samhällsmodell med höga skatter, stor gemensam sektor och satsning på forskning, utbildning och infrastruktur bra eller dåligt om vi jämför med omvärlden? Om vi jämför med Europa kan vi se att den fungerar riktigt bra. Vi är stolta men inte nöjda.

Vad gäller kritiken i underlagsmaterialet finns det alltid anledning att vara kritisk mot vad vi har gjort – det är jag den förste att skriva under på. 70-talets och 80-talets politik markerade inte någon framgångsperiod, men vi delar ju ansvaret politiskt för den perioden. Då fanns ju också om inte Kristdemokraterna så åtminstone andra borgerliga partier med.

Sedan kan jag ju för min del med färsk erfarenhet från den gångna helgen fundera över helgers arbete. Också frågeställaren hade ju för några veckor sedan arbete under en helg. Om den resulterade i den dysterhet över helgarbete som han ger uttryck för, kan jag bara beklaga detta.

Anf. 52 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Den leder inte till någon dysterhet utan till en framtidstro och en vilja att göra det som faktiskt kan skapa fler företag, för det är bara så som vi åstadkommer nya jobb. Genom nya jobb får vi större skatteintäkter, och med större skatteintäkter klarar vi också morgondagens utmaningar.

Jag har en stor framtidstro och en vilja att åstadkomma något som är bättre, och jag tycker att det är något som också ska präglare regeringens arbete.

Anf. 53 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Då ska jag bara säga: Hjärtligt välkommen in i spelet, som man brukar säga på Jeopardy.

Framtiden för arbetsmarknaden

Anf. 54 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Det finns väldigt många människor i det här landet som skulle vara oerhört glada om de hade ett jobb att gå till mellan 9 och 5 på vardagarna, innan de ens börjar fundera på något helgarbete. Jag har förstått att statsministern personligen känner ett stort ansvar för de senaste tio åren. Det är ju så att det för tio år sedan fanns över en miljon människor som inte gick till något jobb därför att de var sjukskrivna, arbetslösa eller stod som utanförstående med socialbidrag. Då var krisen djup. Nu tio år senare har vi fortfarande samma situation med över en miljon människor som står utanför. Något färre är arbetslösa, och något

fler är sjukskrivna, men det är fortfarande en miljon människor som inte har något jobb att gå till.

Vi kan prata om övertid och allting annat, men sanningen är ju den att vi för de kommande tio åren kommer att få många fler som står utanför därför att de är pensionärer och många färre i arbetsför ålder. Jag skulle mot den bakgrunden vilja höra vad statsministern har för tröst att ge oss som ska jobba de kommande tio åren och där det inte handlar om friår eller mera krångel på arbetsmarknaden och för företagen.

Anf. 55 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är en riktig beskrivning som Karin Pilsäter gör, att vi har fått växande sjukskrivningstal, och något som oroar oss alla är hur vi ska kunna vända den utvecklingen. Men däri ligger också svaret på hennes fråga. Det gäller att göra arbetsplatserna mänskligare, att se till att vi som är i 55-årsåldern orkar arbeta ytterligare några år. Vi ser ju i Sverige en pensionering som är för tidig, och vi ser före pensioneringen långtids-sjukskrivningar som också är ett uttryck för att människor inte orkar.

Det finns arbeten och arbetsuppgifter, och människorna har kompetens och vilja. Vi har under de gångna 10–15 åren haft väldigt lite av diskussion i Sverige omkring hur arbetsplatser utvecklas, om arbetslivets organisation, arbetsorganisation, företagshälsövård, utbildning och personalfortbildning – allt sådant som är förknippat med ett gott arbete. Där ligger ju de kommande tio årens främsta arbetsuppgift för oss här i riksdagen men också för arbetsmarknadens parter och inte minst för alla dem som finns ute på arbetsplatserna.

Där ska vi anstränga oss, och klarar vi den uppgiften klarar vi både försörjning med arbetskraft och att pressa tillbaka den grupp människor som står utanför arbetsmarknaden i dag. Välkommen in också i det arbetet från Folkpartiets sida! Det kan också behövas breda uppgörelser. Det är viktigt, men det är ingen lätt uppgift.

Anf. 56 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Sanningen är ju den att vi har ett hackande näringsliv i det här landet. I genomsnitt 17 företagare ger upp varje dag, och de flesta av de stora företag som vi har lärt känna som svenska klenoder är inte längre svenska eller har flyttat härifrån.

Vad gör då statsministern och Socialdemokraterna? Jo, man hackar på näringslivet. Vi har haft tillväxtsamtal som har tagit slut i tomma intet. Ni har haft en tillväxtkongress, och vi får se om det kommer ut något konkret av den. Vi har just fått en vårproposition där förslagen mest handlar om att krångla till eller att stöta ut fler.

Det är inte så enkelt att man kan säga att det är företagens fel att vi har stora sjukskrivningar utan vi har en stor utslagning från den svenska arbetsmarknaden. Man anser att en miljon människor inte duger till. Jag anser att det här är uttryck för en ovärdig människosyn, men det är också en omoralisk ekonomisk hantering för framtiden.

Jag såg häromdagen att Göran Persson tyckte att man kunde höja skatten med sju åtta kronor för att klara de framtida behoven, men inser inte statsministern att Sverige behöver fler skattebetalare, inte högre skatter på de få som fortfarande orkar arbeta?

Anf. 57 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är väl få som har större praktisk och hårdhänt erfarenhet av detta än vad jag har. Jag har varit med om hela den långa resa då vi har tagit Sverige ur den djupa krisen just genom att det blev fler skattebetalare. Vi har haft en utveckling som varit bättre än omvärldens. Jag är stolt över den men inte nöjd.

Jag har vidare inte hackat på några företagare. Det är också en rätt märklig attityd. Näringslivet är en stor faktor i svenskt samhälle. Det behöver också kritiskt granskas utan att det för den skull ska sägas att man hackar på det. Inte kan det väl vara så att vi här i kammaren är överens om att allting fungerar väl i näringslivet med bonusar och allt sådant som diskuteras av och till. Det kräver kritik.

Men de stora sjukskrivningarna, Karin Pilsäter, är inte förknippade med den privata sidan i svenskt näringsliv. De finns i kommuner och landsting, i vården bland framför allt kvinnor i 50-årsåldern som inte orkar med de arbetsuppgifter som nu ges. Där har vi problemet, och det måste vi kunna göra någonting åt. Om det skulle betyda att vi som sitter här och andra får avstå en liten del av våra inkomster för att de berörda ska få det bättre, tror jag att svenska folket är med på det. Det är det som det handlar om, ingenting annat.

Biltullar

Anf. 58 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Dåvarande oppositionsborgarrådet i Stockholm Annika Billström sade i valet 2002: Vi kommer inte att införa trängselavgifter i Stockholm under mandatperioden. Det är ett vallöfte. Sedan dess har saker och ting hänt. Detta vallöfte blev någonting annat och sopades bort. Det kom ett besked om att det skulle införas biltullar, och i natt har vi också efter förhandlingar fått besked om att de ska införas den 12 juni 2005 och avslutas den 31 juli 2006, detta trots att vi har haft folkomröstningar i tolv länskommuner där 81,4 % av de deltagande röstade nej.

Min fråga till statsministern gäller ånyo rapporteringar om att Göran Persson själv hade en roll i dessa förhandlingar och har påverkat utgången så att den rödgröna majoriteten i Stockholms stadshus kunnat sitta kvar.

Jag frågar alltså: Har regeringen åter utövat politiska påtryckningar gentemot majoriteten i Stockholms stad under de senaste dagarnas biltullsförhandlingar?

Anf. 59 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag förutsätter att det har varit kontakter mellan finansministern och Stockholms stad. Själv har jag inte haft sådana kontakter. Jag har sysslat med annat, som är bekant för den som följt medierna. Jag har bland annat suttit i KU. Det tar tid, ska ni veta.

Dessutom ska jag säga att trängselavgifterna beskrivs som något som katten har släpat in. Varför inte göra ett försök i den storstad vi har, som ju uppenbarligen har problem med trafiken? Vi ser runtomkring i världen att man får goda resultat när man prövar detta. Varför då inte pröva det också i Stockholm och sedan låta stockholmarna på valdagen i en folk-

omröstning ta ställning till om vi ska ha det eller om vi ska göra oss av med det?

Stockholm behöver en bättre miljö. Döm inte ut det här försöket för-
rån det har fått sin chans! Det kan mycket väl visa sig vara framtidens
politik, och då kommer väl diskussionen snarast att handla om vem som
egentligen tog initiativet till det här, och jag gissar att Reinfeldt då vill
vara med om att tävla om den trofén.

Anf. 60 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det var åtminstone ett klart besked: Göran Persson har
alltså inte haft med saken att göra. Det finns ju trots allt fungerande mo-
biltelefoner i dessa tider, även om man har dem avstängda under själva
KU-förhören.

Får jag ändå påpeka att det beror lite på vad syftet med biltullarna är.
Om syftet är det som gäller för dem som nu ska införas i Stockholm, att
krympa Stockholm, att lägga på en straffbeskattning för att få minskad
rörlighet, tror jag inte att det är någon klok politik. Om det har till syfte
att lägga grund för tillkommande infrastrukturinvesteringar som faktiskt
ska göra att fler kan komma hit och få ökad rörlighet, tycker jag att det
åtminstone är värt att diskuteras. Det fanns också med i Dennisförhand-
lingarna.

Men problemet är att detta liknar det som man nu ser som svårigheter
i London och som leder till den typ av citydöd och problem för in-
nerstadshandel som redan nu förekommer där. Jag tror att det också
kommer att bli följderna i Stockholm. Och detta sker till priset av att Göran
Persson åtminstone i ett tidigare skede påverkade och lade detta beslut,
som påtvingats Stockholm, till grund för att få ihop sin majoritet som han
fortfarande agerar utifrån här i riksdagen.

Anf. 61 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag tror att ganska många här är rätt överraskade av att
höra Reinfeldt säga att om syftet med dessa bilavgifter är att bygga ut
kollektivtrafiken eller satsa på vägar, då är de bra. Jag tror att de allra
flesta som har följt den här debatten tror att Moderaterna är stenhårt emot
bilavgifterna. Så är det alltså inte. Det är ändock en glidning som nog
bekräftar det jag sade i mitt första anförande. Ni ska se att när väl det här
är igenom så kommer Moderaterna att hävda att det kanske var de som
tog initiativet!

Varför tror jag att det här kan vara värt att pröva? Ja, det är alldeles
uppenbart att biltrafiken växer hela tiden. Och det verkar ju inte som om
bilarna blir särskilt mycket mer bensinsnåla heller. Utsläppen finns där,
bidrag till luftföroreningar finns där och växthusproblematiken har vi
också. Vad ska vi lämna efter oss till våra barn och barnbarn? Har inte vi
som politiker skyldighet att försöka begränsa den typen av problem?
Borde vi inte försöka gå i spetsen också i Sverige för någonting som har
prövats på andra ställen i världen med goda resultat? Det är den utgångs-
punkten vi har, och därför tror jag att det är ett ganska klokt försök.

Anf. 62 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Statsministern! Jag tänkte fortsätta diskussionen kring EU:s nya författning. Det är ju så att alltför många länder helt uppenbart tar ställning för en folkomröstning i den här viktiga frågan, och det är inte konstigt. Det handlar om demokratins spelregler och var makten ska ligga. Oavsett om man tycker att den här nya författningen är bra eller dålig handlar det om grunden för demokratin, och då är det rimligt att människor har möjlighet att vara med och påverka.

För inte länge sedan sade Sveriges statsminister att Sverige inte ska sitta på åskådarplats när besluten fattas. Hur är det i dag? Tycker du att svenska folket ska sitta på åskådarbänken när medborgarna i land efter land runt om i EU röstar om vår framtid?

Anf. 63 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det där är ju en felaktig beskrivning. Det är minst lika många länder som väljer att avgöra det här i sitt parlament i stället för i en folkomröstning. Jag förstår inte varför man ska blåsa upp detta såsom det typiskt europeiska. Det är det första.

Sedan ska jag kommentera det andra, att sitta på åskådarplats. Jag vill inte att den kammare som nu sitter framför mig ska sitta på åskådarplats. Jag är rädd om parlamentarismen. Jag är rädd om den här kammarens arbetsuppgifter. Det är viktigt att de stora, svåra frågorna kan vägas av och sättas in i sitt sammanhang och tas ställning till i parlamentet. Vilket mandat vi sedan hämtar hem hos våra väljare, ja, det är vår sak, i direkt dialog med dem som ska sända oss hit.

Det finns en tendens att beskriva att folkomröstningsinstitutet i alla lägen skulle vara överlägset det parlamentariska arbetet. Jag delar *inte* den uppfattningen. Tvärtom: Det parlamentariska arbetet behöver stärkas, och därför ska inte frågor som kan avgöras här lämnas från denna församling till folkomröstningar. Hit hör att ta ställning till den europeiska författningen.

Anf. 64 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag är övertygad om att det inte räcker med de sju eller åtta länder som redan beslutat om en folkomröstning i den här frågan. Det finns en diskussion i Frankrike, i Polen och ytterligare ett antal länder, och säkert kommer en hel del av dem också att välja folkomröstning.

Mitt intryck av statsministerns resonemang är inte att statsministern är rädd om Sveriges riksdag. Mitt intryck är att statsministern är rädd för svenska folket och för att svenska folket en gång till ska rösta på ett annat sätt än det statsministern vill, och att svenska folket inte är betrott av den orsaken. Och det är tråkigt.

Jag tycker att vi ska lita på svenska folket och på att de liksom folk i andra länder inom EU faktiskt är förmögna att självständigt ta ställning och göra ett val som blir bra – lika bra som det val man gjorde i EMU-omröstningen.

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 65 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är ett farligt sätt att resonera som Peter Eriksson ägnar sig åt: Vi ska lita på svenska folket, och därför ska frågan läggas i en folkomröstning. Vad är då det här som sitter framför mig? Ska vi inte lita på den här församlingen? Är det inte den här församlingen som går ut i val och begär ett förtroende, ett mandat, för att ta ställning till sammanhängande politiska frågor, inte bara isolerade till svart eller vitt, för eller emot, ja eller nej, bu eller bä, och för att orka säga att det här finns nyanser – här finns sådant som är bra och här finns sådant som är dåligt, och vid en total sammanvägning så väger vi över för ett nej eller för ett ja. Det är ju uppgiften här!

Att påstå att uppslutning kring parlamentet och riksdagen inte skulle vara att lita på svenska folket är att glida väldigt långt i en farlig riktning.

Villkoren för det svenska jordbruket

Anf. 66 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Det svenska jordbruket är viktigt, både för dess produktion och för andra saker, nämligen till exempel att vi har en förädlingsindustri i Sverige. Nu är det så att statsministern genom åren många gånger har lovat att villkoren för det svenska jordbruket ska förbättras, och det högst påtagligt, därför att produktionen *är* viktig, inte minst då därför att vi har en omfattande förädlingsindustri i Sverige.

Nu är det utlovat igen att det blir en förändring vad beträffar produktionskatterna för det svenska jordbruket. Samtidigt sägs det att man har för avsikt att höja andra skatter för jordbrukets del för att betala den sänkning som utlovas av dieselskatten.

Jag skulle önska att statsministern berättade något lite grann för de hårt prövade svenska bönderna: Vad är avsikten med de löften som nu återigen är utställda?

Anf. 67 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Så här inför vårbrukets upptakt – åtminstone här i Mellansverige – är det här, tycker jag, en högst relevant frågeställning.

Det är sant: Det svenska jordbruket har haft sämre förutsättningar jämfört med vissa jordbrukare i andra länder. Det vill vi rätta till, även om det inte innebär att vi köper allt som LRF har krävt i form av skatteförändringar. Men det finns anledning att rikta kritik.

Den uppgörelse vi har träffat med Vänsterpartiet och Miljöpartiet ger extra stöd exempelvis till insatser i områden i skogs- och mellanbygd, insatser för små jordbruk, insatser för att hävda hagmark och vall samt insatser för att klara en bättre djurhållning. Det där sker delvis genom en omfördelning inom jordbruket, men det sker också genom att man för tillbaka pengar på de så kallade gödselmedelsavgifterna, skatterna, som används för den här typen av offensiva miljösatningar.

Därutöver vill vi rätta till den snedsits vi har beträffande dieselskatten. Hur mycket det handlar om och exakt när det kommer att ske – den 1 januari 2005 är ambitionen – återstår fortfarande att lösa. Det är paketet som vi har blivit överens om. Det är bra för svenskt jordbruk, och det är bra för regionalpolitiken.

Anf. 68 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Kan statsministern utfärda ett löfte här och nu om att andra skatter för jordbruket och dess produktionsmedel inte höjs när nu dieselskatten äntligen sänks?

Anf. 69 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är poänglöst att sänka en skatt för jordbruket med hänvisning till dess konkurrenskraft och sedan införa andra typer av beskattningar i stället. Det kan vara så att vi vill styra ett visst beteende hårdare utifrån ett miljöperspektiv, och då kan det vara aktuellt att beskatta. Men då kan de pengarna sedan föras tillbaka till jordbruket som helhet. Men att ta med den ena handen och ge med den andra är ingen särskilt konstruktiv politik i det här sammanhanget.

Jordbruket ska producera mat, livsmedel. Det är produktion det handlar om. Den måste klara sig i konkurrens med omvärlden. Dessutom är jordbruket en oerhört viktig faktor för öppna landskap och kulturlandskapets hävdande. Det är flera arbetsuppgifter, flera uppdrag, som svenskt jordbruk har, och det finns anledning att sluta upp omkring den hårt arbetande yrkeskår som våra bönder utgör. Det är inget överdrivet gott resultat de får för sina ansträngningar ekonomiskt, det kan vi alla vara överens om. Men samtidigt måste detta ske inom de ramar vi har och i den takt vi förmår.

EU:s förslag till tjänstedirektiv

Anf. 70 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Jag har en fråga som gäller det förslag till tjänstedirektiv som EU för närvarande diskuterar. Det är bra att handeln med tjänster ökar, men det får naturligtvis inte ske till priset av försämrade rättigheter för människor eller försämrad välfärd.

Det finns högerkrafter som hoppas på att man kan använda EU:s tjänstedirektiv till att försämma den svenska arbetsrätten och försöka försämma kollektivavtalen och offentliga tjänster. Därför har Socialdemokraterna i EU riktat kraftig kritik mot kommissionens förslag att regler i ett tjänsteföretags hemland ska gälla i tjänsteexport.

Vad kan regeringen och statsministern göra för att dessa skrivningar i tjänstedirektivet stoppas?

Anf. 71 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Först vill jag säga att jag delar Monica Greens beskrivning av det problem vi har framför oss. Tjänstedirektivet kan om det antas på nuvarande sätt komma att betyda problem på framför allt två områden.

Man går runt kollektivavtal genom att man förmedlar arbetskraft över gränser och det företag som har sin hemort i annat land använder det landets avtalsregler. Det är något som vi inte tycker om och tänker försöka att bekämpa. Jag tror inte heller att vi kommer att vara ensamma.

Det andra är att försöka bryta upp det man säger är offentliga monopol. Det betyder att man ska konkurrera exempelvis om tjänster i skola, vård och omsorg och hävda att bara därför att en svensk kommun har ett

statligt bidrag för att driva en skola ska också en fransk privat företagare som vill driva samma skola ha samma typ av statligt stöd. Det är ingenting som vi tänker acceptera. Vi tänker motsätta oss detta.

Det finns naturligtvis de som tycker att det är ett sätt att bryta sönder en svensk modell. De tankegångarna finns väl utvecklade i Moderaternas dokument.

Statsministerns besök i Vita huset

Anf. 72 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! USA har genom historien mer än andra stått upp för klassiska idéer om demokrati och mänskliga rättigheter. Just därför är det rättsliga vakuum som uppstått för fångarna i Guantánamo Bay än mer bekymrande och än mer oroande.

Det är ingen tvekan om att vi måste driva en hård kamp mot terrorism och totalitära idéer. Men vi får inte göra det på ett sätt så att vi urholkar, dränerar, respekten för mänskliga rättigheter och för individuella fri- och rättigheter. Det vore ett alltför stort pris att betala. Det är en princip som är viktig för oss alla. Den borde vara viktig för en regering som säger sig värna särskilt just om mänskliga rättigheter.

Nästa vecka träffar statsministern den amerikanska presidenten i Washington. Tänker statsministern där ta upp ämnet om Guantánamo Bay och i sina samtal med presidenten ställa den svenska regeringens krav på en frigivning av den tillfångatagna svensken? Tänker statsministern be att få se de handlingar och bevis som USA tidigare utlovat?

Anf. 73 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Vår position i den här frågan är väl känd också för USA:s regering och troligen också för Vita huset. Vi tänker självklart på lämpligt sätt ta upp frågan när jag besöker Vita huset.

Därutöver finns ett och annat dessutom att avhandla, kan jag upplysa Henrik von Sydow om, som rör exempelvis situationen i Irak, situationen i Mellanöstern och inte minst frågor om ekonomisk utveckling i världen.

Allt detta och lite därtill ska avhandlas på 45 minuter, och en gemensam presskonferens.

Elsituationen i Sverige

Anf. 74 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag har en fråga om elektricitetssituationen i Sverige. Förra året importerade Sverige 10 % av sin samlade elektricitet från Danmark. Samtidigt bygger vi Ryaverken i Göteborg, och samtidigt håller Finland på att bygga ett femte kärnkraftverk, eller har fattat beslut om det.

Jag vill fråga statsministern: Hur ser statsministern på den svenska el-situationen, inte minst sett till våra stora industrier som behöver mycket el i Norrland?

Anf. 75 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Vi ska se upp med den svenska elförsörjningen. Vi har ett sällsynt sårbart försörjningssystem i Sverige. Det är få länder som är så utsatta som vi är. Hälften av vår el är vatten, och den andra hälften är kärnkraft.

Vattnet lär vi fortsätta att använda. Det är inte kontroversiellt, såvida man inte vill bygga ut det. Då blir det genast kontroversiellt. Kärnkraften kommer att avvecklas. Oavsett vad politiska majoriteter tycker kommer den att avvecklas. Det är skapat av människan. På det som är skapat av människan tär tidens tand. Det blir slut.

När det väl är slut ska vi ha en ersättning. Ska vi då göra dumheten att bygga fast oss i nya storskaliga lösningar och satsa på ett kort? Ska vi satsa på att bygga nya kärnkraftverk exempelvis, som en del tycks tro är lösningen? Svaret är nej.

Det är många olika producenter av el, gärna lokalt förankrade, som jag ser framför mig. Det är kraftvärme, vind, effektivisering och kanske också en del gas och biobränsle. Allt detta kan göras, och det ska göras. Men det är ingen lätt situation. Vi behöver breda politiska lösningar.

Våldet mot homosexuella

Anf. 76 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Fru talman! Just nu pågår rättegången mot de rasister som attackerade Prideparaden i Stockholm i somras och misshandlade en deltagare i denna kärleksmanifestation svårt. Den typen av fruktansvärda attacker och hatbrott är tack och lov någonting vi inte är lika vana vid i vår västra del av Europa som man är i Östeuropa.

Ändock är attacken mot Prideparaden och misshandeln av en homosexuell guide som inledde förra årets Pridefirande och de rapporter om ökat antal hatbrott som når oss politiker något som förpliktigar. Därför vill jag fråga statsministern och regeringen vilka åtgärder man tänker vidta för att se till att motverka hatbrotten, hatet och våldet mot homosexuella.

Anf. 77 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Vi ska i alla sammanhang bekämpa diskriminering. Vi ska i alla sammanhang stå upp för människors lika rätt och lika värde. Vi ska i alla sammanhang själva vara goda förebilder. Det är ett långsiktigt, tålmodigt och uthålligt opinionsbildningsarbete som krävs. Det handlar också om ett demokratiskt förhållningssätt till din nästa.

Jag upplever att utvecklingen trots allt har gått åt rätt håll de senaste 20–30 åren. Fortfarande finns ohyggligt mycket kvar att göra. Jag föregriper därmed ingen dom i kommande förhandlingar om den händelse som Gustav Fridolin åberopar.

Statsministerns besök i Vita huset

Anf. 78 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Som vi har hört tidigare kommer statsministern att åka till USA och träffa dess president. När stora statsmän möts är det natur-

ligt att diskutera mänsklighetens ödesfrågor. Göran Persson var tidigare själv inne på frågan om klimatförändringarna.

På vilket sätt avser statsministern att i mötet med president Bush ta upp klimatfrågan? Han representerar en regering som inte har varit någon frontfigur när det gäller att komma till rätta med de enorma problem som vi ser framför oss med anledning av de stora utsläpp av klimatgaser som inte minst kommer från det landet.

Anf. 79 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Det är klart att det finns skäl att kritisera den amerikanska regeringen för dess hållning inte minst till Kyotoavtalet jämfört med den tidigare administrationen. Men Sven Gunnar Persson är en erfaren politiker. Även om han smickrar mig genom att rangera in mig i samma kategori som den amerikanske presidenten ska jag ändå inte gå i fällan.

Ni måste förstå här i kammaren att när jag för samtal med en amerikansk president eller andra politiska ledare kan man inte täcka allt. Samtalen kanske är 35 minuter. Därefter följer en gemensam presskonferens. På frågan om det är Kyotofrågan och klimatavtalet som jag tänker lägga huvudvikten vid är svaret nej. Det finns andra saker som just nu bekymrar mig mer. Det gäller inte minst utvecklingen i Mellanöstern. Den är så komplex i sig att jag skulle gissa att tiden får gå åt till detta.

Utbildning på entreprenad i grundskolan

Anf. 80 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! I går diskuterades här i kammaren bland annat frågan om utbildning på entreprenad. Senare i dag ska vi besluta i frågan. Ur mitt perspektiv riskerar kammaren att fatta ett beslut som innebär att utbildning på entreprenad generellt bör tillåtas i både grundskola och gymnasieskola.

De båda lärarfackliga organisationerna har reagerat kraftigt. De säger bland annat att de inte kan acceptera att man ogenomtänkt fattar beslut i en så principiellt viktig fråga som hur den svenska skolan ska styras.

Min fråga är: Tycker statsministern att till exempel den obligatoriska grundskolan är ett lämpligt område för entreprenadformen? Ska kommunerna handla upp utbildning för barn och unga på samma sätt som man handlar upp snöröjning?

Anf. 81 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Frågan är milt sagt retorisk. Självfallet är det en väldig skillnad på upphandling av snöröjning och hur vi bedriver det som är en obligatorisk verksamhet omfattat av plikt – grundskolan. Det är två skilda saker.

Däremot kan det, för att kommunerna ska kunna bedriva sin skolverksamhet på ett effektivt och rationellt sätt, vara viktigt att man ibland kan ta in kompetens utifrån och aktörer utifrån som gör en insats i delar av verksamheten. Jag har sett utmärkta exempel på skolverksamhet driven på entreprenad, exempelvis inbyggda verkstadsskolor som är bland de bästa vi har i den sektorn. Det gäller inte minst om vi tittar på dem

som fanns på ABB, på Volvo och runtomkring. Det är en mycket bra verksamhet.

Så misstänk inte vår hyggliche skolminister för den typen av slemma uppsåt att han skulle vilja jämställa grundskolan med snöröjning! Där finns han inte, Lennart Gustavsson, och det tror jag att du också inser.

Prot. 2003/04:100

22 april

Statsministerns
frågestund

Biltullar

Anf. 82 MARTIN ANDREASSON (fp):

Fru talman! Inför valet 2002 lovade Socialdemokraterna att biltullar inte skulle införas i Stockholmsregionen. Efter valet medverkade Göran Persson till en uppgörelse där det löftet bröts.

Därefter höll tolv kommuner folkomröstningar om biltullar i Stockholmsregionen. Utslaget blev ett rungande nej. Ändå kommer nu regeringen att medverka till att statliga biltullar införs.

Nu säger Göran Persson att stockholmarna i en kommande folkomröstning ska få avgöra om biltullarna ska vara kvar eller inte. Men mot bakgrund av hur Socialdemokraterna hittills har hanterat frågan om biltullar och tidigare folkomröstningar vill jag fråga: Varför ska stockholmarna lita på regeringens löfte den här gången?

Anf. 83 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Jag tror att jag har redogjort ganska noggrant i tidigare frågesvar för varför det här är en klok idé att pröva. Stockholm är en stor stad, som utmärks alltmer av trafikstockningar. Man behöver inte vara särskilt välorienterad för att veta hur det ser ut på in- och utfarterna och inne i stan i rusningstid.

Nu vill Stockholms politiker pröva hur man ska hantera detta. Jag känner ett parti som ofta kallar sig för liberalt som också i sina programdiskussioner är öppet för den här typen av resonemang med olika slags trängselavgifter. Och det är väl inte så konstigt, med tanke på att vi alla ser problemet växa.

Låt nu stockholmarna pröva. Låt dem rösta! Det kanske blir så att de säger: Det här vill vi ha kvar. Kollektivtrafiken blev bättre, luften blev bättre och vi som var tvungna att köra bil i stan kom fram enklare. Stockholm kunde på så sätt utvecklas snabbare och rationellare. Tänk om det är så! Låt oss pröva!

Arbetslösheten i glesbygd

Anf. 84 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Fru talman! Regeringen skriver i den ekonomiska vårpropositionen att jobben och tillväxten ska sättas främst. Det är en mycket bra målsättning, inte minst nu när arbetslösheten ökar och tillväxten går på sparlåga – om jag får uttrycka mig milt.

Den höga arbetslösheten gör att många svenskar känner sig helt obehövda. Särskilt svår är arbetslösheten i glesbygden. I vissa kommuner i Norrbotten saknar upp till 17 % ett arbete att gå till. Det är en ohållbar och orimlig situation. Glesbygden blöder. Om en patient kommer till ett sjukhus och håller på att förblöda så prioriteras den patienten. Jag har

sökt med ljus och lykta i vårpropositionen efter ett ord om glesbygden, men inte funnit det.

Min fråga till statsministern är: Vad avser regeringen och statsministern konkret att göra för att råda bot på den höga arbetslösheten i glesbygden?

Anf. 85 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! I går talade jag för SMÅKOM – Sveriges minsta kommuner och deras representanter i Borgholm. Där fanns de 105 kommuner som har 11 000 invånare eller färre. För samtliga de kommunerna visade det sig att deras arbetslöshetstal ligger lägre än snittet i deras län.

Det visar att Erling Wälivaara har fel utgångspunkt för sin fråga. Det är inte arbetslösheten som är det huvudsakliga bekymret. Det huvudsakliga bekymret består säkert i att skapa nya arbetsplatser för att behålla en ung generation kvar, om nu unga människor vill stanna. Det är den diskussionen det handlar om. Beskriv inte situationen i de små kommunerna som usel, för det är inte sant!

Vi pratade alldeles nyss här om nya förutsättningar för moderneringen. Det är i allra högsta grad någonting som är en fråga för glesbygd och landsbygd. Jag hoppas att så småningom också Kristdemokraterna kommer att vara med och hjälpa till och ta de radikala förslagen, präglade av miljö- och produktionsinriktning, igenom denna kloka kammare.

Anf. 86 TREDJE VICE TALMANNEN:

Det fick bli den sista frågan. Vi tackar statsministern och ledamöterna.

Ajournering

På grund av tekniska problem ajournerades förhandlingarna från kl. 14.45 till kl. 14.50.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.50.

13 § (forts. från 11 §) Allmänna motioner om punktskatter (forts. SkU24)

Anf. 87 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Det gäller Finland. Vårt besök av finländska parlamentarer visade ju med önskvärd tydlighet att i Finland har man förstått situationen. Man vidtar de åtgärder som behövs beträffande skattesänkningar, men man vidtar också andra åtgärder för att kunna bedriva en bra alkoholpolitik och motverka en för hög konsumtion. Jag uppfattade egentligen att Marie Engström refererade till det och tyckte att det var rimligt att göra på det sättet. Då är det bara att konstatera att Finlands

regering och majoriteten i Finland är kompetent och inser vad situationen kräver medan vi här i Sverige väntar och ser och låter utvecklingen ha sin gång. Jag menar att detta är förfärligt illa för Sverige. Vi kommer att upptäcka om några år att vi borde ha gjort precis som Finland, och då hade vi också som en bieffekt fått behålla en större del av vår skattebas.

Anf. 88 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Hur kompetent det finländska parlamentet är tycker jag är lite svårt att avgöra här. Jag bara konstaterade, och konstaterar återigen, att man prövar en viss metod där. Jag tycker att det är viktigt att vi följer deras åtgärder, och framför allt utvärderingen av dessa åtgärder och vad de får för effekter på svarthandel, kriminalitet, försäljning vid deras motsvarighet till Systembolaget och så vidare. Det tycker jag är en ganska bra hållning i den frågan. Huruvida de har valt en bra eller dålig metod tycker jag faktiskt att det är alldeles för tidigt att uttala sig om.

Anf. 89 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga i den alkoholpolitiska debatten att på den punkten tycks det råda stor enighet mellan Marie Engström och mig, så jag tror inte att vi kan diskutera den vidare. Vi får i stället ta ett annat ämne, nämligen energibeskattningen i stort, som ju också ingår i det här. Där tror jag däremot att det finns ganska betydande skillnader när man ser på effekterna av energibeskattningen i ett miljöhänsende.

Jag vill absolut inte beskylla Vänsterpartiet för att vara en bromskloss inom det här området. Jag tycker att ni är en stoppkloss, helt enkelt. Det är någonting helt annat och mycket värre. Ni är det framför allt för att ni avstår från att använda EU som ett medel för att komma fram till en bättre energi- och miljöpolitik. Det fungerar inte att man säger både att man ska använda EU och att man inte ska använda EU. På den punkten måste ni bestämma er.

Jag tror också att det är på det sättet när det gäller till exempel kärnkraften, som ju statsministern och jag hade möjlighet att diskutera alldeles nyligen, att vi måste se på hur mycket av den här energibeskattningen vi ska ta ut av kärnkraften i förhållande till annat. Jag menar att om det är något vi skulle behöva beskatta hårdare är det dansk kolkraft. Vi har infört en annan energibeskattning, en effektbeskattning på kärnkraften. Det har Vänsterpartiet varit med om att göra. Ni har ju en sådan här effektbeskattning. Och vad får det till följd? Jo, att det blir lönsamt att importera dansk kolkraft.

Detta är ingen bra politik. Det är ju en klimatpolitik som vi absolut inte ska ha.

Anf. 90 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det är hårda ord att säga att vi är en stoppkloss när det gäller miljöarbetet. Jag tyckte inte att det fanns något egentligt belägg för den typen av tilltag.

När det gäller att använda EU som bas för miljöarbetet kan vi konstatera att man inom EU nu ändå arbetar för handel med utsläppsrättigheter. Man har gjort vissa åtaganden. Vi har gjort det här i landet. Man har gjort det i de andra EU-länderna också. Det tycker jag är en ganska viktig del i miljöarbetet, i klimatarbetet.

Med effektskatten på kärnkraftsel är väl problemet, precis som det står i betänkandet, att det är en kvarvarande rest av en produktionskatt och kanske inte får de rätta effekterna i alla sammanhang. Det kan jag i och för sig tillstå i någon mening.

Annars tycker jag nog ändå, med den hårda beskattningen av utsläpp och koldioxidbeskattningen kombinerat med handeln med utsläppsrätter, kombinerat med elcertifikat, kombinerat med avtal och andra möjligheter som finns när det gäller alternativa styrmedel, att vi styr energibeskattningen rätt i det här landet. Jag har svårt att ta till mig att vi i någon mening skulle vara stoppklossar i miljöarbetet.

Anf. 91 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Det kan vara ett hårt uttryck. Jag skulle egentligen vilja ta tillbaka det – och möjligen återgå till ordet ”bromskloss”. Men det är sådant som kan hända.

Jag är glad över att Marie Engström säger när det gäller effektskatten att den nuvarande utformningen inte är rationell. Det tycker jag är väldigt bra. Det framgår ju inte alls av det här betänkandet att åtminstone delar av majoriteten har den åsikten. Jag hoppas få höra om detta från Per-Olof Svensson, som ska företräda Socialdemokraterna senare. Han kanske också kan fundera på det. Men Socialdemokraterna här i kammaren ruskar på huvudet. Det finns inget hopp på det området såvitt jag förstår.

Låt mig säga något mer om detta med ”bromskloss”. Det är klart att om man som vi liberaler vill ha en effektiv miljöbeskattning för ett bättre klimat, då är en europeisk miniminivå för koldioxidskatten väldigt viktig. Det är ett första steg. Det vore ett väldigt viktigt första steg att ta. Jag säger inte att det är lätt, men det är helt omöjligt om man ställer sig utanför gemenskapen. Då kommer vi att få den effekten att de länder som har lägst ambitioner på det här området, som släpper ut mest och är de största miljöbovarna, kommer att komma lättast och bäst undan. Det är ju därför vi har en så förfärlig import av elektricitet från Danmark. Det är därför vi har en sådan elektricitet från Danmark som bara är producerad av dansk kolkraft.

Det tror jag inte ens att Marie Engström och Vänsterpartiet tycker är någon bra politik. Vi borde stänga dessa verk via skattemedel eller på något annat sätt.

Anf. 92 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det är ganska intressant att höra Folkpartiet utmåla sig själva som sådana väldiga miljövännare och förespråkare för en så effektiv miljöbeskattning. Gunnar Andrén har avhållit sig från att tala om vari denna effektiva miljöbeskattning består och på vilka punkter den avsevärt skulle skilja sig från den miljö- och energibeskattnings som vi i majoriteten just nu håller på att utforma. Det framgår inte riktigt klart och tydligt.

Visst kan det ligga något i resonemanget att man ska jobba för miniskatter på miljöområdet. Det kan man väl också tillstå, men man får inte tillskriva den här typen av beskattning alltför stor betydelse heller. Det tycker jag är ganska viktigt att stryka under. Det är så väldigt lätt att ta en metod till intäkt för att alla problem kommer att lösas sig automatiskt. Det är inte riktigt så. Jag vill vidhålla det jag har sagt förut, att det

är en hel bukett av olika skatter, styrmedel och avtal som kanske leder fram till den bästa miljöbeskattningen.

Prot. 2003/04:100
22 april

Anf. 93 ROGER TIEFENSEE (c):

Fru talman! Ledamöter och åhörare! Vi diskuterar punktskatter. Man kan fråga sig varför vi har punktskatter. Medan momsens som vi diskuterade i det förra betänkandet är fiskal till sin natur är punktskatterna, åtminstone enligt mitt sätt att se, styrande. När marknadens priser inte inkluderar till exempel miljökostnader eller sociala kostnader ska man korrigera de marknadspriserna med punktskatter, exempelvis skatt på koldioxidutsläpp, för att begränsa de klimatpåverkande utsläppen.

Effektskatten på kärnkraft har diskuterats flera gånger. Enligt vad jag har förstått är motivet för den att korrigera marknadsmisslyckandet i och med den atomansvarighetslag som gör att de som driver och äger kärnkraftverk är begränsat ansvariga vid en olycka. För att kompensera den försäkringskostnad som staten därmed har så har man en effektskatt på kärnkraft. Jag förväntar mig att de som har föreslagit att man ska ta bort effektskatten på kärnkraft också föreslår att man ska ta bort begränsningen i atomansvarighetslagen och göra dem som driver kärnkraftverk obegränsat skyldiga att försäkra sig på marknaden. Lycka till! säger jag.

Om vi har punktskatter som blir mer fiskala till sin natur är vi farligt ute. Då försämrar vi konkurrenssituationen för svenska företag. Man kan, fru talman, fråga sig om till exempel punktskatterna på energi lever upp till mitt kriterium om att de ska vara miljöstyrande i första hand. Tyvärr måste mitt svar bli nej. Till exempel den gröna skatteväxling som har genomförts under de senaste åren lever inte upp till kriteriet att vara miljöstyrande, för de skatter som har höjts är de skatter som har varit politiskt möjliga att höja. Det är de som har höjts, inte de som är miljömässigt motiverade. Det har varit fiskalt och inte miljöstyrande.

Som ett exempel har koldioxidbeskattningen under den gröna skatteväxling som har genomförts enbart höjts för hushållen. Man har inte följt efter med höjningen för industrin. Då är frågan om tanken med koldioxidskatt är att man ska begränsa klimatpåverkande utsläpp. Varje koldioxidmolekyl påverkar ju klimatet på samma sätt. Ändå beskattas de helt olika. Då har hela tanken fallit. Oavsett om koldioxidmolekylen kommer från hushållen eller från industrin påverkar de klimatet på samma sätt.

Jag tror att den väg som vi är inne på, att mer styra över till handel med utsläppsrätter, är en bra väg. Där kan man inte göra skillnad på var utsläppen sker. Jag ser det an med tillförsikt.

Fru talman! Ett annat område inom miljö- och energibeskattningen där dagens system misslyckats med att vara miljöstyrande och enbart är fiskalt är jordbrukets och skogsbrukets särskatter. I dieselskatten finns i dag en del som är motiverad som en vägtrafikskatt. Arbetsmaskiner inom jord- och skogsbruket sliter inte speciellt mycket på vägarna. Då har det motivet fallit. Trots att de inte kör på vägar får de betala den del som är motiverad som en vägtrafikdel.

Då kan man fråga om hög skatt på arbetsmaskiner för jord- och skogsbruk är miljöstyrande. Nej, jag tror inte det. Jag tror inte att bönderna som nu är ute och vårbrukat nöjeskör. De kör för att de behöver bearbeta sin mark. Man kan till och med se att ekologiska lantbrukare använder ungefär 6 % mer diesel. De behöver bearbeta jorden mer för att

*Allmänna motioner
om punktskatter*

de inte använder kemikalier. Då blir dieselskatten för jord- och skogsbruk ännu mer fiskal, ännu mindre miljöstyrande.

Det har kommit löften de senaste dagarna, i en uppgörelse om den reformerade jordbrukspolitiken, om att det ska komma en sänkt dieselskatt för jord- och skogsbruk från och med 2005. Jag tror det inte förrän jag ser det.

Fru talman! Vi har i det här betänkandet diskuterat punktskatter på alkohol. Punktskatten på alkohol är socialt motiverad, inte fiskal. I debatten framstår det som om den stora förlusten skulle vara att vi förlorar skattebas. Lennart Hedquist har framfört det. Då tycker jag att man ser snävt. För mig är alkoholskatten och den prispolitik som vi har fört socialt motiverad. Jag är orolig ur ett socialt perspektiv om vi tvingas ändra den, inte ur ett fiskalt perspektiv.

Vi måste följa det som händer i vår omvärld. Vi måste följa de ökade införselkvoterna, se hur Danmarks och Finlands prissänkningar och det utvidgade EU påverkar oss. Min oro är folkhälsorelaterad. Den är inte fiskal. Jag tror att vi måste anpassa våra alkoholskatter till de förändringar som sker i vår omvärld. Då måste vi veta vad vi gör. Därför tycker jag att det är bra att det har kommit fram i debatten att vi ska använda Finlands exempel för att dra nytta av deras lärdomar.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservation 9.

Anf. 94 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med Roger Tiefensee om att punktskatten på alkohol är socialt betingad. Den är till för att hålla tillbaka en för hög konsumtion av alkohol som leder till att fler drabbas av folksjukdomen alkoholism. Men prispolitiken fungerar inte längre när vi har den prissättning som gäller i vår omvärld nu och med de införselregler som gäller. Det gör att man när man ska bekämpa alkoholmissbruk socialt måste se till andra verktyg. Man får en hög alkoholkonsumtion i landet om man inte vidtar lämpliga åtgärder. Att man samtidigt förlorar skattebas är inte särskilt lyckligt.

Man kan säga att vi ska studera vad som sker i Finland. Det som sker i Finland är att väldigt många svenskar köper sin alkohol där. Det blir skatteinkomster för Finland precis på samma sätt som det har blivit skatteinkomster för Tyskland och för Danmark. Det kommer att bli skatteinkomster av svenskars alkoholköp i de baltiska länderna. Jag tycker att de skatteinkomsterna skulle kunna stanna i Sverige i stället och att vi genomförde andra åtgärder för att hejda alkoholkonsumtionen så att den inte blir för stor.

Anf. 95 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är bra att Lennart Hedquist erkänner att punktskatten på alkohol framför allt är socialt betingad. Ändå kommer han alltid tillbaka till det fiskala perspektivet. Jag tycker att det är lite synd.

Moderaterna har mig veterligt alltid velat sänka alkoholskatten. Nu har omvärlden förändrats, så nu kan man motivera de sänkningarna på ett annat sätt, med lite folkhälsoinslag. Det är klart att argumentationen blir snyggare då.

Jag står ändå fast vid att det är fel att springa före och säga att nu måste vi sänka dramatiskt därför att det händer saker i vår omvärld. Låt oss samla erfarenheter av Finlands exempel. Det man ser i Finland är att försäljningen på Alko ökar, men man har ännu inte kunnat utvärdera om privatinförseln har minskat.

Anf. 96 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Svårigheten vid utvärderingen i Finland blir ju att veta hur mycket av den alkoholförsäljning som sker i Finland som är betingad av den svenska alkoholbeskattningen och inköpen av svenskar. Det kommer att vara en ganska grannlaga uppgift.

Det som är enklare för oss i Sverige är ju de mätningar som kan göras av den svenska alkoholkonsumtionen. Där vet vi redan att Systembolagets marknadsandel, om man får kalla det så, hela tiden sjunker på grund av införsel, tidigare smuggling och rent kriminell verksamhet.

Den stora faran är att vi försätter oss i ett läge där den utvecklingen får fortsätta. Det är bättre att vi vidtar åtgärder så att vi kan hålla tillbaka den totala alkoholkonsumtionen och se till att den blir på så låg nivå som möjligt och rimligt.

Det är inte alls på det sättet, Roger Tiefensee, att vi moderater alltid har velat förespråka sänkt alkoholbeskattning. Däremot ville vi på den tiden när vi hade en felaktigt utformad alkoholbeskattning, då man beskattade märkesvaror väldigt mycket mer än rent brännvin, ha en alkoholbeskattning som var relaterad till alkoholstyrkan. Det fick vi så småningom också gehör för, och den reformen genomfördes under Bo Lundgrens tid som skatteminister.

Anf. 97 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Precis som Lennart Hedquist säger är det sant att det är svårt att mäta alkoholkonsumtionen. En del av Alkos försäljning kan mycket väl vara svenskars inköp, precis som norrmäns inköp är en stor del av Systembolagets försäljning. Det blir som något slags råttan-på-repet-effekt.

Men det som ändå står kvar, vilket Lennart Hedquist var inne på, är att Systembolagets marknadsandel sjunker. Det är sant. Men det är en växande marknad. Systembolagets försäljning ökar. Det är lite som vi var inne på tidigare i debatten, och som också de finländska ledamöterna var inne på när vi träffade dem, att vi behöver avväga vad vi ska göra.

Det är troligtvis svårt att minska den totala konsumtionen. Då tycker jag att vi inte ska slänga ut tillgängligheten och prispolitiken som barnet med badvattnet. Jag tycker att vi ska utvärdera. Antagligen kommer vi att få lov att anpassa våra priser, men då ska vi inte göra det på ett sådant sätt att vi ökar den totala konsumtionen.

Anf. 98 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag är glad att jag också slipper diskutera energipolitiken med Roger Tiefensee. Vi är eniga även på den punkten.

Däremot vill jag ta upp en väldigt stor specialfråga, nämligen effektskatten och riskpremier. Jag håller med Roger Tiefensee om att det motiv som kan finnas för en effektskatt är att den skulle motsvara, som Mode-

raterna skriver, en tänkt kommersiell försäkringspremie för kärnkraftens riskkostnader. Jag kan hålla med om att det skulle kunna vara ett motiv.

Men så har man inte gjort i Sverige. Det är inte det som är motivet. Den har ersatt en produktionsskatt. Det är det som är skillnaden.

Då måste vi försöka reda ut vad det är som bör beskattas på energiområdet. Det ena man kan tänka sig är den produktion man har. Det kan vara en sak. Det kan vara på vattenkraft eller något annat. Det kan man tänka sig. Det andra är utsläppen av koldioxid.

Men här har man någonting annat, nämligen en effektskatt. Och att det finns ett sådant tredje moment fattar jag inte, utan jag uppfattar bara att man lägger över kostnaderna någonstans.

Däremot kan jag hålla med om själva försäkringsdelen. Men då måste man också, om man är riktig miljövän – och det vet jag att Roger Tiefensee är – värdera vilka risker det finns med utsläpp från kolkraftverk. Finns det inga risker där?

De svenska kärnkraftverken är ju enligt Paris- eller Berlinkonventionen försäkrade så högt som det någonsin går. Jag tror att det är 3 miljarder kronor per reaktor eller någonting sådant, som är det högsta tillåtna. Men jag förstår inte varför man ska ha en särskild effektskatt. En produktionsskatt kan jag förstå.

Anf. 99 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Effektskatt eller produktionsskatt – effektskatt är väl mer ett sätt att beräkna skattebasen egentligen. Motivet är inte en ändring från produktionsskatt till effektskatt, utan motivet är just kopplingen till kärnkraftsföretagens begränsade försäkringsskyldighet.

Margaret Thatcher försökte i England privatisera kärnkraftverken. Det gick inte. Det fanns ingen marknad för det.

Jag tycker som liberal marknadsekonom att varje energislag ska bära sina egna kostnader. Jag skulle gärna ta bort effektskatten men låta kärnkraftverken försäkras på en privat marknad. Då tror jag att den skulle avveckla sig själv.

Det skulle vara intressant att höra hur Gunnar Andrén, som jag också förutsätter är liberal ekonom, ser på det.

Anf. 100 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är ett logiskt resonemang som Roger Tiefensee för, nämligen att man kan diskutera hur höga riskpremierna ska vara. Såvitt jag förstår har man i Sverige bundit sig för de här internationella konventionerna. Men det är klart att också de kan omprövas, även om varken jag eller Roger Tiefensee just nu och här vet exakt hur detta ska gå till. Men det är säkert fullt möjligt att göra detta.

Jag tycker fortfarande att det är väldigt ologiskt med en effektskatt. Det visar sig också att det finns ett undantag från den här effektskatten, nämligen om reaktorerna är avstängda 90 dagar – eller något sådant tror jag att det är. Då reduceras helt plötsligt effektskatten. I det fallet säger man ju att det i själva verket är någon form av produktionsskatt. Ska man ha en effektskatt tycker jag att man också måste ha det på andra anläggningar. Jag tycker att detta är ologiskt.

I fråga om försäkringspremierna är vi goda marknadsekonomer. Det kan vi diskutera. Men då ska det inte bara gälla för kärnkraftverk. Det ska också gälla för kolkraftverk.

Prot. 2003/04:100
22 april

*Allmänna motioner
om punktskatter*

Anf. 101 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! I och med att effektskatten reduceras när kärnkraftverket inte producerar blir det ju återigen ett sätt att beräkna skatten. Jag skulle mycket väl kunna tänka mig att man har den som en ren produktions-skatt.

Gunnar Andrén tog i sitt första inlägg upp kolkraftverk. Jag tycker att vi mycket väl skulle kunna beskatta importerad el, alltså på något sätt få den riktiga styrningen. Det är ett problem att det är billigare att importera dansk kolkraft.

Det tror jag att vi kan lösa om vi får bra handelssystem för utsläpps-rätter. Då kommer de externa effekterna från produktion av dansk kol-kraft också att hamna på danska kolkraftverk och därmed på dansk el.

Anf. 102 BARBRO FELTZING (mp):

Fru talman! När vi pratar om energibesättning handlar det om klimatfrågan. Klimatfrågan handlar om ansvar och rättvisa. Den är lokal, nationell och internationell. Vi vet att koldioxidskatten kommer att höjas etappvis och inom ramen för den gröna skatteväxlingen.

Sverige bör verka för ett majoritetsbeslut med en miniminivå på koldioxidskatten inom EU. För nästa åtagandeperiod inom Kyotosamarbetet bör Sverige verka för mål som relaterar till genomsnittligt utsläpp per person, och utsläpp från internationella transporter ska omfattas.

Eko-ekonomer världen över har tidigare förordat en grön skatteväxling så att vi ska kunna klara våra klimatproblem på jorden. De säger att det är den nästan enda vägen att gå för att våra barn och barnbarn ska få en draglig tillvaro.

Havsytan höjs när isen vid våra poler smälter. Det syns tydligt på Grönland, där jag har haft många kontakter. Man ser hur isen rasar ned i vattnet och smälter. Vi vet att det höjer havsnivån. Växthuseffekten är en realitet. Även om vissa forskare går emot detta är de flesta överens om att det är en realitet. Det är nödvändigt och viktigt för våra barns och barnbarns framtid att förbränningen av fossila bränslen minskar.

På klimatområdet är det de ekonomiska styrmedlen som är det mest kostnadseffektiva styrmedlet. Vi i Miljöpartiet vill skatteväxla 100 miljarder kronor på tio år. I den gröna skatteväxlingen inkluderas åtminstone en höjning av koldioxidskatten på 15 öre per år. Vi vill också utvärdera effekten av detta. Miljöpartiet, Vänsterpartiet och regeringen har kommit överens om den gröna skatteväxlingen. Det är bra. Vi skatteväxlar 30 miljarder under en tioårsperiod. Det skatteväxlas sammanlagt 8,3 miljarder.

Koldioxidskatten infördes 1991. Då var den lika hög för både villaägare och Volvos fabriker. Därefter har den bland annat sänkts för energintensiva industrier. Sedan sänktes koldioxidskatten för industrin till en allmän nivå. Sedan togs energiskatten bort. Då såg man hur koldioxidutsläppen ökade från industrins oljeanvändning. Därför måste en fortsatt grön skatteväxling riktas dit där den ger resultat.

Det ska då ske en kompensation. Nu har hushållen en hög koldioxidskatt medan vissa industrier har frångått skatten. Industrin ska då kompenseras genom att skatten för arbetskraften, det vill säga arbetskraftskostnaden, ska sänkas. Det är klart komplicerat för den energiintensiva industrin. Om skatten skulle sänkas för SSAB eller Cementa skulle en liten höjning radera ut lönsamheten snabbt. Därför har vi följt detta. Med EU:s energiskattedirektiv genomförs en höjning på 0,5 öre per kilowattimme för industrin. Jämfört med skogsindustrin kan de i stället ha en ökad biobränsleanvändning och därmed klara det bättre än andra energiintensiva företag.

Det svenska klimatmålet definieras enligt regelverket som utsläpp från Sverige. Användningen av svenska fossileldade kraftverk ska jämföras med att inte använda svenska fossileldade kraftverk. Danmark ska sköta sitt. Danmark har ansvar för sina utsläpp. Att de drabbar oss är i viss mån självklart. Danmark har också sänkt sin kvot för koleldat med en miljon ton per år från 2002 till 2003. Danmark har bytt till vindkraft, biogas och naturgas. Det blir i alla fall mindre koldioxidutsläpp.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 5 i betänkandet. Claes Roxbergh kommer att prata om skatt på naturgrus.

Anf. 103 PER-OLOF SVENSSON (s):

Fru talman! Som vi har hört att tidigare talare har varit inne på är punktskatter någonting fantastiskt! Det är inte bara en förutsättning för en del av vår välfärd i och med att de finansierar en del av det staten ger till kommuner och landsting, utan de ska också bidra till att vi röker mindre, till att vi super mindre, till att vi använder så miljövänliga drivmedel som möjligt, till att vi värmer våra bostäder så miljövänligt som möjligt, till att vi lägger så lite som möjligt på våra avfallsdeponier, till att vi inte slösar med naturgruset och de ska bidra till att vår tunga industri behåller sin konkurrenskraft, med mera.

Ibland uppnår vi effekterna genom att punktskatterna är höga, ibland genom att de är låga och ibland genom att vi befriar någon från att betala punktskatt.

Vi uppnår inte alltid det vi syftar till. När det gäller alkoholförbrukningen är det så att efter de nya reglerna som finns för privatinförsel, kombinerat med låga punktskattesatser som tillämpas i några av våra grannländer, har vi fått en privatinförsel som ökar alkoholanvändningen avsevärt. Några motionärer anser att lösningen på problemet ligger i att sänka de svenska alkoholskatterna. Jag tror inte att det är lösningen. En lägre svensk alkoholbeskattning skulle snarare få till resultat att billigare inhemsk sprit dricks i samma mängd eller mer än den billiga sprit man i dag för in över landets gränser. Resultatet skulle alltså inte bli positivt ur alkoholpolitisk synpunkt. Då måste en riktigare infallsvinkel vara att vi via EU försöker få till en minimibeskattning av alkoholen inom hela unionen, vilket också har förts fram i några motioner.

Jag kan för min del inte förstå skillnaden mellan tobak och alkohol. När det gäller tobaksbeskattningen har unionen på grund av tobakens skadlighet enats om en minimibeskattningsnivå som är så hög att den definitivt bidrar till att hålla ned tobaksanvändningen. Naturligtvis är även alkoholens skadeverkningar av den omfattningen att det vore angeläget med höga gemensamma minimiskattesatser för att hålla ned förbrukning-

en. Svenska ministrar har vid ett antal tillfällen aktualiserat frågan i EU. Bland annat har statsministern och finansministern agerat och anför folkhälsoperspektivet som anledning till behovet av gemensamma minimiskattesatser inom unionen. Båda har uttalat att de fortsätter att driva ärendet för att få till stånd minimiskattesatser på alkohol inom unionen.

Dessutom måste vi naturligtvis använda andra metoder. Vi måste informera mer om alkoholens skadeverkningar. Vi måste se till att det finns lokaler och miljöer som är alkoholfria. Vi måste också se till att ungdomar och andra får en sådan uppväxt och sådan information under deras uppväxt att de inte lockas med att fastna i det nya alkoholbruket i Sverige. Jag är övertygad om att Socialdepartementet och folkhälsoministern arbetar aktivt med frågorna. Det ligger utanför skatteutskottets beslutskompetens att hantera dem.

Fru talman! Ett antal motionärer framför önskemål angående energibeskattningen för företag. I den delen får jag hänvisa till att den så kallade SNED-utredningen nyligen har lämnat sitt utredningsförslag och att det för närvarande bereds på Finansdepartementet samt till att ett par propositioner som regeringen har aviserat kommer till riksdagen den närmaste tiden där bland annat den elintensiva industrins situation torde beröras.

För övrigt när det gäller energifrågorna pågår diskussioner mellan regeringen och stödpartierna om den så kallade gröna skatteväxlingen, vars resultat, som eventuellt kommer att påverka skatterna på energin, väntas kunna redovisas i budgetpropositionen.

Fru talman! Ytterligare ett antal motionärer begär att jordbrukarnas så kallade ryggsäck ska lyftas av. Kravet är bland annat sänkta skatter på diesel för jordbruksföretagen. Jag får hänvisa till en nyligen avlämnad skrivelse från regeringen till riksdagen angående ”genomförandet av EU:s jordbrukspolitik” där överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet redovisas. Där står bland annat om sänkt skatt på diesel och återförande av skatten på handelsgödsel.

Flera andra motionsförslag har redan utretts eller bereds på annat sätt av regeringen eller EU-kommissionen. Bland annat gäller detta kravet på en skatt på fritidsbåtar, skatt på gjuterisand, vägtrafikbeskattning, kilometerskatt med mera.

Med detta, fru talman, yrkar jag avslag på samtliga motioner och bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 104 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Först vill jag understryka att man i hög grad bör pröva att få till stånd högre minimiskatter på spritdrycker. Jag tycker att Sverige skulle kunna spela en aktivare roll i det avseendet. Det är nämligen viktigt. Samtidigt vet vi att dessa minimiskatter förmodligen kommer att ligga alldeles för lågt för att man med punktskatter skulle kunna få samma effektiva styrning av konsumtionen som vi tidigare har haft med den svenska prispolitiken. Därför är det alldeles uppenbart nödvändigt att se vilken roll prispolitiken och punktskatter på alkohol kan spela i framtiden för Sverige i relation till de andra verktygen, som Per-Olof Svensson också nämnde. Jag menar att man måste vara betydligt mer aktiv där för att kunna begränsa den totala konsumtionen och se till att framför allt alkoholmissbruket inte ökar.

Jag tycker att man här i debatten förbiser – det skulle vara intressant att höra en kommentar till det – den stora införsel som nu sker till Sverige av alkoholdrycker och som leder till kriminell verksamhet, bland annat kriminell försäljning, men dessutom till lageruppbyggnad i de svenska hemmen. Den är alkoholpolitiskt oförsvarlig. Det är inte bra att det är lika god tillgänglighet i kylan till spritdrycker som det är till lättmjölk. Detta kommer att innebära att den totala alkoholkonsumtionen ökar. Det är därför som det är viktigt att se till att de alkoholdrycker som ska konsumeras i landet i så stor utsträckning som möjligt också ska inköpas i landet och beskattas i landet.

Anf. 105 PER-OLOF SVENSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med om att det inte kan vara bra att det byggs upp lager med alkohol i människors enskilda hem. Det har säkert inte någon bra effekt. Men jag är inte så tveksam till att tala med EU som Lennart Hedquist för att försöka omvända andra länder. I fråga om tobaken var det samma sak. Det var inte en människa som för några år sedan kunde tro att Frankrike, Italien och andra länder skulle höja skatterna på tobak för ett folkhälsoperspektiv. Men det har gått. Och jag tror att även det här går.

Jag tror att det är fel väg att ge efter och säga: Nu ger vi upp. Nu gör vi som Finland och lägger oss platt och ser vad som händer.

Vi håller fast vid det här. Vi får se vad de utredningar som Kent Härstedt och andra arbetar med kommer fram till. Sedan fattar vi våra beslut i lugn och ro när vi har analyserat den situation som vi då befinner oss i.

Vi har besökt olika länder, till exempel Slovenien. Där säger man att Sverige har en bra alkoholbeskattning, att man ska följa den och se till att den egna alkoholbeskattningen blir ungefär likadan så att man får samma effekter som Sverige har fått tidigare för att försöka förhindra det inhemska alkoholbruket.

Anf. 106 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Jag tror att det är svårt att förändra inställningen att vin och därmed även öl är matdrycker och att det bör vara det företrädesvis även i Sverige. Jag tror att det är svårt att argumentera för minimiskatter där.

Men jag håller med Per-Olof Svensson om att man däremot bör kunna åstadkomma en ändring av beskattningen av spritdrycker. Där skulle man kunna ha samma argumentation som beträffande tobaken. I avvaktan på detta ska vi inte låta utvecklingen bara ha sin gång. Den är nämligen ur svensk synpunkt synnerligen otillfredsställande.

Jag hänvisar till vad jag har sagt tidigare i dag om att man kan göra en väldigt klar prognos om vad som kommer att hända om ingenting görs. Dessvärre låter regeringen månaderna gå utan att göra någonting. Det enda som man har fått lov att göra är att skriva ned prognoserna för vilka skatteintäkter man får.

Anf. 107 PER-OLOF SVENSSON (s) replik:

Fru talman! Nu är Lennart Hedquist orättvis. Det är inte det enda man gör. Man har tillsatt en särskild utredare som ser över frågan. Socialut-

skottet följer frågan. Folkhälsoministern följer frågan väldigt noga, och han kommer att lägga fram ett åtgärdsförslag.

Jag är alltså övertygad om att vi inte ska ge upp. Vi ska inte lägga oss platt. Så lätt ska det inte gå. Om vi ser på detta globalt ser vi hur Kanada i förra veckan höjde skatterna på alkohol. Där har man inte gett upp, trots att man har konkurrens från länderna runt om. Vi ska inte heller ge upp. Men vi ska vidta de rätta åtgärderna.

Anf. 108 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Per-Olof Svensson i sitt anförande tog upp jordbrukarnas ryggsäck. Men det bekymrar mig å andra sidan att Per-Olof Svensson också konkret och åtgärdsmissigt hänvisade till skrivelsen om en reformering av jordbrukspolitiken och den överenskommelse som regeringen har gjort med Vänsterpartiet och Miljöpartiet där man nämner sänkt skatt på diesel och återförande av skatt på handelsgödsel.

Återförande av skatt på handelsgödsel har vi i dag. Men det har successivt minskat. Såvitt jag förstår ska pengarna som kommer in där i stället användas till att medfinansiera LFA-stöden, alltså *less favoured area*, inom EU:s jordbrukspolitik. Det innebär egentligen att man flyttar runt pengar som redan är jordbrukarnas. Detsamma gäller en sänkning av skatten på diesel. Om jag förstod Miljöpartiets förhandlare rätt handlar det om att skatten på diesel ska sänkas men att andra skatter ska höjas.

Metaforen om ryggsäcken som jordbruket bär på handlar alltså inte bara om att man flyttar runt stenarna i ryggsäcken. Belastningen kommer att vara densamma.

Anf. 109 PER-OLOF SVENSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har varken hört eller sett någonting annat än det som står i skrivelsen. I skrivelsen står det att skatten på diesel för jordbruksmaskiner ska sänkas från och med den 1 januari år 2005.

Anf. 110 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Att den ska sänkas är ett steg på vägen. Sedan är frågan: Kommer den att sänkas till en konkurrenskraftig nivå? Det är väl nästa steg? Ett öre är också en sänkning, men det kanske inte så många jordbrukare blir speciellt glada över. Dieselskatten har ju höjts som en följd av den gröna skatteväxlingen. Det ena får alltså inte ta ut det andra. Vi måste se reella skattesänkningar för jordbruket. I EU:s jordbruksreform frikopplas nämligen stöden från produktionen. Då måste den rörliga delen i kalkylen förändras, annars kommer vi att få se att produktion läggs ned. Då blir det en stor miljöeffekt. De öppna landskapen kommer inte längre att vara öppna. Därför är det väldigt viktigt att produktionsjordbruket också får en sänkning av dieselskatten och även av andra särskatter så att man fortsätter att producera. Jordbruket får inte bara ha ett miljösyfte. Det måste också ses som en näring och erkännas som en näring.

Anf. 111 PER-OLOF SVENSSON (s) replik:

Fru talman! Jag lutar fullt och fast på regeringen och på de förhandlare som Miljöpartiet och Vänsterpartiet har haft som har sagt att detta ska ske. Men regeringen har ingen beslutskompetens när det gäller skatter. Det är vi i skatteutskottet som ska lägga fram sådana förslag så småningom.

Jag förutsätter att vi får en diskussion i höst med anledning av budgetpropositionen om just dessa skatter. Jag tror säkert att de tre partierna kommer att leva upp till det som de har sagt. Från och med den 1 januari år 2005 ska skatten på diesel till jordbruksmaskiner sänkas.

Anf. 112 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag är glad att jag slipper diskutera alkoholbeskattningen med Per-Olof Svensson. Vi tycks vara eniga i den frågan.

Den senaste replikväxlingen påminner mig om Ulf Peder Olrogs berömda melodi *Ett öre mer för mjölken*. Det för mig till s. 17 i skatteutskottets betänkande 24. Där talas det om allt som skatteväxlingen har lett till. Jag trodde att Per-Olof Svensson för Socialdemokraternas del skulle läsa in detta i protokollet eftersom det kan vara bra att ha allt som skatteväxlingen har lett till i en valbroschyr. Men eftersom han överraskande nog inte gjorde det ska jag gärna göra det eftersom det kan vara väldigt bra att ha, alltså allt det som dessa pengar har räckt till. Vi är för skatteväxling. Men det har räckt till otroligt mycket.

År 2001 var det höjda grundavdrag för löntagare och pensionärer och sänkta arbetsgivaravgifter och egenavgifter för företagare.

År 2002 var det höjda grundavdrag i inkomstskatten, höjd koldioxidskatt på bränslen för uppvärmning, höjd energiskatt på el samt höjd avfallsskatt.

År 2003 bestod skatteväxlingen av sänkt inkomstskatt för låg- och medelinkomsttagare.

Det är inte dåligt. Det enda jag efterlyser i det här fallet, P-O Svensson, är vilka belopp det rör sig om. Jag kan möjligen förstå att man har avstått från att skriva ut vilka belopp det rör sig om här. Det är väldigt målande. Jag ska inte säga mer eftersom jag inte vet vilka belopp det rör sig om, men det skulle vara intressant att veta hur mycket skatterna har sänkts de senaste åren för medel- och låginkomsttagare.

Anf. 113 PER-OLOF SVENSSON (s) replik:

Fru talman! Jag är övertygad om att alla tre partierna – Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet – tackar för den gratisreklam man fick för att man har gjort så hemskt mycket.

Jag kan inte säga vilka de exakta beloppen är och vad det ena eller det andra har gett. Det har gett effekter på samtliga ställen som man räknar upp. Och jag kan tänka mig att det inte finns något fel i de här uppgifterna. De är skrivna av våra tjänstemän på skatteutskottets kansli. De har säkert fört in alldeles rätt uppgifter.

Anf. 114 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Om detta är jag helt övertygad. Varenda sak som står här är alldeles rätt och att det har räckt till så här många saker. Men min fråga är: När man nu har gjort denna väldigt förnämliga skattesänkning

på skattesänkning, varför underlåter man då så medvetet från det finansdepartement som har så väldiga resurser att tala om hur mycket pengar det rör sig om, utöver att det totalt rör sig om 8 miljarder? Det står ju här. Men hur mycket rör det sig om för de enskilda människorna? Det tycker jag vore väldigt intressant att höra.

Jag tycker att det var ett väldigt sympatiskt anförande som herr Svensson höll här. Han undvek dock att ta upp ganska många konkreta frågor.

Jag hade en diskussion med Roger Tiefensee här tidigare om effektskatten, som ni Socialdemokrater står för. Jag tror att det är en viktig fråga för energipolitiken hur man ser på effekt och produktion. Är det på det sättet att ni alltid kommer att vara bundna till att ha effektskatt och att den bara ska vara på just kärnkraft? Eller skulle det kunna finnas möjligheter till en rationellare energibeskattnings om man gick över till en produktionskatt? Jag skulle gärna vilja höra det. Jag tror att många ute i landet skulle vara intresserade av att höra från en av skatteutskottets många socialdemokratiska ledamöter om effektskatt är något som kanske också ska införas på andra områden eller om produktionskatt är det som ni egentligen skulle vilja ha, bland annat för att värna de väldigt elberoende företagen i Värmland, i Gästrikland och i övriga delar av norra Sverige.

Anf. 115 PER-OLOF SVENSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tror att effektskatten på kärnkraften är bra. Den stimulerar kärnkraften till att verkligen producera så mycket det går. Man betalar alltså en skatt utifrån den effekt som kan framställas och inte utifrån den effekt som produceras. Jag tror att den är bra. Den stimulerar alltså till att se till att det fungerar bra och att så mycket som möjligt produceras, för om kärnkraftverken producerar mindre blir det fortfarande samma effektskatt. Det kan hända att effektskatten även kan användas på andra områden. Det vet jag inte i dag, men man kan naturligtvis titta på om det är klokt att införa det någonstans. I så fall ska man göra det. Är det mindre klokt ska man inte göra det.

Anf. 116 CLAES ROXBERGH (mp):

Fru talman! Jag tänkte prata om naturgrus.

Naturgrus är en begränsad tillgång, en tillgång som vi sakta men säkert äter ut och använder till ibland helt onödiga saker som vi skulle kunna använda annat material till.

Naturgruset har också den egenskapen att det behövs för vattenrening. I våra större städer hämtar vi vårt dricksvatten från ytvattentäkter, och i de städerna behöver vi filtrera vattnet för att det ska bli ett bra dricksvatten. Det betyder att vi har en konflikt mellan att å ena sidan bevara naturgruset till dem som kommer efter oss, så att vi inte har grävt upp allting, och å andra sidan använda det för vattenrening och för den användning som har expanderat, nämligen till byggnadsändamål, betong och många andra applikationer.

Nu visar det sig att flera av de här användningarna kan ersättas. Man kan använda bergkross i stället. Vissa av de här förändringarna går att göra utan problem. I stället för att använda grus runt ledningar kan man använda bergkross. Det går alldeles utmärkt. Däremot finns det några

applikationer som är betydligt svårare, bland annat betong. Där har man lyckats ersätta de större fraktionerna med betongkross, men fortfarande måste man ha naturgrus till de mindre fraktionerna.

Här behöver det göras ett forskningsarbete för att få fram en betong baserad på krossmaterial. Det handlar om att forska om hur man krossar, hur man får rätt form på kornen och hur man gör en bra betong av detta. Det är något som kommer att gå att göra, men det krävs forskningsinsatser. De forskningsinsatser som är beskrivna i betänkandet räcker inte.

Mitt förslag i min motion var att vi skulle ta 2 kronor per ton naturgrus och återföra det till branschen för forsknings- och utvecklingsinsatser, som jag menar är nödvändiga. Som förbrukningen nu ser ut kommer vi inte att klara de målsättningar för naturgrus användningen som är uppsatta och som vi har beslutat om. Vi gör slut på för mycket. Sveriges riksdag måste tänka på detta och faktiskt vidta åtgärder. En tvåkrona för forsknings- och utvecklingsinsatser tycker jag faktiskt är det minsta vi skulle kunna åstadkomma.

Därmed skulle jag vilja yrka bifall till reservation 24.

Anf. 117 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Jag skulle i all korthet vilja ta upp en fråga som handlar om taxfreeförsäljning på flygplatser, eftersom jag är författare till en motion som har behandlats av utskottet som tar upp just den frågan.

Det här berör vanligt folk i högsta grad. Jag har gjort egna iakttagelser när jag har varit ute på olika flygplatser i världen. Jag har sett hur människor kånkar och bär, som jag uttrycker det, ofta under stress. Det ska bäras i långa korridorer, gater, kontroller etcetera. Jag har sett detta väldigt ofta.

Dessutom drar man med sig helt onödig vikt i flygplanen som ska lyftas upp till 10 000 meters höjd. Det kostar mycket pengar att odsla bränsle på detta. Det är också en miljöfråga. Det är dessutom brandfarligt, därför att alkohol brinner fruktansvärt lätt, och det är tungt. Det skulle kunna ge vissa positiva effekter om man kunde handla när man väl har landat, alltså i Sverige.

Utskottet hänvisar i sin outgrundliga vishet till ett betänkande, 2000/01:SkU17. Läser man det blir man inte speciellt mycket mer övertygad om att det här skulle strida mot så kallade grundläggande principer, som det hänvisas till i betänkandet. Men det må så vara. Däremot säger man i utskottets ställningstagande att utskottet inte kan se några avgörande fördelar med ett avsteg från denna princip för flygpassagerarna.

Fru talman! Jag måste få ställa frågan: Har ingen i detta utskott någonsin befunnit sig på en flygplats? I så fall vore det en rättskaffens sak om riksdagens internationella enhet skulle kunna ordna en studieresa för denna förtjusande församling, för att ge den någon inblick i hur det faktiskt fungerar där ute, där åtminstone jag rör mig med en viss regelbundenhet.

Jag ska inte odsla kammarens tid med att kräva bifall till min motion den här gången av det skälet att det kanske vore på sin plats att ge utskottet en möjlighet att åtminstone till nästa riksdagsår skaffa sig en någorlunda uppfattning om hur det fungerar för vanligt folk där ute. Jag är alldeles övertygad om att om man då avstyrker den blir det inte med den

motiveringstext som man nu har, utan i så fall får man hitta något mer intellektuellt, klokt och verklighetsanknutet.

Med visshet om att skatteutskottet nu kommer att göra en studieresa för att berika sin kunskap och därigenom också öka sin möjlighet att företräda vanligt folk tackar jag för mig.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

14 § Allmänna motioner om taxering, skattebetalning och folkbokföring

Föredrogs

skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU25

Allmänna motioner om taxering, skattebetalning och folkbokföring.

Prot. 2003/04:100
22 april

*Allmänna motioner
om taxering,
skattebetalning och
folkbokföring*

Anf. 118 CATHARINA BRÅKENHIELM (s):

Fru talman! I betänkandet *Allmänna motioner om taxering, skattebetalning och folkbokföring* behandlas 36 motioner som har skrivits under den allmänna motionstiden i höstas. Till det här betänkandet har det lämnats in tolv reservationer.

Lite rapsodiskt uppräknat handlar motionerna om ansvar för underentreprenörernas skatter och avgifter, bättre kontroll av kontanthandeln och kraftigare insatser mot svartarbete.

Man behandlar också motioner om förändring av regler för tilldelning av F-skattsedel, uppgifter om bland annat arbetsgivaravgifter på slutskattsedeln, diverse uppgifter på lönebeskedet, längre perioder för momsredovisning för småföretag och slopande av moms mellan momspliktiga företag.

Man motionerar också om avskaffandet av generalklausulen i skatteflyktslagen och frågan om rimlig tid för avgörande om skattetillegg och ersättning för kostnader i ärenden om mål och skatt.

Vidare vill man ha en ändring av lagstiftningen eller utredning beträffande olika rättssäkerhetsfrågor på skatteområdet och förändringar i en rad folkbokföringsfrågor.

De frågeställningar som tas upp i motionerna regleras i huvudsak i fyra lagar: skattebetalningslagen, lagen om självdeklarationer och kontrolluppgifter, taxeringslagen och folkbokföringslagen.

Fru talman! Utskottet föreslår att riksdagen avslår alla motioner men betonar samtidigt vikten av att regeringen och Skatteverket även i fortsättningen arbetar målmedvetet och med full kraft för att bekämpa skatteundandragande och svartarbete.

Fru talman! Med de här innehållsförtecknande raderna lämnar jag med varm hand över betänkandet till skatteutskottets ledamöter och lutar mig tillbaka för att lyssna på en givande torsdagsdebatt.

Anf. 119 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Det är trevligt att få inleda den här intressanta debatten.

I en gemensam motion från Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna pekar vi på att möjligheterna att i dag få en F-skattsedel är alltför begränsade. De regler som tillämpas i dag stimulerar inte entreprenörskap och uppmuntrar inte människor som har förmåga och vilja att skapa något ofta ur ingenting.

Nya företag och växande befintliga företag är nyckeln till tillväxt och utveckling i Sverige, något som vårt land just nu så innerligt väl behöver. En mer generös inställning till möjligheten att erhålla F-skattsedel skulle bidra till etablering av nya företag.

Det finns tyvärr människor som under täckmantel av näringsverksamhet opererar i en svart oredovisad sektor, en sektor som enligt vissa bedömare i dag uppgår till ofattbara 150 miljarder kronor per år. F-skattsedeln får aldrig bli ett verktyg för dessa oseriösa människors brottsliga verksamhet – det här förhållandet uppmärksammar Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna i sin gemensamma reservation. Samtidigt får dessa kriminella personer inte förhindra en nödvändig reformering av F-skattesystemet.

Nu finns en möjlighet att göra något konkret och positivt för företaget i Sverige. Den möjligheten tar inte Socialdemokraterna och stödpartierna, utan beskedet är som vanligt att man väntar.

Dagens krav på F-skattsedel innebär att företaget inom tjänstesektorn hindras allvarligt.

Det har tidigare påtalats hur pinsamt för Sverige och plågsamt för de drabbade det är att Sverige har blivit fälld för brott mot de mänskliga rättigheterna i Europadomstolen. Reglerna om skattetillägg strider mot Europakonventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Fru talman! Det är högst basala fri- och rättigheter som Sverige, enligt Europadomstolen, har brutit mot.

Det tar alldeles för lång tid att få en rättslig prövning av ett skattetillägg. Enskilda företagare kan inte få anstånd med verkställigheten av besluten till dess att saken har prövats i domstol. Det innebär att straffet utmätts innan det finns en lagakraftvunnen dom i ärendet.

Av detta följer också att det bör vara Skatteverkets sak att visa att det är företagaren som har förfarit oaktsamt eller haft uppsåt att lämna felaktiga uppgifter för att man ska kunna utdöma skattetillägg och upptaxering.

Jag är övertygad om att de allra flesta tycker att det är mycket rimliga anmärkningar som Europadomstolen har riktat mot Sverige när det gäller skattetilläggen. Socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister i riksdagen torde höra till en försvinnande liten minoritet som uppenbarligen inte delar den uppfattningen. Det visar med all önskvärd tydlighet vilken syn dessa partier har på det svenska företaget.

För andra gången, fru talman, står jag här i talarstolen och framför kravet på en parlamentarisk utredning för att förstärka rättssäkerheten i skatteprocessen. Inriktningen bör vara att man ska eliminera tillgripandet av tvångsåtgärder utan en noggrann rättslig prövning, se över den långsamma skatteprocessen och förvaltningsdomstolarnas organisation och metoder och granska deras kompetens på skatteområdet.

Fru talman! Rättssäkerheten på skatteområdet har stora brister, brister som påverkar enskilda människor och deras verksamheter på ett mycket påtagligt sätt. Det krävs ett ökat arbete med regelverk, lagstiftning och metodfrågor, där transparens och förståelighet är nyckelord. Trots detta misstänker jag att majoriteten i riksdagen, bestående av just socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister, kommer att rösta ned förslaget om en parlamentarisk utredning. Varför?

Jag har nu redovisat gemensamma borgerliga förslag och moderata förslag som syftar till att stärka rättssäkerheten för den enskilde och för företagen. Det är förslag som syftar till att skapa balans mellan den oftast svage, den enskilde eller dennes företag och statens organ för uppföljning och kontroll.

Fru talman! Vi vet alla som sitter här i kammaren i dag att rättssäkerheten brister på skatteområdet. Det är dags att vidta konkreta åtgärder.

Ska vi lyckas med bekämpningen av grov ekonomisk brottslighet i näringsverksamhet och osunt utnyttjande av välfärdssystemen, som bidragsfusk, måste skattesystemet och de omgivande regelverken ha en mycket stor legitimitet hos de allra flesta.

De måste vara lättare att ta till sig och upplevas som rättvisa och rimliga. Regler måste förenklas och i många fall tas bort för att stimulera tillväxt och utveckling och för att förbättra rättssäkerheten på skatteområdet.

Den uppgiften klarar inte Sverige fullt ut i dag, och därför, fru talman, måste vi alla visa att vi tar allvarliga missförhållanden på allvar. Ett viktigt steg skulle vara att tillsätta just den parlamentariska utredning som jag talade om tidigare med tydligt uppdrag: Lägg fram förslag som förbättrar rättssäkerheten på skatteområdet.

Fru talman! Jag står bakom samtliga moderata reservationer i det här betänkandet men yrkar bifall endast till reservation nr 1.

Anf. 120 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Vi behöver tillväxt. Det är ett populärt ord i dessa dagar. Men vad är egentligen tillväxt? Definitionen är inte lätt. Det är inte lätt att definiera det så att det förstås av alla. Alla har sin egen tolkning, och jag har också min.

Genom att man i samhället tar till vara de resurser som finns hos varje människa i stället för att lämna en del grupper utanför ökar det som produceras. Därigenom kommer det också att finnas mer pengar att fördela till välfärden.

Arbete är grunden för välstånd. Ju färre som är arbetslösa och sjukskrivna, desto mer resurser finns det för både privat konsumtion och offentligt finansierad välfärd. För att få fler människor i arbete behöver fler företag startas och det behövs fler åtgärder för att få sjukskrivna tillbaka i arbetslivet.

Den sista frågan behandlas i andra utskott och andra betänkanden, varför jag håller mig till frågan om fler företag.

Herr talman! Vi behöver alltså fler företag och fler företagare. Entreprenörer som vill starta ett företag ska möta så få hinder som möjligt. När stora företag lägger ned eller flyttar utomlands behövs de små företagen, företag som sedan i sin tur kan växa och skapa fler jobb.

Då behövs en annan syn på företagande. Krångliga regler måste försvinna och entreprenörer betraktas som hjältar, inte som pestsmittade. Många av de motioner som behandlas i detta betänkande innebär det förstnämnda, det vill säga att entreprenörer och företagare är hjältar och att de ska få den uppbackning som en hjälte behöver.

Herr talman! Jag har en väninna i Borås som är psykiatrisjuksköterska och som är trött på otaliga omorganisationer inom kommunen. Hon vill i stället starta eget där hon kan arbeta med rehabilitering och rådgivning. Men hon får inte en F-skattsedel. Den förutfattade meningen om en sjuksköterska är att hon – oftast är det hon – arbetar med att vårda sjuka på sjukhus och således har en anställning.

Den sistnämnda uppfattningen har jag själv hört en tjänsteman på Skatteverket uttala.

Herr talman! I dag arbetar många kvinnor, precis som min bekant, inom den offentliga sektorn. Många skulle säkert våga pröva att starta eget, och det är olyckligt att förutfattade meningar och fördomar ska vara orsak till att inte fler kvinnor kan starta företag.

När man vill starta ett företag innebär otidsenliga regler för att få F-skatt hinder för entreprenörer. De regler som säger att man inte tidigare får ha varit anställd hos uppdragsgivaren eller använda uppdragsgivarens utrustning eller endast ha ett fåtal kunder som anlitar företagets tjänster under långa tider hindrar nyföretagande inom tjänstesektorn. Det är inom tjänstesektorn som många av de nya företagen uppstår.

Det får inte bli svårare att starta företag. Det måste bli lättare. Ett litet företag med någon eller några kunder och någon eller några anställda kan vara framtidens storföretag.

Folkpartiet anser att det måste vara lättare att få F-skattsedel. Alla som vill ha en F-skattsedel för att kunna bedriva verksamhet i egen regi bör också få en sådan. Självklart får denne då inte ha skatteskulder eller näringsförbud. Samtidigt anser vi det också självklart, precis som Ulf Sjösten påtalade i sitt förra inlägg, att felaktiga innehav eller eventuella missbruk av F-skattsedel ska stävjas genom att man till exempel använder återkallelsemöjligheterna.

För att det finns visst missbruk i vissa branscher ska inte alla som vill starta företag bli lidande. Företagande måste på alla sätt stimuleras, och färre krångliga regler är en förutsättning.

Herr talman! Det betänkande vi diskuterar nu handlar om allt från regler för att få F-skatt till folkbokföring av misshandlade invandrarkvinnor. Det är alltså ett väldigt brett spektrum av frågor. Därför vill jag till sist säga några ord om just misshandlade invandrarkvinnor.

Frågan, som handlar om skydd för dessa kvinnor, hör egentligen inte hemma här. Folkpartiet står inte heller med som undertecknare av det särskilda yttrande som handlar om detta. Jag vill ändå nämna att självklart anser vi det också viktigt att invandrarkvinnornas situation särskilt måste beaktas. Det bör finnas någon rätt för misshandlade kvinnor som tagit sin tillflykt till en kvinnojour och som riskerar att utvisas till sina tidigare hemländer.

Herr talman! Till sist yrkar jag bifall till reservation 1 i betänkandet men står självklart bakom Folkpartiets övriga reservationer.

Anf. 121 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Efter en uttömmande destillerad tidigare debatt kanske man kan avgränsa sig till ett något kortare inlägg.

Det kommer att vara avgörande för Sveriges framtid att det blir fler företag och att det blir lättare att starta företag. Utan F-skattsedel är det svårt eller omöjligt att lagligt bedriva verksamhet. I dag finns problem på området. Bland annat kan den som utför tjänster åt sin förra arbetsgivare eller som bara har en uppdragsgivare ha svårt att få F-skattsedel.

Utgångspunkten måste vara att alla som begär F-skattsedel ska tilldelas sådan. I dag ser vi hur det blir allt vanligare att kombinera egenföretagande med vanlig anställning. Många människor vill också kunna ha en vanlig anställning vissa perioder i livet och driva eget företag under andra perioder. Skattemyndigheten måste kunna handlägga ett önskemål om F-skattsedel på maximalt tre veckor. Så är tyvärr inte alltid fallet i dag.

Majoriteten är kritisk till ett alltför generöst utdelande av F-skattsedel. Säkerligen tycker man att det rör sig om ett tricksande med skatter och arbetsrätt när före detta anställda jobbar åt sin före detta arbetsgivare genom enskild firma.

Jag tycker att majoriteten i stället ska fråga sig hur det har kunnat bli på det här sättet och varför företag och enskilda söker den här typen av lösningar. Skatten på arbetsinkomster är för hög, och riskerna för en arbetsgivare med att anställa folk är tydligen för stora. Det är alltid bättre att angripa problemen vid roten än att jaga företeelser man ogillar.

Herr talman! Till dess att dessa problem har rättats till tycker jag och Kristdemokraterna att alla som önskar ska kunna få F-skattsedel och att man ska stävja fusket.

Jag yrkar slutligen bifall till reservation nr 1.

Anf. 122 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Vänsterpartiet har en reservation i det här betänkandet och den handlar om skyddad identitet. Vi har tidigare motionerat i de här frågorna.

Det här är en mycket viktig fråga. Det handlar i första hand om kvinnor som tvingas leva med skyddad identitet. Glädjande nog har man börjat samarbeta mellan olika offentliga förvaltningar för att skapa bättre rutiner så att man inte i onödan ska skydda de identiteter som behöver skyddas. Man har jobbat fram en övergripande policy. Det tycker vi naturligtvis är bra, och vi hälsar den utvecklingen. Det finns uppenbarligen också gemensamma dokument, information och utbildningsinsatser för att sådana här tråkiga konsekvenser inte ska behöva uppstå, som vi har sett alltför mycket av under åren.

Vår reservation handlar om att det är viktigt att den här typen av arbete också sker över våra gränser, till exempel med andra nordiska länder. Vi tycker att det är oerhört viktigt. Vi tror att det finns mycket erfarenhet som vi från svensk sida kan dela med oss av i de här frågorna.

Om jag ska ta upp några andra frågor i betänkandet är det favoriter i repris. Jag har läst några av reservationerna. Det finns en reservation som jag har sett många gånger, och den handlar om uppgifter om arbetsgivaravgifter på lönebesked. Vi får återigen konstatera att det står alla arbets-

givare fritt att skriva de uppgifterna på de lönebesked som de skickar till de anställda.

Många gånger hör man från den borgerliga oppositionen klagomål över att det är för mycket krångel och byråkrati. För min del skulle det här innebära mer krångel och byråkrati, men de borgerliga vidhåller uppenbarligen den här typen av förslag.

I en annan reservation tar man upp frågan om näringsidkare som har ojämn inkomst under året. Vi har från majoritetens sida tidigare konstaterat att det finns möjligheter att betala skatt bara under vissa månader av året om det skulle visa sig att verksamheten inte pågår hela året. Det är också en favorit i repris, som egentligen är att slå in öppna dörrar, som jag ser det.

Det finns reservationer om F-skattsedel. I dag är det så att inte alla som söker F-skattsedel får det. Det finns också fog för att det är på det sättet. Om man ser till antalet ansökningar som avslås är det inte ett jättestort antal.

Det finns ett problem kvar när det gäller F-skattsedel, och det är att man i vissa fall kan bli bedömd på olika sätt i olika delar av landet. Jag hoppas att det nya Skatteverket, med sin nya organisation, ska komma till rätta med det.

Vi har också fått en annan diskussion om F-skattsedeln, och det är att det kanske är för lätt att få den. Det är en diskussion som framför allt fackföreningsrörelsen har fört fram på ett bra sätt. Det är någonting som vi också måste ta på allvar. Skatteverket har här lagt fram en rapport där man anvisar några medel för att komma till rätta med de problem som finns, till exempel via tidsbegränsad F-skattsedel. Vi får se om det finns möjlighet att komma till rätta med de problemen.

Jag vill yrka bifall till reservation 12.

Anf. 123 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Herr talman! Rättssäkerheten på skatteområdet har, som tidigare sagts, stora brister. Enskilda människor och ofta små företag kommer i kläm och lider. Följden av samhällets åtgärder är inte sällan ekonomisk kollaps för de drabbade.

Vi behöver en lagstiftning på detta område som sätter den enskilda människan i centrum. Vi behöver en lagstiftning som är förståelig och transparent för var och en. Vi behöver, menar jag och Moderaterna, en parlamentarisk utredning som ser över just dessa frågor.

Min fråga, herr talman, till Marie Engström som representant för Vänsterpartiet är: Varför kommer ni vänsterpartister att rösta emot just detta förslag, som syftar till att stärka den lilla människans ställning i förhållande till en mycket stark stat med stora resurser på alla områden? Varför?

Anf. 124 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Ulf Sjösten får det att låta oerhört dramatiskt. Det är naturligtvis viktigt att i alla lägen värna rättstryggheten för den enskilda människan. När det gäller frågan om skattetillägg gjordes ändå vissa justeringar för inte så länge sedan, och därmed infördes också förbättringar. Vi får väl följa utvecklingen och tillämpningen av det förändrade

regelsystem som gjordes. Det gjordes i syfte att stärka rättstryggheten för den enskilde.

Det är en väldigt viktig fråga som Ulf Sjösten tar upp. För att vi ska få legitimitet för ett skattesystem måste det också finnas en rättstrygghet så att människor känner att det fungerar.

Anf. 125 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Herr talman! Det är ofta mycket dramatiskt för den enskilde som drabbas, på tal om dramatik, Marie Engström. Jag tycker att det är ett dåligt svar, som speglar att Vänsterpartiet inte prioriterar rättssäkerheten, i varje fall när det gäller skatteområdet.

Anf. 126 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag tycker att jag har gett ett ganska uttömmande svar när det gäller vikten av att värna rättstryggheten.

Sedan noterar jag att Ulf Sjösten i de frågor som är ställda till mig inte på något sätt har preciserat sig eller talat om mer exakt vad det är han avser och vilka problem han menar finns i förvaltningsdomstolarna, vilka problem som uppstår i skatteprocessen och så vidare. Ett mer precist svar än det jag har gett har jag inte haft möjlighet att ge på den typ av frågor som jag har fått.

Anf. 127 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag håller med Marie Engström om att det i vissa fall är för lätt att få F-skattsedel. Folkpartiet har ännu inte hunnit diskutera förslaget från Skatteverket. Det är självklart att missbruk ska beivras, och jag tror att man kan hitta en bra lösning för hur man ska komma till rätta med det.

För den skull tycker jag inte att min väninna från Borås inte ska få möjlighet att bedriva företag bara därför att hon inte får F-skattsedel. Det finns en hel del fördomar om vad en sjuksköterska är. En sjuksköterska kan ju ha vilket konsultjobb som helst.

Där vill jag sätta in pressen. Man måste kunna både ta och ge. Det får inte vara för lätt för dem som är oseriösa, men för den som är seriös måste det vara lätt att kunna få en F-skattsedel.

Anf. 128 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Vi har uppställda kriterier för vad näringsverksamhet ska vara. Det är dels att näringsverksamheten ska bedrivas yrkesmässigt, dels att det ska finnas självständighet. Det får naturligtvis inte råda några tvivel, när man kanske ska ha sin tidigare uppdragsgivare som enda kund, om man bedriver näringsverksamhet eller om man är anställd. Det finns ett gränsland där, som många gånger kan vara svårt att bedöma.

Jag kan inte uttala mig om Anne-Marie Ekströms väninna – jag känner inte till bakgrunden.

Om jag ser till antalet ansökningar om F-skattsedel som inte beviljas tycker jag att ni från den borgerliga sidan målar upp en bild av att detta är ett jättestort problem. Jag kan inte riktigt ta till mig det. Det räcker med att titta på statistiken för att se att problemet inte kan vara så stort som ni vill göra gällande.

Anf. 129 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Om problemet är stort eller inte spelar inte någon roll. Jag tycker att alla som är seriösa och vill starta ett företag ska få en möjlighet. Jag vet att det är olika på olika håll i landet, precis som Marie Engström sade. Men varför ska man vägra? Det finns många som jobbar inom olika branscher.

När jag startade mitt företag började jag med att jobba åt min gamla arbetsgivare. Det var innan F-skattsedeln fanns. Kanske skulle jag inte ha fått den. Jag har dock försörjt mig på det i tio år.

Marie Engström säger att vi har kriterier. Men kriterier måste man också kunna ändra. Man måste kunna både ge och ta. Man måste kunna sätta hårdare villkor där det missbrukas. Men sedan kan man ju vilja starta ett seriöst företag som kan växa. Det kan vara så att man har bara en uppdragsgivare när man börjar. Men man måste ju också ha en viss trygghet när man startar. Man börjar inte med att gå ut och marknadsföra sig och hitta massor av uppdragsgivare, utan man börjar kanske med bara en. Sedan kommer de andra uppdragsgivarna vartefter – liksom möjligheten att anställa flera personer.

Anf. 130 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! För ett antal år sedan, när vi här i huset införde F-skattsedeln, var det väldigt mycket konsumentintresset som var styrande. Rätt person ska betala skatter, och rätt person ska betala avgifter. Det ska inte råda någon tvekan därom. Det där måste man ha med sig i diskussionen.

Under årens lopp har vi egentligen ändrat kriterierna för att få F-skattsedel. Det har varit lite för besvärligt i vissa avseenden, men det har vi faktiskt rättat till.

Sett till statistiken över hur många som har F-skattsedel och hur många av dem som ansöker om en sådan som får den talar siffrorna sitt tydliga språk. Visst har vi trots allt lyckats bättre över ett antal år när det gäller de här frågorna. Därför vill jag återigen säga att jag tycker att ni målar upp en alldeles för svart bild över hur detta i dag fungerar.

Anf. 131 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman, ledamöter och åhörare! Vi diskuterar allmänna motioner om taxering, skattebetalning och folkbokföring. Man kan ju fråga sig hur kul det är. Men bortsett från om det är roligt eller inte så är det här viktiga frågor.

Bland annat behandlar vi frågan om F-skattsedeln, som diskuterats i replikskiften tidigare här. Möjligheten att få F-skattsedel är viktig för att människor ska kunna starta och driva företag. Under de senaste månaderna har diskussionen om F-skattsedel tyvärr fokuserats på problem, som framför allt Byggnads i Skåne har kunnat peka på. Det är viktigt att peka på det missbruk som sker och på att F-skattsedeln kan dras tillbaka i de fall där den missbrukas.

Herr talman! Det är fel att låta vissa branschers och vissa personers missbruk av F-skattsedeln hindra tillkomsten av nya företag. Det är precis det som jag känner en oro för håller på att ske. Då har man fel perspektiv på företag och på företagare. För mig är det naturligt att många i Sverige skulle vilja starta företag – lika naturligt som det är att vara an-

ställd. Därför har Centerpartiet sagt – vilket det raljerats över – att varje person som föds i Sverige och varje person som finns i det här landet ska få en F-skattsedel. Den ska ligga där latent och kunna väckas när man har en affärsidé. Den ska bara kunna dras tillbaka vid missbruk eller så.

I botten handlar vårt perspektiv egentligen om att vi behöver fler och även växande företag. Därmed får vi fler arbetstillfällen och fler anställda. Men det är just det som är problemet. Vi har ju snart att här hantera vårbudgeten. Vi ser där att arbetslösheten är skrämmande hög, och vi behöver hantera den. Då handlar det om att vi också behöver ha fler företag som kan anställa människor.

Därför, herr talman, bör det bli lättare att få F-skattsedel. En begränsning i dag när det gäller att få F-skattsedel är det krav på oberoende som finns – detta med om man har till exempel sin gamla arbetsgivare som enda uppdragsgivare. Det här hindrar exempelvis vårdpersonal med entreprenörsambitioner att starta företag. Det finns ju väldigt få potentiella arbetsgivare.

I Sverige i dag har vi ordningen att vård, omsorg och utbildning har det offentliga hand om. Det är det offentliga som är givare av de tjänsterna. Det gör att det är svårt att starta företag inom vården och svårt att kunna köpa extratjänster inom vården. Däremot kan man få en bättre vård för sin hund. Det är alltså lättare att köpa vårdtjänster för sin hund eller att köpa plastikoperationer eller sådant som ligger utanför det offentliga ansvaret.

Därmed har vi, tycker jag, skapat system som låser in och som begränsar entreprenörskapet och även möjligheterna att använda den välfärd som vi bygger upp till att också exempelvis få en bättre vård. Det hela kokar ned till att dagens regler hindrar till exempel kvinnors företagande. De hindrar skapandet och utvecklandet av småföretag.

Herr talman! Även inom andra områden kan man se att den socialdemokratiska regeringen blundar för just perspektiven och behoven när det gäller de små företagen. Det kan till exempel gälla tidpunkten för när man ska betala in moms. Där är det skillnad mellan små och stora företag. Det är bara att läsa utskottsmajoritetens motivering för att inte ändra här. Centerpartiet tycker att man ska ha pengarna. Har man sålt en vara eller en tjänst är det i dag många gånger så att man tvingas betala in moms innan man själv har fått in pengarna. Man får alltså likviditetsproblem som företag. Utskottets majoritet pekar i stället på statens likviditetsproblem, minskade intäkter genom att man får inkomsten i form av moms senare – det är det som är perspektivet. Men okej, vi har olika perspektiv.

Egentligen handlar det ju om att företagen gör staten en tjänst genom att se till att de här pengarna, mervärdesskatten, slussas in. Då borde man också lite grann se det hela ur företagets perspektiv. Centerpartiets förslag här är således att det borde vara enhetliga regler och att inbetalningsdag är den sista dagen i månaden efter, just för att på så sätt behandla små och stora företag lika.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservation 6.

Anf. 132 ULLA WESTER (s):

Herr talman! I det här betänkandet behandlas enligt min mening alldeles för få motioner. Jag måste nämligen tyvärr konstatera att de borger-

liga riksdagsledamöterna inte har skrivit en enda motion om skattekontroll. Ja, de har pratat här i dag vitt och brett, men att prata hjälper inte!

I rättvisans namn måste jag ändå nämna att detta med undanhållande av skatt nästan betecknas som ett problem i två i stort sett likalydande motioner från kristdemokrater. De föreslår licenser och schablonbeskattning av viss kontanthandel. Men huvudinriktningen för författarna är att sänka skatten, minska krångel och underlätta för nyetableringar, *inte* att få bukt med svart arbete.

Samtliga sex motioner om skattekontroll som finns i betänkandet är skrivna av socialdemokrater.

En grundläggande princip för all företagsamhet är likvärdiga konkurrensförhållanden. Vi vet alla – i varje fall borde vi veta – att det finns stora bekymmer med F-skattsedeln. De partier som säger sig värna särskilt om småföretagarna bortser i själva verket från de seriösa företagens problem och möjligheter och motionerar ”avigt och rät” om att det ska bli lättare att få F-skattsedel utfärdad.

Centern vill att en sådan ska bifogas födelsebeviset. En folkpartist tycker att en F-skattsedel ska följa med kursintyget efter genomförd vårdutbildning. För mig känns detta både slarvigt och nonchalant.

I den centerpartistiska reservationen om F-skattsedlarna nämns inte ett ord om att det finns de som använder detta instrument till att stjäla från oss alla. Tvärtom ger sig Roger Tiefensee i stället på Skatteverket och poängterar att F-skattsedel endast ska få återkallas på sakliga grunder. Det skulle vara smakligt om Centerns företrädare här och nu närmare ville redogöra för denna faktiskt mycket oroande anklagelse, att Skatteverket skulle återkalla F-skattsedel utan lagstöd.

I reservation 1, som undertecknats av moderaterna, folkpartisterna och kristdemokraterna, finns faktiskt en liten passus som tar upp ”eventuella missbruk av F-skatteinnehav”. De orden tycks ha tillkommit under konvulsioner. Genom att i nästa andetag föreslå att Skatteverket ska göra det som det faktiskt redan gör tycker tydligen reservanterna att de tar ett tillräckligt stort ansvar. Det enda nya är att reservanterna tycker att återkallelsereglerna fortlöpande ska följas upp och granskas. På den punkten är de redan bönhörda. Skatteverket har fått ett särskilt uppdrag att se över systemet både vad gäller tilldelning och vad gäller återkallelse.

Det är så tråkigt och också obegripligt att den samlade borgerligheten sviker de seriösa företagen. Man silar mygg men sväljer kameler och försöker övertyga oss alla om att företagen står och faller med om olika datum för inbetalningar och redovisningar av skatter och avgifter flyttas en dag hit eller dit. Att skriva sådana reservationer är att blunda riktigt hårt under skygglapparna.

Det som är avgörande för hårfrisörssalongens överlevnad eller den nyöppnade restaurangens är självklart om konkurrenterna om hörnet kör svart eller vitt. Att se det och vilja göra någonting åt den ekonomiska brottsligheten är att värna om alla våra seriösa företagare och deras anställda.

Det får, herr talman, aldrig råda någon tvekan om att samhället står på de hederliga företagens sida.

Den borgerliga problembeskrivningen om hur svårt det är att få F-skattsedel saknar förankring i verkligheten, precis som Marie Engström var inne på. Det är nämligen knappt 2 % av över 63 000 ansökningar om

F-skattsedel som avslås med hänvisning till de så kallade självständighetskriterierna. Totalt avslås ungefär 2 500 ansökningar.

Nej, det tycks vara på något annat ställe som de borgerliga skorna klämmer. Kristdemokraterna berättar var det är i sin motion Fi308. Där skriver de följande: Företag som tvekar att anställa skulle kunna lägga ut uppdrag till intresserade personer utan att anställa dem.

Det är, herr talman, precis detta hela saken handlar om, nämligen att via omvägen över F-skattsedlar uppnå en uppluckring av arbetsrätten. Vi socialdemokrater kommer aldrig att låta detta ske.

Den som i dag har en anställning, som går omkring och bär på en bra affärsidé och har lust att starta eget, ska givetvis kunna göra det på ett smidigt sätt, självklart. Däremot – och det är därför som de så kallade självständighetskriterierna måste finnas – ska en anställd inte kunna tvingas av sin arbetsgivare att säga upp sitt jobb för att i stället sköta precis samma arbetsuppgifter men i egen regi bara för att det kortsiktigt skulle befria arbetsgivaren från ansvar. Alla förlorar på en sådan utveckling, givetvis även de seriösa arbetsgivarna, som riskerar att tappa både kontinuitet och kompetens i sina företag.

Den slutsats jag drar av den borgerliga F-skattepolitiken måste tyvärr bli att en uppluckring av arbetsrätten ges högsta prioritet. Långt därefter kommer åtgärder mot ekonomisk brottslighet. Drömmen om minskad trygghet på arbetsmarknaden får tydligen kosta vad som helst för att bli sann.

Till sist vill jag säga några ord om skattetilläggen. För bara ett år sedan antog vi här i riksdagen ett nytt och reformerat regelsystem för denna administrativa sanktion. Själva grundförutsättningarna för uttag av skattetillägg ändrade vi inte. I stället var det de subjektiva kriterierna för hel eller delvis befrielse från sanktionsavgiften som mjukades upp och gjordes mer nyanserade. Riskerna för att obetydliga och oavsiktliga fel eller missförstånd kommer att straffas med skattetillägg är numera mycket små, för att inte säga obefintliga.

Detta och mer därtill har folkpartisterna glädjande nog insett och deltar inte i den borgerliga reservationen, som för övrigt tyvärr innehåller väldigt mycket sakfel och är ganska obegriplig. Reservanterna talar faktiskt mot sig själva. Det huvudförslag som de har, alltså att införa de subjektiva rekvisiten uppsåt och oaktsamhet som grund för skattetillägg, skulle nämligen medföra att fler får betala skattetillägg och att rättsotryggheten skulle öka. Dessutom skulle detta komma att bryta mot Europakonventionens artikel 4 i det sjunde protokollet. Det vore inte så bra.

Det förhåller sig faktiskt så att Europadomstolen aldrig har kritiserat systemet med objektiva kriterier. Däremot har Sverige fått kritik för brister i skyndsamheten vid handläggning hos berörda skattemyndigheter och domstolar. Detta är i sanning allvarligt nog.

Det nya, tydligare och mildare regelsystemet ska förhoppningsvis underlätta och därmed påskynda handläggningstiderna. Likaså förväntas införandet av det nya Skatteverket öka effektiviteten. Vi är alla helt eniga om att det är oacceptabelt att rättsprocesserna drar ut på tiden. Givetvis måste vi noga följa utvecklingen. Men låt oss i vart fall pröva det nya regelverket innan det döms ut.

Jag ber att få avsluta, herr talman, med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 133 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag måste tyvärr säga att jag inte tycker att Ulla Wester är saklig i sin framställning. Det hon påstår är inte sant. Det är bara så att man i en reservation inte kan täcka in hela budgetförslaget, men Kristdemokraterna har avsatt ett stort antal extra miljoner till ökad skattekontroll. Sedan säger Ulla Wester att vi inte vill ha skattekontroll. Jag tycker faktiskt att det är lite oseriöst, men jag ska inte kommentera det mera.

Vi besökte Skatteverket i tisdags, alla ledamöterna här. De framförde att man skulle kunna utdela tidsbegränsade F-skattsedlar. Jag undrar hur Ulla Wester ser på det.

Sedan var det ett annat påpekande från Ulla Wester som jag tycker var osakligt. Hon sade att fakturatiden från de stora företag som har underentreprenörer ökar hela tiden. Man senarelägger fakturadatum, vilket gör att dessa underentreprenörer får stora kassaflöden av kontanter för att finansiera sin verksamhet. Annars orkar de inte med två tre månades senareläggning av betalningar av de stora företagen. Det finns flera sådana entreprenörer i Kinnared utanför Hyltebruk. Vi har flera underentreprenörer som tyvärr själva får finansiera skatten av egen kassa eftersom de inte får fakturor betalda av de stora företagen som villkorar detta.

Det kan finnas situationer när dessa företag får kassabrist och måste kanske låna pengar eller säkra pengar på annat sätt. Så det som framförs är inte bara taget ur luften. Även om det inte var vår reservation vill jag ändå påtala hur det är. Det finns alltså ett problem där.

Men skulle inte Ulla Wester kunna tänka sig en annan variant så att seriösa företagare lättare skulle kunna få tillgång till F-skattsedel?

Anf. 134 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! Hela mitt anförande bygger på att jag vill stödja de seriösa företagarna. Det hoppas jag att Lars Gustafsson förstår.

Lars Gustafsson tycker också att jag är osaklig. Men var då snäll att ta fram en borgerlig motion som handlar om skattekontroll i det betänkande som vi nu behandlar! De är minsann inte lätta att hitta.

När det gäller små företags bekymmer med betalningar vill jag på intet sätt nonchalera vare sig den frågan eller andra frågor som berörs i det här betänkande.

Men det riktigt stora och viktiga är skattekontrollen. Det som avgör om en hårfrisörska ska klara sig är om konkurrenten på andra sidan gatan arbetar svart eller vitt. Det är det vi måste ta tag i, inte flytta inbetalningsdagar hit och dit.

Anf. 135 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag beklagar att Ulla Wester inte var med när Kristdemokraterna besökte en invandrare som hade startat en hårfrisering i Halmstad. Hon berättade om de problem som hon hade mött hos arbetsförmedlingen, kommunen och så vidare. Det är ett under att det finns invandrare som vill starta verksamheter i Sverige.

Det finns exempel på båda delar. Men oftast har det att göra med det personliga bemötandet hos den enskilda skattemyndigheten eller hos andra myndigheter. Det är viktigt att man har en positiv attityd, och att de myndigheter som vi har ansvar för – kommun och stat – verkligen är positiva och *service-minded*.

Jag är egenföretagare. Jag har fått ett mycket gott bemötande och har kunnat anpassa de momsinsbetalningstider som man hade förr i världen.

Men det finns alldeles för många exempel på att det inte fungerar. Jag tycker inte att man ska se varenda medborgare som ansöker om F-skattsedel som en presumtiv bov, utan man ska se dem som en möjlighet.

Sedan ska man givetvis stävja allt som är fel. Den svarta verksamheten har inget som helst att göra med skattsedlar. Det sade man ju från Skatteverket när vi var där. En oseriös verksamhet kan vara lönsam om det inte finns tillräckligt med medel och resurser för att få tag på dessa personer och få stopp på verksamheten. De undergräver alla seriösa företagare, det är vi i denna kammare helt överens om. Det finns ingen som vill att det ska finnas en massa oseriösa företagare, vare sig de jobbar inom restaurangbranschen eller inom någon annan bransch. Den punkten behöver vi inte ha någon diskussion om. Där är vi helt överens.

Däremot har vi olika partier olika lösningar. Låt oss då ha det och diskutera dem på ett seriöst sätt och inte komma med floskler, Ulla Wester.

Anf. 136 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! Floskler kan man kanske definiera på olika sätt, vad vet jag.

Jag blev lite förvånad. Menar Kristdemokraternas företrädare att oseriös näringsverksamhet inte skulle ha någonting som helst med F-skattsedlar att göra? Det stämmer inte riktigt. Man får inte vara så aningslös.

Ett riktigt sätt att stödja seriösa näringsidkare på är att komma till rätta med den ekonomiska brottsligheten.

Sedan är jag fullständigt överens med Lars Gustafsson om att människor som vill starta företag – likväl som alla andra – ska bli vänligt och korrekt bemötta hos alla myndigheter, oavsett om det är en invandrare eller en svensk. Det är naturligtvis en självklarhet.

Anf. 137 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Herr talman! Ulla Wester och jag är uppenbarligen överens om en sak. Vi stöder de seriösa företagarna, vilket ju inte är speciellt överraskande.

Ulla Wester har tydligen inte läst vår reservation om F-skattsedel tillräckligt noga, och inte heller har hon lyssnat på mitt anförande här i kammaren i dag.

Herr talman! Jag har samma fråga till Ulla Wester som jag hade till Marie Engström. Den anknyter till att vi behöver en lagstiftning på skatteområdet som sätter den enskilda människan i centrum. Vi behöver också en lagstiftning som är förståelig och lätt att ta till sig för var och en.

Genom åren har många människor som varit helt utan skuld kommit i kläm i det skattesystem som vi fortfarande har, och de fortsätter att komma i kläm.

Min fråga till Ulla Wester är då: Varför kommer ni socialdemokrater att rösta emot just detta förslag som syftar till att stärka den lilla människans ställning i förhållande till en stark stat? Varför, Ulla Wester?

Anf. 138 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! Jag stöder verkligen de seriösa företagarna. Ulf Sjösten gör det också verbalt, men den moderata politiken och de moderata förslagen talar emot det som han säger.

Sedan kan man definiera rättstrygghet på olika sätt. 1980 infördes den första generalklausulen mot skatteflykt. Vem var det som gjorde det? Jo, det var Gösta Bohman under den borgerliga regeringens tid. Han tog ansvar och gjorde en klar markering för alla hederliga medborgare. Senare tog Carl Bildts regering bort allting som liknade möjligheter till skattekontroll. Generalklausulen – som man kallade för en integritetskränkande åtgärd – togs också givetvis bort.

Generalklausulen är en väldigt viktig form av rättstrygghet. Att vi socialdemokrater inte kommer att stödja den moderata reservation som Ulf Sjösten talar om beror helt enkelt på att den inte är bra. Vi vill inte stödja den.

Anf. 139 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Herr talman! Det var ett svar som är i paritet med Marie Engströms svar, alltså ett inte speciellt bra svar. Det visar med all önskvärd tydlighet precis det som jag har trott mig veta, att Socialdemokraterna inte prioriterar rättssäkerheten på skatteområdet. Det är mycket tydligt.

Anf. 140 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! Som sagt, vi har kanske lite olika definitioner.

Jag vet att Ulf Sjösten tycker att det är rättsotryggt för dem som har tagit ekonomiska risker vid försäljning av aktier och förlorat pengar på detta. Det visar att vi har ett rättsotryggt samhälle, tycker Ulf Sjösten. Jag kan inte ställa upp på det.

Det hade varit intressant att fråga Ulf Sjösten om han ändå inte kan tycka att det finns vissa problem med till exempel bemanningsföretag och F-skattsedlar.

Jag undrar om Ulf Sjösten i sin kammare ändå inte tycker att det skulle vara bra att göra någonting åt detta med att människor tjänar 30–40 kr i timmen och blir utnyttjade av oseriösa arbetsgivare.
(forts. 17 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.49 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

UbU11 Grundskolans läroplan och ämnen

Punkt 1 (Skolans uppgift)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (fp)

Förberedande votering:

42 för res. 1

39 för res. 2

191 avstod

77 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

192 för utskottet

41 för res. 1

39 avstod

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 26 kd, 24 v, 15 c, 12 mp

För res. 1: 41 m

Avstod: 39 fp

Frånvarande: 29 s, 14 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Punkt 2 (Skolans värdegrund)

1. utskottet

2. res. 3 (kd)

3. res. 4 (v)

Förberedande votering:

27 för res. 3

25 för res. 4

221 avstod

76 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

220 för utskottet

25 för res. 3

27 avstod

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 42 m, 39 fp, 15 c, 10 mp

För res. 3: 25 kd

Avstod: 1 kd, 24 v, 2 mp

Frånvarande: 30 s, 13 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Punkt 12 (Fysisk aktivitet och hälsa)

1. utskottet
2. res. 14 (fp, m, kd, c)

Votering:

129 för utskottet

119 för res. 14

24 avstod

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 2 fp, 12 mp

För res. 14: 42 m, 36 fp, 26 kd, 15 c

Avstod: 24 v

Frånvarande: 29 s, 13 m, 10 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Punkt 15 (Sex- och samlevnadsundervisning)

1. utskottet

2. res. 18 (mp)

Votering:

182 för utskottet

12 för res. 18

79 avstod

76 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 3 m, 26 kd, 23 v, 15 c

För res. 18: 12 mp

Avstod: 39 m, 39 fp, 1 v

Frånvarande: 29 s, 13 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU12 Allmänna skolfrågor

Punkt 1 (Skolstart)

1. utskottet

2. res. 3 (mp, c)

Votering:

140 för utskottet

27 för res. 3

106 avstod

76 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 1 m, 24 v

För res. 3: 1 kd, 15 c, 11 mp

Avstod: 41 m, 39 fp, 25 kd, 1 mp

Frånvarande: 29 s, 13 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Punkt 2 (Elevfrånvaro)

1. utskottet
2. res. 5 (fp, m, kd, c)

Votering:

151 för utskottet

121 för res. 5

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 24 v, 12 mp

För res. 5: 41 m, 39 fp, 26 kd, 15 c

Frånvarande: 29 s, 14 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Punkt 6 (Stödundervisning)

1. utskottet
2. res. 10 (fp, m, kd, c)

Votering:

151 för utskottet

122 för res. 10

76 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 24 v, 12 mp

För res. 10: 42 m, 39 fp, 26 kd, 15 c

Frånvarande: 29 s, 13 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Punkt 7 (Mindre klasser)

1. utskottet
2. res. 11 (kd)

Votering:

247 för utskottet

26 för res. 11

76 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 42 m, 39 fp, 24 v, 15 c, 12 mp

För res. 11: 26 kd

Frånvarande: 29 s, 13 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Punkt 15 (Entreprenad)

1. utskottet
2. res. 25 (fp, m, kd, c, mp)

Votering:

130 för utskottet

134 för res. 25

85 frånvarande

Kammaren biföll res. 25.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 24 v

För res. 25: 42 m, 39 fp, 26 kd, 15 c, 12 mp

Frånvarande: 38 s, 13 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Punkt 28 (Alternativ till dagens betygssystem)

1. utskottet

2. res. 40 (mp)

Votering:

261 för utskottet

12 för res. 40

76 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 42 m, 39 fp, 26 kd, 24 v, 15 c

För res. 40: 12 mp

Frånvarande: 29 s, 13 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Punkt 52 (Rätt till fritidshemsplats)

1. utskottet

2. res. 68 (v)

Votering:

248 för utskottet

24 för res. 68

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 42 m, 39 fp, 26 kd, 15 c, 11 mp

För res. 68: 24 v

Frånvarande: 29 s, 13 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 6 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SkU23 Allmänna motioner om mervärdesskatt

Punkt 1 (Vissa varu- och tjänsteomsättningar)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (kd)

Förberedande votering:

43 för res. 1

27 för res. 2

203 avstod

76 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

203 för utskottet

42 för res. 1

28 avstod

76 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 39 fp, 24 v, 13 c, 12 mp

För res. 1: 42 m

Avstod: 26 kd, 2 c

Frånvarande: 29 s, 13 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Punkt 3 (Rättvisemärkta varor)

1. utskottet

2. res. 3 (mp)

Votering:

259 för utskottet

13 för res. 3

77 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 42 m, 39 fp, 24 kd, 24 v, 15 c

För res. 3: 1 kd, 12 mp

Frånvarande: 29 s, 13 m, 9 fp, 8 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Punkt 6 (Byggmoms, m.m.)

1. utskottet

2. res. 6 (c)

Votering:

232 för utskottet

15 för res. 6

26 avstod

76 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 42 m, 39 fp, 24 v, 12 mp

För res. 6: 15 c

Avstod: 26 kd

Frånvarande: 29 s, 13 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Punkt 7 (Allmännyttiga ideella föreningar)

1. utskottet

2. res. 7 (m, fp, kd, c)

Votering:

149 för utskottet

123 för res. 7

1 avstod

76 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 24 v, 10 mp

För res. 7: 42 m, 39 fp, 26 kd, 15 c, 1 mp

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 29 s, 13 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU24 Allmänna motioner om punktskatter

Punkt 1 (Energibeskattning, allmänt)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (fp)

4. res. 5 (mp)

Förberedande votering 1:

39 för res. 2

12 för res. 5

222 avstod

76 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

43 för res. 1

39 för res. 2

191 avstod

76 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

139 för utskottet

42 för res. 1

92 avstod

76 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 24 v

För res. 1: 42 m

Avstod: 39 fp, 26 kd, 15 c, 12 mp

Frånvarande: 29 s, 13 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Punkt 2 (Jordbrukets och trädgårdsnäringsens miljö- och energibeskattning)

1. utskottet

2. res. 9 (c)

Votering:

151 för utskottet

15 för res. 9

107 avstod

76 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 24 v, 12 mp

För res. 9: 15 c

Avstod: 42 m, 39 fp, 26 kd

Frånvarande: 29 s, 13 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Punkt 6 (Alkohol- och tobaksbeskattning)

1. utskottet
2. res. 18 (kd)
3. res. 19 (v)
Förberedande votering:
26 för res. 18
25 för res. 19
221 avstod
77 frånvarande
Kammaren biträdde res. 18.
Huvudvotering:
131 för utskottet
26 för res. 18
116 avstod
76 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 115 s, 15 c, 1 mp
För res. 18: 26 kd
Avstod: 42 m, 39 fp, 24 v, 11 mp
Frånvarande: 29 s, 13 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Punkt 10 (Skatt på naturgrus)

1. utskottet
2. res. 24 (mp)
Votering:
217 för utskottet
12 för res. 24
44 avstod
76 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 114 s, 38 fp, 26 kd, 24 v, 15 c
För res. 24: 12 mp
Avstod: 1 s, 42 m, 1 fp
Frånvarande: 29 s, 13 m, 9 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

17 § (forts. från 14 §) **Allmänna motioner om taxering, skattebetalning och folkbokföring** (forts. SkU25)

Anf. 141 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag trodde att vi skulle föra en seriös debatt om ett betänkande som handlar bland annat om företagens villkor. Men den raljerande ton Ulla Wester har när hon presenterar våra förslag anser jag inte riktigt värdig en riksdagsdebatt. Vi har rätt att skriva motioner och framföra våra åsikter och kräva att de ska respekteras även om vi inte har samma uppfattning.

*Allmänna motioner
om taxering,
skattebetalning och
folkbokföring*

Så går jag över till sakfrågan. Det är orättvist att Ulla Wester säger att vi inte bryr oss om skattekontroll. Folkpartiet avsatte 100 miljoner extra i sin budget för 2004 just för att användas till att motverka skattefusk och öka kontrollen. Men det finns inget om det i det här betänkandet.

Herr talman! Självfallet anser jag och Folkpartiet att oseriösa företag ska sättas åt. Men bara för att det finns oseriösa företag, kanske särskilt i vissa branscher, ska inte andra företag straffas. Grundförutsättningen måste vara att den som vill starta företag är seriös, och inte den motsatta inställningen, som Ulla Wester har.

Anf. 142 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! Raljerande ton, säger Anne-Marie Ekström. Jag blir väldigt förvånad. Min ton har varit allvarlig, berörd, upprörd och dessutom åtgärdsinriktad. Så har den varit. Jag har på intet sätt negligerat vare sig motioner eller reservationer. Vad jag har gjort är att lyfta fram det som har varit riktigt viktigt för de seriösa företagarna och för näringsklimatet, ja för hela Sverige.

Jag tycker att det är det viktiga och det stora som vi ska diskutera, och inte det lilla. Alldeles uppenbart, herr talman, har jag trampat på många ömma tår – det hör jag ju!

Jag vet att Anne-Marie Ekström och Folkpartiet avser att stödja det seriösa näringslivet. Jag är övertygad om det. Men gör då det! Stå inte bara och prata! På vilket sätt stöder man de seriösa företagarna genom att lätta upp regelverket till exempel för F-skattsedlarna, snabba på handläggningen och utfärda fler bara för att man begär det? På vilket sätt stöder man dem som måste lägga ned sina företag därför att restaurangen tvärs över gatan inte gör rätt för sig?

Anf. 143 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag beklagar om jag uppfattade Ulla Westers ton som raljerande. Men jag kände att det var någonting som jag ville framföra; vi tycker inte att det här är riktigt.

När det gäller regelverket och F-skattsedlar är vår avsikt naturligtvis att seriösa företag ska värnas, precis som jag har sagt hela tiden. Men man gör inte det genom att det blir krångligare och fler problem eller genom att framställa det som att det bara är problem när någon ska starta ett nytt företag.

Jag tycker självfallet att man ska se över dem som missbrukar och utnyttjar F-skattsedeln. Men det finns de som vill starta seriösa företag, till exempel ett seriöst tjänsteföretag. Då fungerar inte de här reglerna riktigt som säger att man inte får ha bara *en* kund eller *en* uppdragsgivare när man startar ett företag. Om man till exempel vill starta ett företag inom tjänstesektorn så har man kanske en eller två kunder som man börjar med, och sedan växer företaget vartefter. Ett företag som är litet i början kan ju bli stort. Jag tycker inte att man ska sätta käppar i hjulet när människor vill starta företag. Som jag sade i min replik till Marie Engström förut är det mycket möjligt att jag inte skulle ha fått starta mitt företag när jag startade det för tio år sedan. Då hade jag bara en uppdragsgivare. Men sedan, efter något år, hade jag många.

Jag tycker att man måste kunna värna även dessa företagare. Självfallet ska det vara seriöst. Det finns möjligheter att återkalla en F-skattsedel.

Vi har i och för sig inte diskuterat det förslag som Skatteverket har kommit med, men visst kan vi göra det.

Prot. 2003/04:100
22 april

Anf. 144 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att Anne-Marie Ekström får säga och tycka precis vad hon vill. Det är egentligen bara talmannen som sätter gränser för det. Men jag förbehåller mig rätten att också få göra det.

Anne-Marie Ekström är snäll. Hon menar väl. Men Skatteverket kan inte titta in i de blå ögonen på dem som söker F-skattsedel och se att detta är en god och detta är en ond människa. Vi kan inte ha den ordningen, Anne-Marie Ekström.

För den sakens skull ska vi naturligtvis inte göra det svårt för seriösa företagare. Men sila nu inte mygg och svälj kameler, Anne-Marie Ekström! Titta på hur verkligheten ser ut. När det gäller vårt företagsklimat i vårt land vill jag på intet sätt förhäva mig. Jag vill inte säga att allting är frid och fröjd och att vi inte har några problem här. Men jag kan likväl referera till åtminstone fyra internationella studier som visar att vi har ett väldigt bra klimat för småföretagare i Sverige. Det är lätt att starta småföretag i Sverige. Det är smidigt och det är billigt. Det kan vi inte heller bortse från. Varför inte hjälpas åt och göra det näringsklimat som vi har ännu bättre? Låt oss få bort dem som missbrukar F-skattsedlarna! Det är väl där vi ska mötas.

Anf. 145 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Herr talman! Ulla Wester konstaterar i sitt anförande att det inte finns några motioner om skattekontroll från Centerpartiet eller de andra borgerliga partierna. Det är helt rätt. Jag kan konstatera att det inte heller finns några motioner från socialdemokrater om enklare regler eller fler företag.

I betänkandet handlar det inte om att Centerpartiet eller de andra partierna tycker att skattekontroll är oviktigt, på samma sätt som jag förutsätter att det inte handlar om att socialdemokrater och socialdemokratiska riksdagsledamöter tycker att företagande är oviktigt. Det handlar snarare om vad vi är frustrerade över och vad det är som kommer fram först i pannloben, eftersom detta är ett betänkande där motioner från den allmänna motionsperioden hanteras.

Vår kritik har gällt självständighetskriteriet. Det är svårt för till exempel en sjuksköterska som har varit anställd eller som är anställd av landstinget att starta eget just på grund av självständighetskriteriet. Det är det vi riktar in oss på. Okej, vi riktar kritik mot Skatteverket och det upprör Ulla Wester. Men kritiken mot självständighetskriteriet i sig riktar sig egentligen mot lagstiftaren. Det ser du om du läser hela vår reservation. Det är alltså mot dig och mot hela den socialdemokratiska regeringen och majoriteten här i riksdagen som vi riktar kritiken.

Då är min fråga: Blir inte den här diskussionen missriktad? Borde man inte förändra självständighetskriteriet så att det faktiskt blir möjligt för en sjuksköterska att starta eget?

Anf. 146 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! Roger Tiefensee sade faktiskt precis det som jag så efterfrågar. Det som kommer först i pannloben, sade han. Jag undrar: Var

*Allmänna motioner
om taxering,
skattebetalning och
folkbokföring*

finns skattekontrollfrågorna i de borgerliga ledamöternas pannlobar? Ja, inte är det långt fram i alla fall, och i alla fall inte vad gäller åtgärder. Det är precis där hela problemet finns.

Jag tror att Centerpartiets enda och bästa förslag mot skattebrottslighet är att utfärda F-skattsedlar till små barn, till bebisar, för de skattefuskar i alla fall inte.

Anf. 147 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Herr talman! Om Ulla Wester hade läst vårt förslag hade hon sett att vi föreslår att en latent F-skattsedel tilldelas barn, men den ska kunna aktiveras när man blir myndig. Det handlar inte om att man ska bli företagare som litet spädbarn.

Apropå vad som kommer först i pannloben: Varför inte slå våra kloka huvuden ihop? Ni har perspektivet skattekontroll. Vi har perspektivet fler företag. Du sade i det förra replikskiftet att vi behöver samverka för att få ett bättre företagsklimat. Det tycker jag att vi ska ta fasta på.

Ulla Wester tog upp i sitt anförande att om det blir lättare att få F-skattsedel kan anställda tvingas av sina arbetsgivare att säga upp sig för att i stället jobba hos arbetsgivarna som egna företagare. Jag vet inte om Ulla Wester är allvarlig, eftersom vi lyfter fram just sjuksköterskor som ett exempel. Jag kan inte ge exempel på ett enda landsting som skulle säga upp sina sjuksköterskor för att sedan säga att de ska bli entreprenörer hos landstinget, utan det handlar om att vi ska ge också kvinnor möjlighet att bli entreprenörer. Jag vill ge dem den möjligheten. Varför vill inte du göra det?

Anf. 148 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! Roger Tiefensee brukar alltid lyfta fram jämställdhetsaspekter i de här sammanhangen. Jag upplever det nog som någon sorts alibi för hans lättsinne när det gäller F-skattsedlar. För egen del förstår jag inte på vilket sätt kvinnliga företagare ska kunna klara den illojala konkurrensen bättre än vad de manliga företagarna gör.

Jag tycker också att det är lite tråkigt att när Roger Tiefensee pratar om jämställdhet är det alltid kvinnor som är städare eller sjuksköterskor, och det är alltid män som är läkare eller tekniska innovatörer och har fina affärsidéer. Jag vill inte stödja de tankegångarna. Jag vill givetvis att kvinnor och män ska ha samma möjligheter.

Det är otroligt viktigt att behålla självständighetskriterierna. Det handlar om den arbetsrättsliga lagstiftningen. Jag önskar att Roger Tiefensee kunde se lite grann framåt och se vad som kan hända med reglerna på arbetsmarknaden om den arbetsrättsliga lagstiftningen luckras upp. Men jag vet också att borgerligheten inte har samma syn på det här med arbetsrätt som vi socialdemokrater har.

Vad gäller samverkan – väldigt gärna. Men då, Roger Tiefensee, får det här med skattekontroll komma lite längre fram i pannloben. Om så sker, väldigt gärna. Jag tackar för inbjudan.

Anf. 149 LENNART KOLLMATS (fp):

Herr talman! Jag ser med vilken glädje skatteutskottets ledamöter ser att jag närvarar då och då i skatteutskottets debatter, och jag välkomnar er alla varmt också till kulturutskottets debatter.

Herr talman! Jag har en enskild motion som behandlas i det här betänkandet. Bakgrunden är att jag förra sommaren träffade en orolig förälder som berättade följande för mig.

Hon har en dotter som studerar i Uppsala och som med nuvarande regler också är folkbokförd där. Under sommaren flyttade hon hem till Marks kommun, som ligger öster om Kungsbacka, och hade sommararbete där. Det är ju ingen ovanlig situation. För att spara pengar släppte hon sin bostad i Uppsala under sommaren. Tyvärr blev hon akut sjuk. Hon fick naturligtvis behandling, men sjukdomen krävde fortsatt behandling som inte betecknades som akut, och då var det stopp. Hon fick inte fortsätta sin behandling i Västra Götaland utan skulle till sin hemkommun Uppsala. Nu inser ni säkert situationen: Långt till Uppsala, krav på fortsatt behandling, ingen bostad.

Den här situationen är ohållbar. Så länge vi inte har nationell valfrihet att söka sjukvård måste det finnas andra lösningar. Därför tittar vi på möjligheten att ändra i folkbokföringslagen och skriver en motion om det här problemet.

Vad blir då svaret från skatteutskottet, till hjälp för denna student och för många andra? Jo, utskottet säger: Utskottet, som vid åtskilliga tillfällen tidigare har behandlat den nu aktuella frågan, vidhåller att det inte finns någon anledning att utöka undantagen med högskolestuderande och avstyrker motionen. Jaha. Jag kan då inte låta bli att fråga majoriteten och företrädarna i utskottet:

1. Anser ni att det finns ett problem?
2. Tycker ni att det finns någon möjlighet för er att komma med ett förslag till en lösning?

Jag har inte möjligheter och resurser i mitt nuvarande jobb att komma med sådana förslag.

Ulla Wester talade i sitt inlägg här tidigare om skyggglappar. Sedan har hon i och för sig talat om pannlober och liknande. Men jag tycker att här verkar det vara en uppgivenhet och inte bara skyggglappar; man blundar för problemet. Jag tycker att det är ledsamt att motionen är avstyrkt och uppskattar den reservation som Centern har i det här ärendet.

Anf. 150 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! Allra först: Tack så mycket för inbjudan till kulturutskottets debatter. Den ska vi väl kunna hörsamma någon gång.

Sedan ett snabbt svar: Nej, Lennart Kollmats, vi ser inga stora problem. Får jag påminna om fritt vårdval till exempel?

Anf. 151 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Herr talman! Det är inget fritt vårdval när det är en icke akut behandling. Det bestämmer varje landsting. Mellan Västra Götalands och Hallands landsting finns det ett avtal om valfrihet. Där hade man kunnat lösa det, men mellan Västra Götalands och Uppsala läns landsting finns inget sådant avtal. Det fria vårdvalet gäller självfallet vid en akut åkomma. Men i det här fallet gällde det en fortsatt behandling, och då har vi inte ett fritt vårdval, dessvärre.

Anf. 152 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! Jag kanske skulle ha uttryckt mig tydligare och sagt att detta inte är något problem för riksdagen. Det är naturligtvis någonting som Lennart Kollmats får ta upp i sitt eget landsting om sådana problem finns, om det fria valet förhandlats bort.

Anf. 153 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Herr talman! Detta är ett problem för riksdagen, för riksdagen kan hjälpa till att lösa detta genom att ändra i folkbokföringslagen. Jag nämnde bara att vi inte har fritt vårdval i Sverige. Det var bakgrunden, och den tog jag inte upp till diskussion mera.

Men skatteutskottet och riksdagen har att behandla folkbokföringslagen, och där hade man kunnat lösa det här problemet. Dessutom var det inte i mitt landsting, Halland, som det här problemet fanns. Vi har avtal med många, många fler landsting än vad Västra Götaland har, men det var en helt annan sak. Problemet är riksdagens och skatteutskottets, och ni har gått med skygglappar och lagt er långt innanför den främre pannloben.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 april.)

18 § Kriminalvårdsfrågor

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU18
Kriminalvårdsfrågor.

Anf. 154 JEPPE JOHNSSON (m):

Herr talman! I dag verkar det lättare att ta sig ut från fängelset än att komma in.

Månad efter månad slås nya beläggningsrekord på våra häkten och anstalter. Ordet ”rekord” brukar ju i vanliga fall användas i positiva sammanhang, vid bra prestationer.

Herr talman! De rekord som nu slås inom svensk kriminalvård är långt ifrån smickrande. Ansvaret bär justitieministern och den majoritet här i kammaren som säger ja och amen till allting som levereras från departementet.

Regeringens stödpartier blir lite skärrade då något av deras förslag riskerar att få majoritet i riksdagen. Jag återkommer till detta lite längre fram.

Vi är i dag långt ifrån Carl Lidboms vision som han uttryckte i Dagens Nyheter den 9 december 1973. Han sade:

”Men vi kan inte helt avskaffa fängelserna, för det finns skattesmitare, rattfyllerister och också ett litet antal personer som är farliga för andras säkerhet.”

Trots alla socialdemokratiska upprepningar genom åren om att brott ska förebyggas har inte Lidboms vision uppfyllts. Vi har fler än någonsin

i våra fängelser, trots att rattfyllerister och kvinnomisshandlare ibland också döms till icke frihetsberövande påföljder.

Herr talman! År 2001 hade vi 5 500 klienter i fängelse. I år har vi 6 700. Det är en ökning med 1 200. Under samma period har kriminalvården bara fått ytterligare 800 platser. Detta förslår naturligtvis inte långt. Behovet är det dubbla. Intagna ligger två i celler avsedda för en. Intagna placeras i dagrum, duschrut, sjukrum, kontorsrum, avvisiteringsrum – det är bara fantasin som sätter gränser. Det är platser som är olämpliga för de intagna, och man riskerar faktiskt också personalens säkerhet.

Polisen tvingas söka med ljus och lykta efter arrestplatser. De egna har man i många fall hyrt ut till häktena och kriminalvården.

Den 1 mars var platsutnyttjandet på våra anstalter 105 %, och på häktena var det 104 %. 475 personer satt den 1 mars på häktena med verkställbar dom och väntade på en ledig anstaltsplats.

Den 3 mars besökte arbetsmiljöinspektionen Kronobergshäktet. Resultatet av inspektionen blev, med rätta, ett föreläggande om att överbeläggningen skulle upphöra och att intagna endast skulle få vistas i riktiga celler. I annat fall väntade anmälningar till åklagare.

Häkteschefen funderade på att avgå och tyckte så här, enligt TT:

”Han tycker att han gång på gång påtalat problemen, till både Kriminalvårdsstyrelsen och till departementet. Men ingenting har hänt.”

Herr talman! Detta är oacceptabelt. Regeringen och dess stödpartier här i kammaren är faktiskt ansvariga. Ni kan aldrig säga att ni inte har känt till och blivit varnade för den situation som nu råder.

Om ni någon gång har lyssnat på oppositionen under de senaste åren har ni inte kunnat undgå att märka vad som var på väg att hända. Ni har inte kunnat undgå det om ni någon gång har lyssnat på oss eller läst vad Kriminalvårdsstyrelsen och de fackliga organisationerna har framfört.

I stället för att lyssna och ta till er har ni ägnat er åt att skriva vackra målsättningar i betänkande, propositioner och budgetar. Men era mål och de medel som ni har skjutit till har inte gått att förena.

Herr talman! Kriminalvården är förmodligen den statliga verksamhet som har det allra värst ekonomiskt i dagens s-styrda Sverige. Låt vara att det är i hård konkurrens med andra verksamheter, som polis och försvar – ja, listan kan bli betydligt längre.

Det är bra och nödvändigt att kriminalvården, som en del i rättsväsendet, fick pengar i årets tilläggsbudget. Polis, domstolar och åklagare fick ju nöja sig med löften om att det säkert kommer någonting längre fram. Men de pengar som kom till kriminalvården löser inte problemen. Det handlar om en liten sanering av den stora skuldbörda som kriminalvården bär på. Det är en nödvändig sanering men långt ifrån tillräcklig.

Herr talman! De som döms till fängelse i dag har betydligt grövre brottslighet i bagaget än de som dömdes bara för några år sedan. Det har ju införts ett antal nya icke frihetsberövande påföljder som tar bort det lättare klientelet.

Avsikterna med straffet är enligt vår uppfattning två.

För det första är straffet ett sätt att sona att man gjort en av sina medmänniskor illa. För det andra måste målet med straffet vara att påverka den dömda att bryta med sin kriminalitet.

Det finns för oss moderater ingen motsättning mellan att utdela straff och se till att fängelset kan ge den intagne något under tiden. Tiden i fängelset ska användas till att bli fri från sitt missbruk och sitt kriminella beteende. Tiden i fängelset ska användas till utbildning, både teoretisk och praktisk. Den intagne ska ha bättre förutsättningar till ett liv utan droger och kriminalitet efter avtjänat straff. Men med över 100 % beläggning och brist på pengar har kriminalvården en näst intill omöjlig uppgift.

I Dagens Nyheter på påskdagen innevarande år stod det så här:

”Fängelsestraff är inte längre ett hinder för fortsatt kriminalitet. Tillgången på insmugglade mobiltelefoner gör det lätt för intagna att begå nya brott. 606 telefoner hittades i fjol. Ändå planerar få anstalter skärpt kontroll, visar DN:s granskning.”

Detta är vad som upptäcktes. Många av telefonerna upptäcktes när man avlyssnade andra kriminella utanför fängelserna, därför att de ringde från fängelset till de här telefonerna.

Nu är det möjligt att lagligt både visitera personal och störa ut mobiltelefoner, i alla fall på slutna anstalter. Men det har inte skett i någon större utsträckning och kommer heller inte att ske. Det kostar nämligen pengar. Att störa ut mobiltelefoner från ett fängelse kostar i storleksordningen 1 miljon.

Det är inte rimligt, herr talman, att grova brottslingar kan fortsätta att begå grova brott inifrån fängelserna. Då Dagens Nyheter sökte justitieministern för en kommentar lät Bodströms pressekreterare meddela att detta inte är en fråga för regeringen, enligt DN den 14 april.

Samma sak gäller narkotikan. Situationen på våra fängelser och häkten är bedrövlig. Det är inte acceptabelt att man kan fortsätta med sitt missbruk i den utsträckning som man gör i dag. Det duger inte med prat och skrivningar. Vågar ni vidta några åtgärder, ingripa? Verkligheten ropar till er: Gör någonting!

Herr talman! I detta betänkande finns ett tillkännagivande. Utdelad kritik från Europarådets tortyrkommitté från 1998 rörande våra häkten ska nu följas upp. Detta är bra, och det kommer från en vänstermotion.

Det verkade inte som om Vänstern blev speciellt glad för stödet från oss borgerliga, men så kan det gå om man yrkar bifall till sina egna motioner och förslag. Även Vänstern hittar naturligtvis då och då ett korn, och då finns faktiskt risken att vi borgare ställer upp och stöder er, även om det är lite störande för ert samarbete med regeringen.

Herr talman! Vi moderater står givetvis bakom samtliga moderata reservationer men yrkar bifall endast till reservation nr 1. Jag har redan berört det mesta i den.

Nu ska jag ta upp lite grann som jag faktiskt inte heller kan begripa. Hur kan ni motsätta er att man tar passet när någon kommer i fängelse? För mig är det obegripligt.

Många av era kolleger har säkert röstat ja i EU till att man ska övervaka svenska fiskare med GPS. Men att övervaka en grov brottsling på permission är omöjligt.

Till slut, herr talman, ska jag ta upp den mest fantastiska förklaringen från utskottsmajoriteten, då de argumenterar mot att kriminalvården ska få möjlighet att hålla inne pengar för att betala hemresan för utvisningsdömda.

På s. 26 i betänkandet står följande: ”Enligt Kriminalvårdsstyrelsen är det möjligt att använda dessa medel också för den dömdes hemresa i samband med utvisning. Detta förutsätter dock att den intagne samtycker till det.”

På s. 27 står det: Utskottet höll då fast vid tidigare ställningstaganden i denna fråga, som går ut på att det är rimligt att den som dömts till utvisning också betalar för hemresan, något som också är innebörden av gällande lagstiftning. Lite längre ned står det: Samtidigt finns det skäl som talar emot en sådan ordning.

Fru talman! Detta borde översättas till främmande språk och delas ut på våra fängelser till utvisningsdömda. Livet i fängelset är väl inte alltid roligt, och det ska det heller inte vara. Jag tror att en översättning av er motivering för att inte hålla inne pengar till de utvisningsdömdas hemresa skulle föranleda ett och annat leende från dem som är berörda, och det, fru talman, är jag beredd att unna dem.

Anf. 155 KARIN GRANBOM (fp):

Fru talman! Hela tiden kommer det sorgliga rapporter från kriminalvården. Ibland kommer det helt förfärliga nyheter som till exempel i dag då vi har fått höra om upplopp med hot, kniv, skadegörelse och brand på Kumlas säkerhetsavdelning.

Kriminalvården är en verksamhet med enorma problem som drabbar intagna, personal och det omgivande samhället. Detta gäller från norr till söder. Man kan lyfta på luren och ringa till vilken anstalt eller vilket häkte som helst. Man får höra samma sak: Det är kaos, och på många håll uppgivenhet.

Jag vill inledningsvis vill ge personalen i svensk kriminalvård en eloge för det arbete som de lyckas utföra trots de förutsättningar som ansvariga politiker ger dem. Alla vi i kammaren känner till problemen. De intagna fortsätter med brottslig verksamhet inne på anstalterna. Det må vara att de fortsätter att använda droger eller planerar brott genom att de har olovlig kontakt med yttervärlden.

Klimatet blir hårdare och våld och hot inne på anstalterna är vardags-händelser. Behandlingsverksamheten är på många håll mycket bristfällig, kanske finns det rentav ingen alls. Jag förstår att vissa intagna frågar sig varför svensk kriminalvård har kvar ordet ”vård” i sitt namn. Till stor del handlar verksamheten i dag om förvaring. Fångarna kommer inte, som visionen är, bättre ut.

Efter denna snabba översiktsbild tänkte jag utveckla de olika områdena något. Men först av allt vill jag kommentera de 200 miljonerna som anslogs i vårpropositionen. De räcker knappast till att bygga de 700 platser som man planerar för att klara den akuta överbeläggningen. Dessutom fanns det i kriminalvårdens budget för 2005 en hemställan till regeringen om ett engångsbelopp på just 200 miljoner kronor. Det tillskjutna beloppet var således redan inräknat i den tajta budgeten som går på anslagskredit och som inrymmer fortsatta besparingskrav. Det är sannerligen inte mycket till satsning. Åderlåtningen av kriminalvården fortsätter.

Svensk kriminalvård ska vara human. Den lever med svårighet upp till detta i dag. Ett tydligt exempel finns i betänkandet. Svensk kriminalvård har fått anmärkning av Europarådets tortyrkommitté för att personer

får sitta i häkte för länge. På grund av överbeläggningen kan vissa avtjäna hela sitt straff i häkte. Detta är inte acceptabelt.

Att fångarna inte kan hållas sysselsatta är inte heller godtagbart. Av besparingsskäl planerar man att låsa in dem tidigare. Överbeläggningen gör att inte alla kan få jobba. Ekonomin sätter hinder för behandling och studier. Utan möjlighet till behandling, studier och arbete kommer folk att fortsätta att åka in och ut på våra anstalter. I dag har mer än 60 % av dem som sitter på anstalt tidigare erfarenhet från kriminalvården.

Jag talade häromdagen med en man på Rostorpsanstalten i Skåne. Rostorpsanstalten var avsedd att specialisera sig på alkoholrelaterad brottslighet och behandling av alkoholism. Men den jag pratade om gav en mycket dystert bild av dagens verksamhet. Vi har nästan gett upp behandlingen, sade han. Det finns inget stöd uppåt. Det handlar nu bara om att vakta.

Och nog har de att göra, för ordning och reda saknas på svenska anstalter. Samme man berättade om en intagen som hade 13 rapporter skrivna efter misskötsamhet. Den intagne var fortfarande kvar på samma ställe. Man fann det omöjligt att flytta honom. Det är fullt överallt.

Det är rentav mer än fullt. Folk ligger i tälsängar i dagrum och motionsrum – ja, i allehanda utrymmen. Det värsta var kanske när jag på Kronobergshäktet fick se den toaletten och de avvisiteringsbåsar där de stängt in häktade.

Rostorp i Malmö är i sällskap. För inte länge sedan var jag i Umeå på Ersbodaanstalten. Där fick jag höra att 90–95 % av de intagna är missbrukare men att det inte finns någon behandling. Där hade besöksrum förvandlats till celler.

Samtidigt som arbetssituationen blir allt tyngre minskas personalen. I dag jobbar det hälften så många på Ersbodaanstalten som när den invigdes 1981. Detta stämmer med den uppfattning jag fått att antalet personer nära de intagna har minskat medan kriminalvårdens administration har svällt.

Ny forskning från Kriminalvårdsstyrelsen presenterades i dagarna. Den påvisar att den sociala situationen för dem som frigges har försämrats allvarligt under de senaste tio åren. Fler är missbrukare, fler behöver psykiatrisk vård, fler har enbart tillfällig eller ingen bostad när de kommer ut. Färre har fast arbete, utbildningsnivån är låg och fler än förut har suttit i fängelse.

Detta talar för att behandling och studier måste utökas inom kriminalvården och att förberedelserna för frigivning i sin helhet måste bli bättre.

Jag vill också säga något om individperspektivet i kriminalvården. Ett liberalt krav sedan länge är att varje intagen vid starten av sin verkställighet ska genomgå en behovsanalys och att det sedan ska finnas en plan för att svara upp mot behoven och förbereda frigivningen. Blir den intagne omplacerad bör det göras en skriftlig rapport, inte muntlig, som i dag, om klientens utveckling och framtida behov.

Jag vill också nämna något om säkerheten på våra fängelser. Kriminalvårdens uppgift är att se till att de intagna har bättre förutsättningar att leva i samhället efter avtjänat straff. Men en annan lika viktig uppgift är att skydda allmänheten från farliga individer. För inte så länge sedan kunde vi i Dagens Nyheter läsa ett reportage om att brottslingar fortsätter

att begå brott inifrån fängelserna genom att de har tillgång till mobiltelefoner.

Ja, det var ingen nyhet. Det är något vi i oppositionen försökt förmedla under en längre tid. År 2000 hittade man 300 mobiler på anstalt. Nu är siffran uppe i 600. Det är alltså en fördubbling.

Vore det inte rimligt att alla som går in på en anstalt ska gå genom en stålbåge? Jag tycker att det är märkligt att det ska behöva divideras om detta. Ska man flyga får man gå genom en stålbåge. Varför skulle inte samma rutiner kunna gälla för den som går in på en anstalt?

I artikeln i Dagens Nyheter står det, just som Jeppe Johnsson sade, att det inte är kriminalvårdspersonalen som har upptäckt att fångarna hållit på med brottslig verksamhet utan det är polisen. Misstankar har uppkommit när de intagna ringt till avlyssnade nummer. Dessa avlyssnade nummer har tillhört personer som är misstänkta för grova narkotikabrott. Detta betyder att det är svårt att få reda på om brottslighet av typen hot mot målsägande har ägt eller äger rum. Kriminalvården har alltså inte förmåga att fullgott ta hand om sitt eget ansvarsområde.

I dag finns det inom kriminalvården färre hundar än vad det finns fingrar på mina två händer. Vi liberaler har sedan länge krävt att det ska köpas in fler hundar för att kunna bekämpa narkotikan. Men det har visat sig att hundar faktiskt också är bra på att hitta mobiltelefoner. Inte sällan hanterar samma händer både mobiltelefoner och knark. Detta är bara ytterligare en idé om hur man ska kunna lösa problemen utöver våra krav om mer omfattande inpasseringskontroll.

Jag vill också kort ta upp frågan om rymningar. Vi har haft ett antal mycket allvarliga sådana inom loppet av ett år. Fritagarna från Kumla är fortfarande på fri fot. På informella vägar har jag hört att polisen skulle ha kunnat ta dem om det inte var för vissa bevisvärigheter. Lägsta straffet för främjande av flykt är nämligen inte tillräckligt högt för avlyssning. Kanske borde man införa ett särskilt straff för främjande av flykt av långtidsdömda med en straffsats på minst två år. Då skulle polisen lättare kunna bevisa vem det var som fritog några av Sveriges allra farligaste brottslingar.

Sist vill jag säga några ord om utvisningsdömda och internationellt samarbete.

Under år 2002 avtjänade minst 850 personer med medborgarskap i EU eller i ett anslutarland sina straff i svenska fängelser. Av dessa hade ungefär 300 personer utvisningsdom. Detta motsvarar ungefär hälften av alla som har utvisningsdom. Man kan se en viss ökning av överföringar, men vi folkpartister tycker att det går för långsamt. Administrationen för att skicka över ett annat lands medborgare att avtjäna sitt straff i hemlandet tar för lång tid.

Vi anser att man inom EU ska upprätta ett samarbete så att överföringen kan ske fortare. En överföring borde inte behöva ta mer än maximalt ett par veckor. För dem som inte överförs, till exempel intagna med medborgarskap i ett land som Sverige inte har avtal med, måste verkställigheten i Sverige bli vettig. Det finns flera som intygar att utvisningsdömda i svenska fängelser får betydligt sämre tillgång till behandling och sysselsättning. Vår idé är att den som gör rätt och sköter sig i fängelset ska få fördelar och att den som missköter sig ska få nackdelar. Detta ska gälla alla intagna, även de utvisningsdömda.

För tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 2, även om vi naturligtvis står bakom alla våra reservationer.

Anf. 156 PETER ALTHIN (kd):

Fru talman! Ärade ledamöter, framför allt närvarande! Alla ni andra som sitter i era rum och tittar på TV! Alla åhörare som sitter uppe på läktaren! Justitieministern! Han får väl ta del av detta på något sätt, utgår jag från.

Jag yrkar bifall till reservation 3 under punkt 1, och jag står bakom övriga Kristdemokraternas reservationer.

I det här betänkandet behandlas kriminalvårdsfrågor. Man kan först konstatera att kriminalvården är en del av rättsväsendet. Målet för kriminalpolitiken i Sverige är att minska brottsligheten och öka tryggheten i samhället.

Jag kan redan där konstatera, fru talman, att misslyckandet är totalt. Då försöker jag ändå att inte ta till överord. Vi har ett större antal brottsanmälningar i dag än någonsin tidigare. Tryggheten är inte särskilt framstående.

Kriminalvårdens huvuduppgift är att verkställa påföljder, ansvara för övervakning av villkorligt frigivna, verkställa föreskrifter om samhällstjänst, utföra personutredningar och så vidare. Målet för kriminalvården är också – och det är en av de viktigaste bitarna – att vidta åtgärder som påverkar den dömda att inte återfalla i brott. Det är naturligtvis också att upprätthålla en human människosyn, god omvårdnad och ett aktivt påverkandearbete.

Om man då ska ge ett betyg på den svenska kriminalvården kan man konstatera att den inte har varit särskilt lyckad. Man kan säga att svensk kriminalvård i dagsläget inte klarar de mål som finns uppställda.

Jag var och lyssnade på frågestunden, fru talman, och på landets statsminister, som på i stort sett alla områden var antingen stolt eller nöjd eller båda delarna. Jag tror inte ens statsministern skulle kunna påstå att han är vare sig stolt eller nöjd med svensk kriminalpolitik eller svenska kriminalvårdsfrågor.

Nu kommer majoriteten att säga att det finns en kriminalvårdskommitté som ska sitta ytterligare en tid och ska lägga fram förslag. Jag vet att det kommer: Ni ska vänta och vara lugna tills det kommer. Det har jag lärt mig under de två år som jag har deltagit i sådana här seanser. Men det räcker inte!

Behandlingen inom kriminalvården måste i större utsträckning vara inriktad på den intagne, så att han får möjlighet att förändra sitt levnadsmonster. Då måste man införa någon form av motivationsavdelningar med ett visst program för den intagne. Han, eller hon, vilket också förekommer, måste få ett större personligt ansvar under sin vistelse i anstalten genom självförvaltning. Det är en förberedelse för hans tid i frihet. Det måste införas ganska omgående och med större kraft.

Dessutom – det kanske är en av de viktigaste frågorna – måste för varje intagen någon form av individuell vårdplan upprättas. Så är det inte, men så måste det vara.

Frigivningsprocessen för de intagna måste förbättras. Förhållandet mellan kriminalvården, myndigheter, frivilligorganisationer och så vidare måste förbättras. Det fungerar inte i dag.

Kompetensen hos den personal som finns i kriminalvården måste också höjas.

Det är många uppgifter som måste utföras väldigt snabbt.

Då frågar man sig: Är det här nu bara något som oppositionen tar fram, hittar på och tar från luften? Jag funderade på det och tänkte: Vem vet bäst vad som behövs? Jo, det är de intagna. De intagna på svenska anstalter vet vad de själva vill ha för att de inte ska återfalla i brott.

Jag fick ett brev från en intagen på Kumlaanstalten. Han hade skrivit till Kriminalvårdskommittén, och brevet skickades i en kopia till mig. Han hade erfarenhet av 25 års kriminalvård. Där påstår han att det inte var särskilt framgångsrikt, eftersom han hade åkt ut och in. Samtidigt är han en person som vet hur det fungerar eller inte fungerar. Jag ska inte läsa upp allt, för det är ett väldigt långt brev. De har ju inte så mycket att göra, så de kan skriva väldigt mycket.

Han säger så här: Sverige har under den här 25-årsperioden gått från att vara ett föregångsland med human kriminalvård till att numera ha ett av västvärldens hårdaste villkor för att avtjäna straff. Antalet personer som dömts till långa straff har ökat dramatiskt. Det är min bestämda åsikt att detta är en direkt effekt av de allt hårdare villkoren för långtidsdömda. Statistiken för återfall i brott för långtidsdömda är exceptionellt hög.

Tänk på att det här är en kille som sitter på anstalt, som vet hur det går till och vet hur han vill att man ska förändra.

Sedan säger han: Det har sedan mitten av 80-talet gjorts stora och mycket kostsamma åtgärder. Nästan alla är motiverade av inre och yttre säkerhet. Vad det gäller dömdas rätt till behandling, utbildning och återanpassning har det i stället varit fråga om enorma nedskärningar.

På de områden där man kan sätta kraft på att förhindra återfall och ge de intagna större möjlighet när de kommer ut har man alltså inte gjort särskilt mycket.

Han säger vidare: En återhumanisering av kriminalvården minskar kraftigt återfallen i brott. Varje potentiell återfallsförbrytare som väljer att leva hederligt medför stora besparingar, inte bara i ekonomiska termer.

Det här är alltså en kille som har egen erfarenhet. Vi sitter och tycker, läser utredningar och tror att vi vet så mycket. Men han vet.

Han säger också det som i varje fall några av oss känner till: Den tid som man sitter och avtjänar straff är en tid av total meningslöshet, kravlös och därmed destruktiv tillvaro.

Det är dem vi släpper ut!

Att jag läser upp det här beror på att jag och Kristdemokraterna tycker likadant och också förespråkar den här politiken.

Sedan säger han så här: I och med denna mycket omfattande nedrustning finns det inga fungerande kontakter mellan kriminalvården och avgörande delar av samhället. Resultatet är att en förkrossande majoritet dömda frigges med avsevärt sämre förutsättningar att fungera i samhället än före domen. I stället frigges dömda med en fullständigt hopplös situation.

Det är detta som vi har förespråkat och som även andra förespråkar: Se till att det finns en vårdplan. Det kostar pengar. Men allting kostar pengar – resurserna måste till. Det blir billigare i det långa loppet.

Slutligen sägs följande: Det grundläggande i systemet är således att kriminalvården saknar krav på ett helhetsresultat. Om ni vill åstadkomma någon påtaglig förändring och ett trendbrott så måste rätten till återanpassning införas i den nya kriminalvårdslagen på ett sätt som inte kan kringgås.

Det är den här mannens önskemål. Jag tycker likadant. Det krävs naturligtvis väldiga resurser, men det måste till aktion, pengar och intresse för att stoppa dem som har hamnat i fängelse så att de inte återfaller i brott när de kommer ut.

Den svenska kriminalvården behöver restaureras och reformeras. Jag menar att man inte har så stor fart från majoriteten när det gäller att intressera sig för detta.

Vi har flera andra reservationer som jag inte närmare tänker gå in på. Jag vill bara peka på frågan om hur man stoppar återfall när det gäller sexualbrottsdömda. Där har vi ett förslag om att ge farmakologisk behandling för att återfallen – till de sexualbrottsdömdas egen glädje, kan man hoppas – inte ska bli så många och för att minska antalet brottsoffer.

Reservation 10 handlar om rattfylleridömda. Ett förslag är att de som kör med sprit i kroppen ska förstå den risk som de utsätter andra för. Att konfronteras med trafikskadeoffren kan vara en idé, om det nu fungerar.

Det finns ett stort antal ytterligare exempel som jag inte hinner med.

Avslutningsvis vill jag bara säga att den kristdemokratiska ideologin sätter människan i centrum. Det synsättet ligger till grund för hur vi vill att ett rättssamhälle ska se ut och vara uppbyggt. De värderingar som råder i ett samhälle avspeglas i samhällets rättssystem. Svensk kriminalvård lever inte upp till de mål som är uppsatta. Den måste reformeras, reformeras och reformeras, och det måste göras ganska omgående.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 157 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Återigen har vi den årliga kriminalvårdsdebatten, som egentligen bygger på motioner från den allmänna motionstiden. Men dessa har berörts i väldigt liten utsträckning i talarstolen här. I stället har debatten mest handlat om situationen i kriminalvården i dag.

Jag kan dela den uppfattning som flera av er här har uttryckt när det gäller beskrivningen av beläggningsstatistiken. Vi vet att det den 9 februari – om jag ska ta ett specifikt datum – var 102 % beläggning sett till både häkten och anstalter. Bara från den 9 februari har situationen, det vet vi, blivit ännu värre. Jag tror att det i den här debatten är ganska viktigt.

Ibland låter det i debatten som att majoriteten vill att fångar ska ligga i besöksrum och duschrum – egentligen ska vi ha dubbelbeläggning i väldigt stor utsträckning och snarast stapla de här personerna på varandra. Jag tycker inte att det är en riktigt seriös debatt. Jag tror att alla i justitieutskottet är ganska medvetna om att ingen, vare sig från majoriteten eller från oppositionen, är tillfreds med den situation som i dag råder inom kriminalvården och med beläggningssituationen.

Sverige är faktiskt ett av de länder som under det senaste decenniet haft Europas snabbast växande fångpopulation. Beror det på att kriminaliteten i Sverige har ökat i en så oerhörd utsträckning jämfört med hur det är i övriga Europa? Nej, det har den inte.

Vid en närmare titt på detta ser man att vi har fått fler långtidsdömda. Det har inneburit ett ökat platsantal. Samtidigt har vi fått en ökning inom anstalterna, också beroende på att vi har fått ett mer fungerande polisväsende, även om det finns mer att göra där, och ett bättre fungerande domstolsväsende och åklagarväsende, även om det finns mer att göra också där. Man ser ändå att processen i övriga rättsväsendet också har gett effekter inom kriminalvården.

Jämfört med till exempel läget år 1998 är det en ökning med 25 % på våra anstalter. Också det tror jag lite grann kan förklara hur situationen i dag ser ut. Som vi hört från dem som inte tillhör majoriteten handlar det om att här måste vidtas snabba åtgärder. Det måste till mer resurser till kriminalvården. De 200 miljonerna i tillväxtpropositionen räcker inte till att täcka de behov som finns.

Visst, det stämmer att de inte räcker. Men det kunde kanske ändå vara lite klädsamt, om man nu ska anklaga majoriteten för att inte alls bry sig när det gäller kriminalvården, att visa att av de 274 miljoner som lades ut i tilläggsbudgeten lades 200 miljoner på kriminalvården. Av de resurser som fanns att lägga i tilläggsbudgeten lade man alltså en stor majoritet på kriminalvården. Det är mycket möjligt att detta är otillräckligt – vilket vi också vet utifrån det antal platser som behövs – men det är trots allt fråga om 200 miljoner.

Vi i Vänsterpartiet tycker givetvis att situationen är bekymmersam. Men de lösningar som de borgerliga partierna ständigt presenterar – att bygga fler anstaltsplatser och att öka antalet fängelser – tror inte vi i Vänsterpartiet på. Vi är snarare bekymrade över den stora ökning av fängpopulationen som vi har och som faktiskt inte går att relatera till att vi har en ökad brottslighet.

Jämfört med övriga europeiska länder har Sverige, som sagt, den snabbaste ökningen. För Vänsterpartiet är det därför ganska viktigt att närmare titta på vad som är orsaken till detta. Jag vill ta upp lite grann av det som Folkpartiets representant nämnde om här i talarstolen när det gäller granskningen av vilka som finns på våra anstalter.

Vi har i dag långt fler missbrukare på våra anstalter. Vi har långt fler psykiskt sjuka på våra anstalter. Vi har långt fler på våra anstalter som inte har vare sig bostad eller arbete. Frågan är: Ska vi bygga fler fängelseplatser för att lösa missbrukarnas problem, för att möta de psykiskt sjuka och därför att människor inte får arbete och bostad?

Nej, för Vänsterpartiet är det hela ganska tydligt när man ska diskutera om att satsa resurser och vad vi ska göra. Jag vill inte se en utveckling där vi bygger fler anstaltsplatser, utan jag vill se en utveckling där vi får fler platser för missbrukare och där kommunerna tar sitt ansvar när det gäller missbrukarna. Antalet platser för missbrukare inom vård och behandling har minskat oerhört mycket under samma tid. Vi ser att när de här människorna lämnas i sticket hamnar de inom kriminalvården.

Alla har vi både hört och varit med i debatten om de psykiskt sjuka och om situationen för dem ute i samhället. För Vänsterpartiet är det tydligt att väldigt många av dessa hamnar på våra anstalter. För oss gäller att vi ska möta de psykiskt sjuka inom psykvården, inte genom att bygga upp fler anstaltsplatser.

Trots allt håller man på att bygga ut inom kriminalvården. Men ett av de stora problemen inom kriminalvården är faktiskt – detta utifrån den

debatt som tidigare fördes av Moderaternas representant Jeppe Johnsson, som också sitter med i Kriminalvårdsstyrelsen – att bygga de här platserna så snabbt som behövs.

Kriminalvården omfattas av offentlig upphandling, av planering och av att få in entreprenörer för att bygga. Jeppe Johnsson är lika medveten som jag om att flera av de baracker och de platser som man försökt skapa har blivit fördröjda både av upphandlingsskäl och på grund av att entreprenörerna inte har kunnat fullfölja sina åtaganden eller att det – som det var på ett ställe – varit skyfall, så att man först får torka upp allting innan man kan göra något.

Det är inte så enkelt som att bara säga: Från och med i morgon ska vi ha ett visst antal platser. Jag skulle väl önska att man kunde vara smidigare och att man kunde smita förbi offentlig upphandling och allt sådant och bara smäcka upp det här. Men det ska man kanske inte säga när man sitter i justitietskottet, utan givetvis ska man uppmana alla att hålla sig till de lagar och regler som finns. Självklart finns det en konflikt i den här situationen.

Jag delar bekymret med oppositionen när det gäller att människor får ligga i duschrum eller i besöksrum och att det skapar de problem som finns. Men till skillnad från oppositionen påstår jag inte att det finns några enkla snabba lösningar, utan det här kommer att ta sin tid. Det är viktigt att man låter kriminalvården jobba vidare.

Sedan, fru talman, blev jag faktiskt väldigt glad när jag hörde Peter Althin tala, framför allt vad gäller den sista delen där han talade om det brev som han hade fått från en man som hade 25 års erfarenhet. Det stämmer väldigt bra överens med det Vänsterpartiet skriver i den reservation som vi har, reservation 4, om den framtida inriktningen inom kriminalvården som vi hoppas att Kriminalvårdskommittén har med i sitt arbete framöver.

Vänsterpartiet har under flera år påpekat att vi har fått hårdare villkor för att släppas ut från ett fängelse. Vi har hårdare villkor än de flesta andra länderna sedan man slopade halvtidsfrigivningen. De flesta länder har halvtidsfrigivning. Det finns de som till och med har frigivning tidigare än så. Kanada är ett av de länderna. Vänsterpartiet har motionerat och drivit frågan om att införa halvtidsfrigivning åtminstone för första gångsdömda. Men där har Kristdemokraterna inte varit beredda att stödja oss.

Vänsterpartiet har också under flera år motionerat om de långtidsdömdas situation och om bekymret med det stora antal långtidsdömda som vi har på våra anstalter. Vänsterpartiet har också sagt att resultatet av det här blir att vi får ett hårdare klimat på våra anstalter. Människor som spärras in en alltför lång tid förlorar hoppet och möjligheten att komma tillbaka till samhället. Det är de som blir farliga och svårare att hantera. I Vänsterpartiet skulle vi gärna se att man gjorde en översyn av lagstiftningen för att kunna få ned antalet långtidsdömda.

När det gäller antalet livstidsdömda, där Kristdemokraterna delar vår åsikt att man borde avskaffa livstidsstraffet, hade vi för 15 år sedan ungefär 30 livstidsdömda. I dag har vi ungefär 120 livstidsdömda. Det beror inte på att antalet mord har ökat i motsvarande utsträckning, utan det beror på att vi har fått domstolar som dömer annorlunda. Precis som Peter Althin tog upp måste vi se till att människor inte behöver sitta de

långa tiderna, förändra villkoren för när de ska släppas ut och se till att minska antalet långtidsdömda.

När det gäller säkerhetsfrågorna har vi fattat beslut om möjligheter till störningsutrustning och om inpasseringskontroll. Men för Vänsterpartiet är det viktigt att inte bara satsa på säkerheten utan också satsa på innehåll.

Jag yrkar bifall till reservation 4.

Anf. 158 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Fru talman! En central uppgift för kriminalvården är att minska återfallen i brott. I dag återfaller en av fem av kriminalvårdens klienter i brott redan ett år efter det avtjänade straffet. Inom tre år har 40 % återfallit. Av dem som sitter i fängelse har mer än 60 % tidigare erfarenhet av kriminalvården.

För att få ned dessa procenttal genomförs olika former av program och aktiviteter. Dessa kostar pengar, men det är det värt om det fungerar. Men vad är det som fungerar egentligen? För att få svar på detta krävs det en ordentlig uppföljning av kriminalvårdens klienter efter frigivningen. Riksrevisionen har granskat kriminalvården och funnit att kriminalvårdens uppföljning har varit undermålig. Det här kan man läsa om i rapporten *Återfall i brott eller anpassning till samhället?* Även Statskontoret pekar i sin effektivitetsgranskning på behovet av en bättre redovisning av resultaten av kriminalvårdens insatser. En undermålig uppföljning gör att resurserna satsas fel och att de intagna inte får verksam behandling. Därför skulle jag vilja ha en kommentar av Alice Åström till rapporten från Riksrevisionen. Jag skulle också vilja höra vilka åtgärder hon tänker vidta för att vi ska veta att de resurser som anslås till kriminalvården används på det mest effektiva sättet.

Anf. 159 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag kan inte kommentera Riksrevisionens rapport helt och hållet eftersom jag faktiskt inte har läst den helt och hållet utan mera ögnat i den. Men jag kan gärna svara på Karin Granboms frågor.

När det gäller behandling har man varit otroligt dålig på att över huvud taget veta om de behandlingsinsatser man gjort har gett något resultat. Nu har det påbörjats ett arbete där man försöker ta till sig forskning och kunskap och fått program för att utvärdera och granska vad som fungerar och också ha en uppföljning efteråt. Det här har inte fått tillräckligt stort genomslag. Det finns inte på tillräckligt många platser, och det finns inte tillräckligt många som kan leda programmen, men det är en utveckling åt rätt håll.

Den situation som kriminalvården har i dag har gjort att det har blivit ännu mer bekymmersamt att få mer personal för utbildning i behandlingsprogrammen och få i gång de nya modellerna. Det tycker jag är *ett* svar på varför resurserna har satsats fel, för det har det gjorts. Man har inte haft någon kontroll. Men det här tror jag blir ett medel att få resurserna på rätt ställe.

När det sedan handlar om att minska återfallen tror jag inte att det är så där hemskt stor skillnad på siffrorna nu och tidigare, men det är ändå otillständigt. Vi borde kunna lyckas bättre. När de intagna kommer ut och inte får någon bostad eller något arbete och samhället bemöter dem

på ett visst sätt tycker jag inte att kriminalvården ska lastas för att de återfaller. Man får titta på även många andra delar i samhället och inte lägga allt på kriminalvården.

Anf. 160 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Fru talman! I Riksrevisionens rapport finns det en hel del bra förslag, så jag rekommenderar läsning av den.

Alice Åström verkar ha en välvillig och positiv inställning till att uppföljningen ska bli bättre. Jag hoppas att Alice Åström är med och verkar för att kriminalvården i nästa regleringsbrev eller vid en särskild behandling av den här rapporten får tydliga direktiv om att förbättra uppföljningen av sina klienter. Det är viktigt att varje krona som blir investerad i kriminalvården är en väl investerad krona och att varje intagen ska ges relevant behandling och rätt förberedelse för frigivning. Det förtjänar både skattebetalande medborgare och intagna.

Dessutom vill jag tilläga, med tanke på att Alice Åström talar om att det finns många missbrukare i kriminalvården, att Alice Åström har ett ansvar för det. Hon har varit med om att besluta om att kraftigt minska anslagen till missbrukarvården. Det har varit kraftiga nedskärningar under de senaste åren, och massor av platser har försvunnit. Det beklagar jag.

Slutligen skulle jag vilja vädja till väljarna att byta majoritet. De som fört oss in i den här besvärliga situationen klarar uppenbarligen inte att ta oss ur den.

Anf. 161 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag ska börja med rapporten. Jag ska givetvis läsa den, och jag tror att den verkligen är värd att följa upp och att det finns förslag där. Jag är helt övertygad om att vi kommer att kunna samarbeta för att kunna använda resurserna på det mest effektiva sättet. Där tror jag inte att det över huvud taget skiljer sig mellan majoriteten och oppositionen.

Att jag skulle ha varit med om att besluta om neddragningar inom missbrukarvården är felaktigt. Är det någonting som Vänsterpartiet och majoriteten har gjort är det att satsa pengar på kommunsektorn och i kommunerna. Där kan jag säkert kritisera mina partikamrater, och det tror jag att också Folkpartiet kan göra. Däremot finns det kommuner där man har låtit den här gruppen stå tillbaka för andra saker som man har ansett vara viktigare. Det är där det stora antalet missbrukarplatser har försvunnit. Där kan vi säkert göra mer i partierna överlag. Men att påstå att jag har varit med om att besluta om neddragningar när vi snarare har satsat på kommunerna är nog ganska fel.

Fru talman! När man debatterar kriminalvård måste man – och det tycker jag att Karin Granbom var ganska bra på – se vad som är kriminalvårdens uppgift och vad kriminalvården klarar. Ibland låter det i debatten som att bara man får lite mer pengar och lite mer platser kommer alla att sluta att återfalla i brott. De största bristerna finns innan brotten begås, och det är där man måste satsa.

Även om man har en strafftid på 3–4 år tror jag inte att kriminalvården kan vända 25 års misslyckande. Det är att begära för mycket av kriminalvården.

Anf. 162 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Det är ju alltid trevligt att få positiva omdömen. Det tar jag gärna till mig. Jag är ännu inte så politiskt bränd att jag inte kan säga att det finns vissa saker som är bra i reservation 4. Jag inbjuder då Alice Åström att ta del av reservation 3 och inte huka för att ställa upp bakom den bara för att den kommer från oppositionen.

Det kan bero på bristande politisk erfarenhet hos mig, men Kristdemokraterna och andra borgerliga partier påvisar att det inte är särskilt lyckat. Brottsligheten ökar, och folk får inte plats på fängelser och häkten. Då säger representanter från majoriteten: Nu gnäller de igen. De bara gnäller och gnäller.

Samtidigt säger Alice Åström att situationen är bekymmersam. Ja, men då måste man ju göra någonting. Man måste ta ansvar för situationen. Det är klart att man inte löser allt med fler fängelseplatser och fler platser för missbrukare, utan det krävs förebyggande åtgärder.

Men varför kan inte Vänstern medge att det vi säger är rimligt, att dagens situation måste ändras? Man kan inte bara säga att det kommer att ta tid, utan man borde ställa upp på de förslag som vi tycker är bra. Jag vill inbjuda Alice Åström att läsa vår reservation lite noggrannare och se vad den innehåller och inte bara maniskt säga nej till allting. Läs vår reservation och tala om varför du inte ställer upp på den!

Anf. 163 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Man ska ta ansvar för hur det ser ut i dag och inte bara säga att det är bekymmersamt och att det kommer att ta tid, säger Peter Althin. Men jag tycker att det är bekymmersamt, och det kommer att ta tid. Precis som jag sade tidigare bygger man inte fängelseplatser på en dag.

För Vänsterpartiet handlar det om att ta ansvar för hur det ser ut i dag när man ska fördela resurser. När jag får signaler om att det tar två år innan en tonårig som mår dåligt får vård på barnpsykiatri, då tycker jag att det är oerhört allvarligt. Jag ser ju hur det ser ut i många landsting och kommuner när det gäller skolpsykiatri och så vidare. Men å andra sidan behövs det pengar till kriminalvården. Då kan jag svara: Jag tar bara ansvar för kriminalvården. Vi satsar pengarna och resurserna där och struntar i om det finns pengar till skolpsykiatri och pengar till landstinget som kan satsas på barnpsykiatri.

Hade världen varit så enkel hade jag kunnat göra så. Men vi tar ansvar för hur det ser ut i dag. Det är därför som jag inte tvekar att erkänna att det finns saker som behöver bli bättre inom kriminalvården. Överbelastningen är bekymmersam.

Om Vänsterpartiet hade fått bestämma skulle halvtidsfrigivningen ha återinförts från den 1 juni. Då hade vi löst en väldigt stor del av de problem med platsbrist som finns inom kriminalvården. Vi har faktiskt förslag till hur man kan lösa den akuta situationen, men där får vi inte med oss någon majoritet. Då kan ju ni ta ansvar för att ni inte stöder våra förslag som skulle lösa problemen på ett enklare och rimligare sätt än vad det ni själva förespråkar skulle göra.

Anf. 164 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Jag vet inte hur jag ska uppfatta det sista, men vi tar gärna ansvaret för helheten. Vi kan ta över alltsammans. Jag kan inte påstå att vi kommer att lyckas med en gång, men förutsättningarna för att nå en bättre framgång med kriminalvårdsfrågorna skulle nog bli större. Ibland får jag en känsla av att Alice stöder sådant som egentligen går emot det som hon tycker själv.

Det kommer att ta tid. Ja, men om man inte gör någonting kommer det en ny generation snart igen som ska ha nya platser på missbrukshemmen och fängelserna. Vi måste alltså satsa väldigt hårt på att det inte kommer in nya i kriminalitet och att de som finns på anstalterna inte återfaller. Det är min poäng.

Så häng på här nu i stället så tar vi ansvaret. Sedan ska jag försöka att få med också de andra borgerliga partierna så att vi kan ta över, och det kan vi väl göra i dag.

Anf. 165 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Vore det bara Peter Althin som skulle ta ansvaret hade jag nog kunnat leva med det. Det finns en hel del saker i Kristdemokraternas förslag som jag skulle kunna instämna i. Men när Kristdemokraterna ska samarbeta med Moderaterna och till vissa delar med Folkpartiet blir jag lite mer bekymrad. Då kommer vi verkligen att behöva bygga fler anstalter och anstaltsplatser om vi ska kunna möta de straffskärpningar som de föreslår.

Vore det bara Peter Althin skulle det gå bra, men jag tror att det i så fall vore lättare för Peter Althin att ta klivet över till majoriteten. Där skulle vi ha lättare för att komma överens, och där skulle Peter Althin kanske ha möjlighet att påverka för att få en bättre kriminalvård.

Anf. 166 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Alice Åström säger att det tar tid att inrätta nya platser – och det vet vi – i alla fall om de ska vara bra och permanenta. Men Alice Åström tillhörde ju regeringsunderlaget när man från departementet sade: Nej, vi ska inte bygga någon anstalt i Västerås. Den anstalten hade Kriminalvårdsstyrelsen planerat sedan länge, det vet Alice som också sitter i den styrelsen.

Här som på så många andra ställen handlar det om underlåtenhets-synder. Man har inte gjort det som man skulle göra, och det är en allvarlig synd.

Alice Åström är orolig för att antalet fängelsevistelser ökar. Det är jag också. Alice har redan talat om vad hon vill göra: Släpp fångarna loss efter halva tiden! Sedan återstår det att se vad hon ska göra när det ändå blir fullt.

Fru talman! Jag är mer orolig för de brottslingar som inte åker fast och lagförs. Jag är inte så orolig över dem som åker fast, för då har rättvisan fungerat.

Vad skulle Alice Åström göra utöver detta med halvtidsfrigivning om antalet uppkarade brott ökade från dagens 15 % till bara blygsamma 20 %?

Anf. 167 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag tror att man säkert skulle vara tvungen att möta det med en hel del nya anstaltsplatser. Men det arbetet pågår ju, och det vet Jeppe Johnsson som också sitter i Kriminalvårdsstyrelsens styrelse.

Jeppe Johnsson har exakt samma underlag som jag har för hur kriminalvården kan bygga ut, hur många platser man kan bygga ut och hur mycket personal man kan rekrytera för att bygga ut. Kriminalvården själv säger att man inte klarar av att bygga ut i högre takt. Det handlar inte bara om ökade resurser.

Det enda som jag kan hålla med Jeppe Johnsson om är att kriminalvården ganska tidigt såg att man ville ha en ny anstalt i Västerås. Men det som Jeppe Johnsson glömmer att säga är det som Kriminalvårdsstyrelsen också hade i sitt förslag, att man skulle lägga ned ett par anstalter – Malmöanstalten, Kalmaranstalten och en till som jag inte kommer ihåg, eftersom man ansåg att de var gamla och uttjänta. Förslaget från Kriminalvårdsstyrelsen att bygga en ny och stor anstalt i Västerås syftade inte till att öka platsantalet, utan man ville pröva en ny modell med ett visst antal platser. Framför allt ville man lägga ned gamla anstalter.

Man ska inte blanda ihop korten, Jeppe Johnsson. Det är synd att man gör det i den här debatten. Det är tillräckligt bekymmersamt ändå utan att man ska behöva ta hem den typen av poänger.

Anf. 168 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Det har fattats beslut här i riksdagen om målsättningen 90 % beläggning för att man skulle kunna ge rätt plats till rätt intagen och för att man skulle kunna åstadkomma de goda resultat som man önskade.

Jeppe Johnsson har haft samma underlag som jag, säger Alice Åström. Ja, det har jag haft. Då kan väl inte de varningssignaler som har kommit under de senaste fem-sju åren ha undgått Alice Åström. Då kan man inte bara rycka på axlarna. Har man trott på de prognoser som Kriminalvårdsstyrelsen har gett oss borde man agera.

Alice säger att ökade resurser inte hjälper. Nej, fru talman, det handlar egentligen inte så mycket om ökade resurser. Nu blir det visserligen 200 miljoner i engångsersättning, men den här verksamheten är på väg mot ett underskott på 1 ½ miljard i en budget som är kring 5 miljarder. Det är konkurs. Det måste naturligtvis till ökade resurser, men jag tror inte att enbart det hjälper. Det är omöjligt att bedriva kriminalvård på kredit så här länge.

Anf. 169 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det är inte bra att man ska bedriva kriminalvård på kredit. Men Moderaterna kan aldrig någonsin se att man ger ökade resurser. Sedan kan man tycka att det är otillräckligt eller inte.

Jeppe Johnsson vet precis som jag hur kriminalvårdens statistik ser ut och vilka åtgärder man vidtar för att hålla kostnaderna nere. Vi kommer säkert att återkomma till kriminalvården när det gäller budgetfrågorna.

Det tillskott som Moderaterna har i sin egen budget räcker inte för att bekosta det ökade antalet platser som ni behöver ha på grund av de straffskärpningar som ni vill ha, livstidsstraff för grova narkotikabrott och maximistraff vid tredje gången. Ni finansierar inte ens det antalet

platser som ni behöver. Om ni får igenom er politik med er budget skulle situationerna på anstalterna se mycket värre ut än den gör i dag. Det tycker jag att Jeppe Johnsson ska ha med sig i debatten.

Anf. 170 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Jag hade tyvärr ingen möjlighet att ta replik på Alice Åström. I sin replik med Jeppe Johnsson hävdade Alice Åström att det satsas nya resurser på kriminalvården. Det räcker väl att se på kriminalvårdens planer framöver. År 2005 ska det sparas 140 miljoner, 2006 är det ytterligare 150 miljoner i besparingar och detsamma gäller 2007. Man ska spara 440 miljoner kronor på tre år, och vi vet hur situationen ser ut i dag.

Jag vill börja med att säga att jag givetvis står bakom samtliga mina nio reservationer från utskottsbehandlingen, men för tids vinning väljer jag att yrka bifall endast till reservation 17 under punkt 12 angående kostnaden för utvisades hemresor som Jeppe Johnsson också har talat om.

Kriminalvården är i dag i en sådan situation att akuta åtgärder måste vidtas för att lösa överbeläggningsproblemen. Det är självfallet bra med en kriminalvårdskommitté som ser över den långsiktiga utvecklingen av kriminalvården, men de anställda och de intagna vid många av landets anstalter har inte tid att vänta på en kriminalvårdskommittés förslag. Det krävs åtgärder nu! Man kan självfallet säga att det tar tid att bygga, men detta är ingenting som har kommit i dag, och inte ens i går. Varningsignalerna och problemen har funnits, men majoriteten har varit passiv.

Det är tydligt att justitieministern, och säkert riksdagsmajoriteten också, har missat hur verkligheten faktiskt ser ut inom kriminalvården. Vid den aktuella debatten angående fritagningen från Kumlaanstalten som vi hade för några månader sedan avslöjade justitieminister Thomas Bodström att han får friserad statistik för att situationen ska verka mindre allvarlig än den är. Då sade justitieministern: "Den senaste statistiken talar om att det finns 6 480 platser, och det finns 6 499 personer. Det kan ju också vara värt att tänka på när man ger sken av att det är så överfullt, att det är en sådan trängsel och att man knappt kommer fram. Det saknas alltså 19 platser utöver de 6 480 platser som finns i dag."

Fru talman! Hur ser då verkligheten ut? Vad ligger i statistiken? Vid ett besök på den öppna Svartsjöanstalten utanför Stockholm som jag gjorde för en tid sedan fick jag en god bild av dagens svenska kriminalvård, bland annat vid samtal med både personal och intagna. Svartsjö har egentligen 51 platser. De allmänna utrymmena som matsalen, fritidsutrymmena, skolan och biblioteket är anpassade efter 51 intagna, men som mest har det varit 110 intagna på den här anstalten.

Utöver de 51 ordinarie platserna har Svartsjö sedan flera år tillbaka tillfälliga baracker med 32 platser i 16 dubbelrum som nu blivit permanenta och därför räknas in i statistiken för befintliga platser. De räknas alltså in i de 6 480 som justitieministern talade om. Om det bara hade varit så illa, men det är värre.

Utöver detta tvingades Svartsjö att plocka fram ytterligare 13 platser under 2003. Det har lösts genom att sängar satts in i fem städskrubbar. En tvättstuga har fått två sängar. De har fixat ett fyrmannarum. Ett förråd har blivit cell, och två sängar har satts in i en ordinarie cell. Även dessa

13 platser räknas in i Thomas Bodströms 6 480. Städskrubbarna och tvättstugan räknas som godkända platser i justitieministerns statistik, trots att de till och med bryter mot anstaltsföreskrifterna eftersom det varken finns fönster eller ventilation.

För Svartsjös del räcker det dock inte med 32 extra platser i baracker och 13 extra platser i städskrubbar, tvättstugan och dubbelbeläggning. Dessutom har man som mest haft en överbeläggning med 14 intagna. Dessa har tvingas sova i biblioteket, i dagrum, i en friggebod, i skolan, i isoleringsceller och i en gammal manskapsbod utan värme som tidigare använts i skogsbruket. I manskapsboden var det några få grader varmt under vinterns kallaste nätter och där tvingades bland annat en gammal intagen med reumatism att sova. När det regnade ute hade de åtminstone rinnande vatten i boden. Detta är Sverige 2004.

De intagna vid Svartsjös förtroenderåd, som jag fick prata med under en mycket intressant timme, var nästan uppgivna och undrade vad de mer kunde göra. De har arbetsvägrat. De har bjudit in journalister, som också kom, för att uppmärksamma problemen inom kriminalvården. Nu funderar de på en lugn massrymning. De ska gå ut och sätta sig utanför stake-tet. Ska det verkligen behövas en massrymning i Socialdemokraternas Sverige för att de ska få ett rimligt boende som uppfyller de lagar som vi faktiskt har stiftat i Sveriges riksdag?

Enligt 9 § i lagen om kriminalvård i anstalt ska de intagna behandlas med respekt för deras människovärde. Jag undrar om socialdemokraterna, vänsterpartisterna och miljöpartisterna här i kammaren tycker att en intagen med reumatisk värk som tvingas sova i en otät, iskall gammal manskapsbod behandlas med respekt för sitt människovärde.

Fru talman! Överbeläggningsarna innebär inte endast att de intagna har en jobbigare tid på anstalten. Det innebär framför allt sämre möjligheter till behandling och minskning av återfall i brott, det innebär mer våld på anstalterna, det innebär en otrygg tillvaro för personalen och svårare att rekrytera ny, kompetent personal, det innebär mer narkotika på anstalten och sämre kontrollmöjlighet, det innebär mer fortsatt brottslig verksamhet inne från anstalten och det innebär fler rymningar. Bara på Svartsjö ökade antalet direktrymningar från 6 år 2002 till 29 år 2003 när överbeläggningskaoset var som värst.

Man ska inte heller glömma bort att det nu finns en ny kategori intagna på de öppna anstalterna. Efter händelserna i Malexander blev det hårda restriktioner för permissioner och placeringar, och det var säkert alldeles nödvändiga förändringar, men överbeläggningsen har nu tvingat kriminalvården att för att lösa placeringsproblemen bli friare än någonsin.

Mördare och grova rånare kan relativt snabbt komma ut på öppen anstalt, och då har de givetvis större chans att fortsätta att begå brott, och det blir enklare för dem att rymma, om de vill göra det. Faktum är att det enda som skiljer de intagna som blev fritagna från Kumla och en del av dem som i dag sitter på öppna anstalter är att de har klarat *en* 24-timmarspermission.

För att klara att ta emot alla på de slutna anstalterna gör man där allt för att överföra dem till öppna anstalter. Det enda som den intagne tvingas att bevisa att han klarar av är *en* 24-timmarspermission. Visar det att han eller hon är lämpad för öppen anstalt? Knappast.

På öppna anstalter sitter många långtidsdömda för grova brott vars riskbedömning tidigare har sagt att de definitivt ska sitta på slutna anstalt. Men överbelägningsproblemen har gjort att denna riskbedömning nu inte har någon som helst betydelse utan de hamnar på öppna anstalt. Det kommer intagna direkt från Kumla, Hall och Tidaholm till öppna anstalter. Det är någonting märkligt i svensk kriminalvård.

Den socialdemokratiska regeringen har misskött kriminalvården under flera år, och händer det inget radikalt innan hösten då antalet intagna alltid ökar, så är det katastrofläge. Detta skrev jag i går. Många anställda väntar sig att det kommer att bli ett stort antal upplopp inne på de slutna anstalterna. Tydligen har det redan skett något på Kumla i dag. När detta blir verklighet ska vi komma ihåg vem som har ansvaret för svensk kriminalvård. Det är den socialdemokratiska regeringen och majoriteten här i Sveriges riksdag.

I detta anförande instämde Johan Pehrson (fp).

Anf. 171 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Fru talman! Jag tänker inte bli så mångordig eftersom timmen är sen. Jag börjar med att yrka bifall till reservation nr 6.

Vi har fått en lång rad exempel på hur illa det står till inom kriminalvården. Det är inte heller någon som förnekar att det finns problem. Men det finns också en kommitté som arbetar för att lösa de problemen. Jag tror inte att det är realistiskt att efter någon månads funderingar gå upp i kammarens talarstol och tro att man har bra förslag på vad som ska göras. Då tror jag att det är bättre att genomarbeta problemet ordentligt.

Jag vill som miljöpartist se på problemen inom kriminalvården betydligt mycket vidare. Jag menar att det inte handlar om fängelser och inpasseringskontroller utan om att människor inte ska komma dit. Peter Althin har alldeles rätt. Jag åberopar den arbetande kommittén. Jag undrar dock lite grann över Peter Althins exempel med mannen som har så lång erfarenhet från fängsvården och som talade om att kriminalvården var betydligt bättre förr. Tydligen hade den ändå misslyckats i hans fall redan då.

Jag tror att det handlar om att man måste se på samhället utanför kriminalvården. Vi har i vår reservation resonerat om den ställning som barnen till internerade har och hur de bemöts och hanteras. Vi tror att det är väldigt viktigt att man kan möta människor ute i samhället som befinner sig nära kriminella sociala arv och ta hand om dem på ett sådant sätt att de inte blir kriminella. Jag tror att det är väldigt viktigt att ge samhället möjligheter att stödja dessa barn.

Det känns synnerligen viktigt att vi kan få människor att avstå från att begå brott som gör att de måste sitta internerade. Lika viktigt är det att få ut människor från kriminalvården och att ge dem möjligheter till behandling i den mån det rör sig om missbruksproblem. Vi har här möjligheten till så kallade § 34-placeringar. I det sammanhanget har kommunerna varit en stoppkloss eftersom de inte har haft pengar till detta. Vi har därför anslagit mer pengar till kommunerna. Vi kan inte kommendera dem och öronmärka alla pengar, för olika kommuner har olika problem, men jag hoppas innerligt att man kommer att se bland annat till behovet av § 34-placeringar och använda medel till sådana.

Anf. 172 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Leif Björnlod säger att de intagna aldrig borde ha kommit till kriminalvården. Självklart är det det bästa. Men nu är det faktiskt så att det begås brott, och vi tycker väl allihop att förövarna ska dömas till fängelse vid grova brott. Då är frågan vad vi ska göra för att kriminalvården ska fungera så bra som möjligt, så att de inte inom en snar framtid efter frisläppandet ska återvända dit, och framför allt för att vi inte ska få fler brottsoffer i samhället.

Här får vi inga som helst svar. Det har gjorts några utredningar som Karin Granbom tidigare har varit inne på. Vi har också fått en rapport från BRÅ med titeln *Förberedd för frihet?* Under rubriken "Få positiva förändringar" har man kommit fram till att det har hänt en sak under projektet i fråga, som pågått i tre år, och det är ett förbättrat blankettstöd.

Det är kanske det bästa som majoriteten kan komma på för att vi ska få en bättre kriminalvård, för så mycket mer har vi inte fått höra hittills i dag, men jag väntar otåligt på Socialdemokraternas anförande.

Jag skulle vilja fråga Leif Björnlod om den man med reumatism som tvingas sova i en otät iskall gammal manskapsbod när han befinner sig på öppen anstalt. Enligt 9 § lagen om kriminalvård ska alla intagna behandlas med respekt för deras människovärde. Tycker du att detta sker?

Anf. 173 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Jag känner inte till att det här är fallet, men om du säger att det är så här, tror jag naturligtvis på det. Jag håller givetvis med om att det inte på något sätt är acceptabelt att man ska behöva vara i en sådan situation.

Anf. 174 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Jag kan intyga att det är så. Jag har varit inne i boden. Just den dagen var det inte speciellt kallt ute, så då var det väl drägligt, men man ska ändå inte behöva bo i en gammal manskapsbod, kan man väl tycka.

En annan fråga som vi borde få ett svar på i den här debatten tycker jag är: Varför har det inte gjorts någonting tidigare? Vi får gång på gång höra att det tar tid att få fram nya platser, men varför har majoriteten suttit med armarna i kors tidigare? Har ni inte vetat om att antalet intagna har ökat? Har ni missat det? Kriminalvårdsstyrelsen har uttalat att det här är på gång. Varför har ingenting hänt?

Anf. 175 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Jo, det har givetvis hänt saker. Det har faktiskt tillskjutits pengar. Det ska vi inte glömma bort. Det har tillsatts en kommitté som ser över de här problemen, och det sker en stor förändring inom kriminalvården. Det var en lång diskussion angående fängelseplatserna, bland annat om Västeråsfängelset, så visst har det hänt saker efterhand, men jag tror att det är väldigt viktigt att man sätter ned foten, så att det blir ett bra resultat som håller långsiktigt. Det händer alltså saker.

Anf. 176 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Leif Björnlod säger att det viktiga är att inga kommer dit. Jag är benägen att hålla med Leif Björnlod så långt om han menar att inga ska begå brott, det vill säga att man ska förebygga brotten. Men de som begår brott tycker jag ska komma dit i ännu större utsträckning än i dag.

Fru talman! Jag vill i stället tala om dem som kommer dit och vad vi ska göra med dem. Få ut dem i behandling, säger Leif Björnlod.

Leif Björnlod har ett särskilt yttrande här om § 34-placeringar. Där skriver han: ”Denna ordning är olycklig och bör lösas på ett lämpligt sätt.” Men Leif väljer att inte reservera sig. Kan det bero på att vi då kanske hade fått ett tillkännagivande?

Anf. 177 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Ja, det är alldeles självklart. Och det är naturligtvis alldeles självklart att det inte finns någon anledning att komma med ett tillkännagivande i det här fallet, när man arbetar i den här situationen. Jag räknar med att vi kommer att få ett arbete från Regeringskansliet som kommer att hjälpa oss med den här situationen, så därför finns det inget behov av ett tillkännagivande, och därför stöder jag heller inte den reservationen. Jag såg inte behovet.

Anf. 178 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tror att väldigt många ute på våra anstalter och våra missbrukare ser behovet, och jag tror att ett tillkännagivande möjligtvis skulle ha kunnat få det här att inträda något snabbare.

Nu är det i dagsläget, fru talman, ganska ofarligt för kommunerna att säga ja, därför att antalet som sticker efter den villkorliga frigivningen är ganska stort. Därför behöver kommunerna ofta inte betala ut sina utfästelser.

I förlängningen, eftersom Leif tror att det här kommer ganska kvickt, skulle jag vilja fråga så här: Kan Leif Björnlod tänka sig att man inför någon form av sanktion för dem som sticker? Man kan säga att de ska göra sex månaders § 34, tre månader innan den villkorliga frigivningen och tre månader efter den villkorliga frigivningen, som en morot eller piska – välj själv. Man kan säga att om de avbryter vid den villkorliga frigivningen så förverkas de tre månader som de erbjuds, för att få morot eller piska – välj själv.

Anf. 179 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Jag kan se att man kan uppfatta detta som en morot eller piska, men vad jag ser som än mer viktigt är att de människor som kommer in i § 34-placeringarna är så välmotiverade att de inte avviker. Hur man hanterar dem som avviker kan jag inte ge dig något besked om här och nu, därför att jag inte är tillräckligt insatt i den frågan.

Anf. 180 HELENA ZAKARIASÉN (s):

Fru talman! Det har väl framkommit ungefär 300 saker som jag skulle vilja börja med att kommentera, men jag ska försöka hålla mig ifrån det och i stället koncentrera mig på det som jag faktiskt hade tänkt

säga, så får vi återkomma till det i replikerna. Det finns ett antal saker som jag ifrågasätter riktigheten i, milt sagt.

Det kan väl knappast ha undgått någon i den här kammaren att det betänkande som vi i dag debatterar handlar om just kriminalvården, ett område som justitiuskottets ledamöter har ett stort och äkta engagemang i, och det är bra, tycker jag, för det har även vi. När jag har läst betänkandet och de 18 reservationer som finns där kan jag konstatera att vi faktiskt i mångt och mycket är överens, även om jag stundtals under debatten här började tvivla. Vi är naturligtvis inte överens om allt – hur i herrans namn skulle det se ut? Skämt åsido vill jag med detta bara säga att jag uppskattar ert engagemang i de här frågorna.

För mig är det viktigt att se kriminalpolitiken ur ett bredare perspektiv. Vi måste våga lyfta blicken och se till hela samhället. Ingen kedja är starkare än den svagaste länken, brukar man ju säga, och det gäller även här. Vi måste ha ett samhälle där alla får plats, och våra barn måste få en chans att växa upp i trygghet. Därför är vår välfärd viktig och har sin givna plats även i den här debatten.

När det gäller reformeringen av kriminalvården finns det reservationer från samtliga partier. I samtliga reservationer finns det också delar som jag tycker är bra – och som regeringen också arbetar med, för det är ju faktiskt så det är.

Ta till exempel det här med behovet av utbildning. Det är självklart för mig att de som är i behov av utbildning också ska få bra och vettig utbildning. Det är inte perfekt i dag, det vet jag, men man jobbar på bra med det.

Det behövs bättre frigivningsförberedelser. Ja, det är klart. Det måste väl vara allas vår vilja att när frigivningen väl kommer så ska man vara så väl förberedd för det som det bara är möjligt att åstadkomma.

Man behöver bostad och arbete. Ja, självklart. Men där måste vi också ställa större krav på samhället i stort. Det är inte lätt när man gång på gång får nej från arbetsgivarhåll eller bostadsföretag. Där har vi här inne ett gemensamt ansvar.

Jag tror också att samhället behöver komma in på anstalterna, för kriminalvården kommer inte ut. Här spelar också frivilligorganisationerna en viktig roll.

Flera tar också upp frågan om kvinnors särskilda behov, och jag har ingen annan åsikt utan håller med om att det behöver ägnas mer tid åt detta. Även om de program som i dag används är könsneutrala – i något program finns det också någon form av särskild modul som särskilt tar hänsyn till kvinnors speciella situation – behöver även på det här området mer göras.

Programverksamheten i stort måste fortsätta utvecklas. Det är bra att kriminalvården nu inriktar sig på kvalitet i stället för kvantitet i programmen. Det är absolut nödvändigt för att nå bra resultat, och det arbetet ska man också fortsätta med.

Även vad gäller barn vars mamma eller pappa sitter i fängelse krävs särskilda insatser. Det är oerhört viktigt att barnen kan ha en god kontakt med sin mamma eller pappa.

Barnombudsmannen har nyligen lämnat en rapport med förslag för att förbättra för barnen. Jag vet att den har tagits emot med stort intresse både bland personal och bland intagna, och jag vet också att Kriminal-

vårdsstyrelsens styrelse kommer att diskutera den på sitt nästa sammanträde för att planera de förbättringar som behöver göras på det området.

Många av de frågor som tas upp i reservationerna täcks också in i Kriminalvårdskommitténs uppdrag, som vi har varit inne på tidigare. Då handlar det bland annat om självförvaltning, och det används ju mer och mer redan i dag. Det tycker jag är en positiv utveckling. Vi måste se till att göra anstaltlivet mer likt det liv som finns utanför murarna.

Som jag tidigare sagt, senast i straffrättsdebatten för en knapp månad sedan, tror jag att kriminalvården måste individanpassas på ett helt annat sätt än i dag. Det behövs tydliga och enkla regelsystem, och jag återkommer återigen till utredningen, eftersom vi även där ska titta på tidpunkten för villkorlig frigivning, som finns i en del reservationer. Utredningen ska vara klar senast den 1 juni 2005.

Narkotikan på våra anstalter är ett gissel och något vi alltid måste ha för ögonen. Därför känns det bra att regeringens narkotikasatsning nu faktiskt börjar ge resultat. De intagna har fått större möjligheter att delta i påverkansprogram, och fler narkotikahundar har köpts in. Det är bra. Jag har fått det bekräftat när jag har besökt anstalter runtom i landet som har fått del av de här pengarna. Men med det får vi naturligtvis aldrig slå oss till ro, utan kampen mot narkotikan måste ständigt föras.

Nu kanske ni tror att jag hukar för vissa känsliga frågor som till exempel ekonomi och så där och vetskapen om hur beläggningssituationen på anstalter och häkten ser ut, men se det tänker jag inte göra. Jag kommer dock inte att gå in på några detaljer, för Alice har redogjort för detta tidigare. Men att kriminalvården har en mycket ansträngd ekonomi är jag fullständigt medveten om.

Som flera har varit inne på får vi inte glömma bort att regeringen faktiskt har avsatt pengar, trots ett kärvt ekonomiskt läge. Rättsväsendet tillhör de områden som har fått mer pengar, medan andra grupper har fått stå tillbaka. Sedan kan jag i och för sig säga som Alice: Man kan alltid önska sig mer. Men för mig handlar kriminalvårdspolitiken, som jag tidigare sade, om att försöka se helheten.

Om jag nu ska drista mig till att kritisera borgerligheten – jag tycker att jag har varit väldigt ödmjuk hittills – tycker jag överlag att det är där ni brister. Ni ser helt enkelt inte till helheten, tycker jag. Nu får ni stå ut med att bli generaliserade. Att döma av antalet gemensamma reservationer och med tanke på tiden får det bli så.

Jag och vi socialdemokrater kan aldrig acceptera att människor ställs utanför. Vi har ett ansvar för att barnen får en bra och trygg uppväxt. Vi har ett ansvar för en bra och utvecklande skola. Vi har ett ansvar för att människor får ett gott arbetsliv. Vi har ett ansvar för att också de människor som av olika skäl befinner sig på fel sida av lagen får en chans att komma tillbaka.

Vi tar det ansvaret. Min fråga till er i oppositionen blir: Är ni beredda att göra det? Med det yrkar jag bifall till förslagen i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 181 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Helena Zakariasén började med att berätta att hon knappast ens tror på vad vi i oppositionen säger. I mitt anförande sade jag att ni förmodligen har missat hur verkligheten är inom kriminalvården. Det är

väl ett bevis när ni inte ens tror på verklighetsbeskrivningen. Vi fick nämnt ett antal förslag som vi alla är överens om pågår. Men problemen fick vi inte höra någonting om.

Jag ska kommentera Barnombudsmannens förslag att göra det bättre för barn med föräldrar i anstalt. Självklart tycker vi alla det. Problemet är att det är rätt svårt att förbättra besöksrum för barnen. Där ligger redan en eller två intagna i tältsängar, men det är en annan sak.

Jag skulle vilja komma tillbaka till en annan fråga. Helena Zakariasén tog upp hur viktigt det är med frigivningen. BRÅ har gjort en rapport om utvärdering av förstärkta frigivningsförberedelser för åren 2001–2003, som jag ägnade lite av eftermiddagen åt. Den heter *Förberedd för frihet?*

Det är rätt kul att läsa sammanfattningen. Det är få positiva förändringar. Det är givetvis inte kul på rätt sätt, eftersom det är tragiskt. Men mot bakgrund av det som Helena Zakariasén tidigare sade om frigivningens vikt vill jag läsa en enda mening: Den mest påtagliga förändringen i kriminalvårdens arbete under mätperioden var att användningen av ett nytt blankettstöd för verksamhetsplaneringen ökade. Tack för det!

Är det detta som Socialdemokraterna menar är förbättringar inför frigivningen så att vi får färre återfallsförbrytare?

Anf. 182 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik:

Fru talman! Jag vill inte på något sätt förringa den situation som kriminalvården befinner sig i i dag. Varför jag inte gick in mer i debatten nu var för att jag tyckte att Alice Åström hade gjort det.

Jag inser definitivt att det finns problem. Men vi ska samtidigt inte glömma bort att rättsväsendet ändå har fått mer pengar i förhållande till andra områden i samhället som kanske också behöver tillskott. Jag tror att det är viktigt att hitta en vettig balans i det eftersom alla områden berörs. Det är där jag talar om att försöka se helheten i stället.

Det frågades varför jag ifrågasätter vissa saker. Också jag har varit ute på anstalter runt om i landet. Jag känner inte igen den bild som Johan ger av verkligheten. Vi har tydligen väldigt olika bilder. Jag vet att det finns brister på olika ställen runt om i landet. Det har jag redan bekräftat och håller med om. Men jag har också varit ute på anstalter där jag mötts av mycket engagemang från personalens sida och där de intagna faktiskt trivs och känner sig delaktiga i verksamheten.

Man kan inte göra Johans bild till någon form av total sanning. Det är där jag ifrågasätter riktigheten. Det lät som att Johan i stort sett menade att det är så här det ser ut i hela landet.

Anf. 183 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Det kan vara så att socialdemokraterna väljer att åka till de anstalter som är lite bättre för att slippa se vad de har ställt till med. Jag skulle i vart fall skämmas om jag kom dit.

Även om det inte är så på alla anstalter som jag beskrivit att det är på Svartsjöanstalten, för det är givetvis inte så, är det då acceptabelt att det är det på en anstalt? Knappast.

Sedan till frågan om pengarna, som vi var inne på. Vi har fått 200 miljoner kronor till kriminalvården, och det är jättebra. I 2004 års budget fick kriminalvården 4 761 miljoner kronor. De beräknade att använda 4 990 miljoner kronor. Det är 230 miljoner mer än anslaget.

Vad händer när man får 200 miljoner kronor? Ingenting blir bättre mer än möjligtvis att underskottet minskar från 230 miljoner kronor till 30 miljoner kronor. Vi har det läge vi har i kriminalvården. De 200 miljoner kronorna ger absolut ingenting mer än ett minskat underskott. Ni ska inte slå er för bröstet och säga: Nu förbättrar vi kriminalvården. Nu får ni 200 miljoner kronor mer.

Sedan måste jag ta upp en sak till. Jag läste i tidningen Svensk Polis. I artikeln i polisens egen tidning medger de att de inte längre tar in personer. De väljer att inte ta in personer på natten som borde ha plockats in. Jag har ett citat här: "Alla vet att det inte finns plats. Man tar inte in fyllo eller bråkiga personer."

Polisen kan inte fullgöra sitt arbete eftersom det finns brist på platser i häktet. I häktet sitter människor som annars skulle ha varit på kriminalvårdsanstalter. Är detta rimligt i Socialdemokraternas Sverige?

Anf. 184 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik:

Fru talman! Jag börjar med det första som Johan Linander talar om. Det tänker jag inte ens kommentera. Johan säger att det skulle vara så att vi på något sätt från majoritetens sida enbart skulle rikta in oss på vissa anstalter och stänga för ögon och öron för hur det faktiskt ser ut. Jag tycker att Johan borde hålla sig för god för det. Vi är inte så oseriösa i vårt arbete. Det vet också Johan.

Sedan accepterar inte jag att det är missförhållanden på våra anstalter. Det har jag sagt hela tiden. Det är också vad vi håller på att jobba med nu för att vi just ska få mer platser. Jag tycker definitivt inte att det är bra om besöksrum används till tillfälliga rum för de intagna, naturligtvis inte.

Det sista jag kommer att kommentera är att de 200 miljoner kronorna inte skulle betyda någonting. Det inser Johan också att de naturligtvis gör. Jag nöjer mig med det.

Anf. 185 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Helena säger att majoriteten ser hela samhället och helheten. Det tycker jag är rätt, riktigt och bra. Kan man hindra en enda från att begå brott har man gjort en stor samhällsvinst både ekonomiskt och inte minst mänskligt. Vi har fått ett brottsoffer mindre och en brottsling mindre.

Trots att vi har fått ett antal dagis, bra skolor, fritidsgårdar och bidrag för dem som behöver det har ni haft lite tid på er. Ni har suttit vid makten under 60 av de senaste 70 åren. Då har ni haft möjlighet att göra alla dessa förebyggande åtgärder. Jag lämnar det därhän. I dag ska vi tala om de olyckliga människor som trots allt hamnar i kriminaliteten.

Förra året upptäckte man – observera "upptäckte man" – över 600 mobiler inne i anstalterna, och grova brottslingar fortsätter att begå brott. Vi har här i kammaren tillåtit att man har stålbågar och att man har störsändare, i varje fall på slutna anstalter. Men inom kriminalvården säger man själv: Vi har inte råd. Man jobbar för högtryck för att hålla näsan över vattenytan.

Är Helena Zakariasén beredd att öronmärka pengar för att kunna göra dessa insatser? Det måste ju vara en samhällsvinst att man inte kan fortsätta att begå brott när man sitter inne.

Anf. 186 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik:

Fru talman! Vi måste naturligtvis se till att man inte ska begå brott inifrån fängelserna. Det är självklart. Där är vi helt överens.

Mobiltelefoner är ett problem. Jag ser det som svårt för mig att gå in och detaljstyra och säga exakt hur man ska använda pengarna inom kriminalvården. Däremot har egentligen Jeppe Johnsson alla möjligheter att vara med och driva frågan framåt i Kriminalvårdsstyrelsens styrelse där Jeppe Johnsson är ledamot.

Jag föreslår att du börjar driva den frågan där nu om du inte redan har gjort det.

Anf. 187 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Det ska jag gärna göra – på bekostnad av att ytterligare några får ligga i duschrummen och avvisiteringsrummen, om nu Helena ger sin tillåtelse till detta.

Nu ska jag komma till några lite enklare saker. Jag ska slå ned på några detaljer. Jag har hört intagna som kallar den första gången de kommer i fängelse för första resan och den andra gången för andra resan. Finns det någon anledning att en intagen i fängelse får behålla sitt pass, för att nu travestera det här med resa? Dessutom motsätter ni i majoriteten i dagsläget att man ska sätta undan pengar till utvisningsdömdas hemresa.

Jag kan inte undanhålla er detta, för jag tycker att det är helt fantastiskt: Enligt Kriminalvårdsstyrelsen är det möjligt att använda dessa medel också för den dömdes hemresa i samband med utvisning. Det förutsätter dock att den intagne samtycker till det.

Mina frågor är: Kan Helena nämna något tillfälle när en intagen behöver pass? Kan Helena svara ja eller nej på frågan om intagna ska betala sin hemresa?

Anf. 188 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik:

Fru talman! Nej du Jeppe, jag kommer inte att svara ja eller nej. Men jag kommer att svara i alla fall.

Vad gäller passen finns det egentligen redan i dag möjlighet att ställa upp detta som ett villkor för permission. Jag utgår från att man också använder sig av den möjligheten. Eftersom den redan finns så tycker jag att jag nöjer mig med det så långt i alla fall.

Vi har återkommit till kostnaderna för utvisades hemresa några gånger. Det är liksom ingen ny fråga. Hursomhelst kan jag till en del känna viss sympati för ditt resonemang. Kriminalvården har lagt fram en effektiviseringsplan där den här frågan och många andra finns med. Det handlar också om att intagna betalar en avgift för till exempel läkarbesök, tandvård och de delarna. Man har lagt in den här frågan också – om det på något sätt går att via tvång ta del av de här pengarna för hemresorna.

Spontant tycker jag att Kriminalvårdens förslag är intressanta att jobba vidare med. Jag är inte beredd att stödja reservationen eller det som finns i dag, men jag tycker att vi ska titta vidare på frågan.

Anf. 189 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna har en märklig retorik när de ägnar sig åt politik. Ni har ju ansvaret; ni är i regeringsställning. Men i stället för att ta ansvaret intar ni någon form av oppositionsroll. Oppositionen har bland annat föreslagit – Helena räknade upp det själv – bättre utbildning, bättre frigivningsregler, bostad och arbete vid frigivning, särskilda insatser för barn när de besöker anstalten och individanpassad vård. Det håller ni med om. Det är våra förslag, och ni håller med om dem och intar plötsligt något slags oppositionsvinkel. Det är oerhört begåvat, men det är att frånsäga sig ansvaret.

Hur ser det ut i dag? Anstalterna är fulla, häktena är fulla. Återfallen ligger på en hög och för advokater närande nivå. Det är rekord i brottanmälningar till polisen. Det är bristande utbildning och det finns ingen individanpassad vård. Så ser läget ut i dag. Varför säger ni inte det? Varför tar ni inte ansvaret, och inte bara håller med om våra förslag?

Ni borde säga: Vi har misslyckats, men vi ska göra ett nytt försök om vi nu inte lämnar över ansvaret till er. Det kan jag inte förstå. Det är väl politikens innehåll att medge att allting som man gör inte blir så lyckat. Man får väl medge att det inte blev så bra. Varför kan ni inte göra det i stället för att hålla med om, men inte ställa upp på, våra förslag? Det skulle jag vilja veta.

Anf. 190 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik:

Fru talman! Är det så här det känns att vara i oppositionens roll? Det är möjligt – jag vet inte.

Det är absolut så att vi tittar på era förslag, men utan tvekan är det det som jag för fram som är vår politik och som har så varit i många herrans år. Vi ser till hela samhället, och inte bara till skilda delar. Saker och ting hör ihop, och det är det jag försöker visa. Man måste ha ett arbete och en bostad för att det ska fungera när man kommer ut. Då har samhället i stort naturligtvis ett ansvar i det.

Peter Althin säger att vi inte erkänner att vi inte alltid lyckas. Det tycker jag faktiskt att vi gör. Jag har flera gånger i dag redan sagt att sakernas tillstånd i kriminalvården inte är bra och att vi jobbar så mycket vi kan för att se till att det blir förbättringar. Jag tycker inte att det stämmer att vi inte skulle inse att det finns bekymmer och även våga ta i det.

Anf. 191 PETER ALTHIN (kd) replik:

Fru talman! Jag återkommer till att ni måste hålla med om att situationen inte ser särskilt lyckad ut. Anstalterna är fulla. Häktena är fulla. Vi fick en målande beskrivning av hur man ligger på alla möjliga uppfinningsrika sätt. Vi har massvis med återfall i brott. Vi har en hög brottanmälningsnivå. Det är situationen som den ser ut i dag.

När det gäller kriminalvårdens område sitter det nu en kommitté som snart ska komma med något resultat. Men vad ska ni göra akut? 200 miljoner kronor är bra. Jag erkänner det fast jag tillhör ett annat parti. Jag tycker att det är bra att det kommer 200 miljoner. Det är bara det att det inte räcker. Min fråga är: Hur ska man lösa det akut, som situationen är i dag? Det skulle jag vilja veta, och det har du och ditt parti ansvaret för, Helena Zakariasén. Gå inte in i någon oppositionsroll här, utan svara nu direkt och ta ansvaret! Hur ska du lösa det?

Anf. 192 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik:

Fru talman! Vi håller på nu och bygger ut platser så fort som det bara går. Alice var inne lite på det förut, och sade att det ibland har tagit för lång tid av flera skäl. Hon redogjorde bland annat för processen med offentlig upphandling. Det kan också vara överklaganden och många olika saker. Det är förstås olyckligt, för naturligtvis önskar även jag att det ska gå fortare att få fram anstaltsplatser.

Det gläder mig i alla fall att Peter Althin åtminstone tycker att 200 miljoner kronor är något. Det låter ju från en del som om de här pengarna egentligen är minus.

Jag ser fram emot en sak också. Peter har pratat fint om vikten av samhällets stöd, om kriminalvården och om hur den ska förbättras och så vidare. Mig veterligen har inte Kristdemokraterna totalt sett mer pengar i sin budget än vad vi har. Jaha – jag ser på Peter Althin här att ni har det. Jag förstår. Men jag ser i alla fall fram emot att se det budgetförslaget med utgångspunkt i vad som framkom i talarstolen.

Anf. 193 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Fru talman! Överbeläggningen i den svenska kriminalvården skapar enorma problem. I ljuset av detta skulle jag vilja fråga Socialdemokraternas representant om planen för utbyggnaden, nybyggnationen och nedläggningen av häkten och anstalter.

I ett av de senaste numren av tidningen Svensk Polis kan man läsa om Kriminalvårdsstyrelsens förslag. Där kan man se att nedläggningslistan är lång. Det handlar om flera häkten och många anstalter. Jag förstår att tanken från början var att man skulle byta ut ett par gamla fängelser för att bygga nytt, anpassat till moderna arbetsformer. Men nu ser det ut så att man lägger ned fungerande anstalter och bromsar nybyggnationen.

Står Socialdemokraterna bakom det? Det vore väl ändå bättre att fångarna fick sitta på en gammal anstalt än att man dubbelbelägger och klämmer in dem på alla möjliga ställen, exempelvis i dagrum, städskrubbar, tvättstugor och allt vad vi har hört talas om i dag?

Anf. 194 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik:

Fru talman! Jag måste erkänna att jag inte har hela strategin för utbyggnaden på längre sikt i huvudet utan mer i fråga om antalet platser. Det planeras i alla fall 800 platser i år. En del av dem är förstås häktesplatser. Det är ytterligare platser på gång åren framöver. Man planerar 1 700 nya platser fram till 2008 jämfört med i dag. Så visst jobbar vi på med det här.

Det är en avvägning som man måste göra när det gäller vilka anstalter som är vettiga att använda sig av. En del kanske börjar att ha gjort sitt. Jag har sagt hela tiden att det är viktigt att man inte bara bygger en stor anstalt, utan vi ska i stället titta på hur de befintliga anstalterna ser ut och hur de kan utvecklas på ett bättre sätt. Vi ska inte bara fokusera på att det är en storanstalt vi ska ha, utan vi ska också titta på hur det ser ut på olika anstalter runtom i landet. Nu håller man ju på att bygga ut ett antal anstalter.

Anf. 195 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Fru talman! Vi skulle vara tacksamma om vi fick se en långsiktig lösning på den överbeläggning som är i dag. Men i dag får vi tydligen inga besked. Inte heller ser vi förslag till någon bra lösning på den akuta situationen.

Peter Althin talade alldeles nyss här om att majoriteten hade intagit oppositionens roll. Och det är klart att det kanske inte är jag som ska komma med lösningar, utan det är majoritetens roll. Men jag kan naturligtvis nämna några. Bland annat skulle man kunna sätta fotboja på fler i slutet av deras straff. Man skulle kunna införa en soningskö för dem som går och väntar på att avtjäna sitt straff. De behöver ju inte inkallas just nu, utan de kan få gå och vänta ett tag. Är det så att de verkligen skulle vilja komma in och avtjäna sina straff ska de naturligtvis få göra det, så att de kan planera sina liv och sedan gå ut i samhället igen som fria. Jag tycker också att det skulle ske en ordentlig satsning på § 34-vistelsen. Men det behöver naturligtvis byggas nytt också.

Jag kan inte låta bli att beklaga mig över att ni stoppade byggandet av Västeråsantalten. Hade ni inte gjort det, hade vi i dag haft en modern anstalt i Mälardalen. Det hade mildrat problemen väsentligt.

I Kriminalvårdsstyrelsens plan ser man att det ska byggas en anstalt i Skåne, och det är bra. Både den och Västeråsantalten hade ju behövts. Det är klart att det är bra om det blir en anstalt i Skåne, om nu planen genomförs, därför att Malmöanstalten ska ju läggas ned.

Jag säger väl en gång till att det vore bra om vi fick en plan så snart som möjligt, eftersom det tar minst tre år innan den första fången kan tas emot i de nya utrymmena.

Anf. 196 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik:

Fru talman! Jag tycker ändå att jag gav lite redogörelse för planerna på kort sikt. Vi vill inrätta 800 nya platser i år. Är inte det att försöka lösa en akut situation? Jo, jag tycker nog det i alla fall. Sedan vill vi inrätta 1 700 platser fram till 2008.

Jag tar väl tacksamt emot Karin Granboms och Folkpartiets förslag, bland annat när det gäller det här med intensivövervakning i slutet av strafftiden till exempel. Men grejen är att det inte är ett nytt förslag. Det är ju ett sådant förslag på gång. Som jag sade i straffrättsdebatten för någon månad sedan planeras det här och kommer förmodligen till hösten. Det är helt i den riktning som Karin Granbom föreslår. Det förslaget från Folkpartiet var inget nytt förslag, men tanken var god.

Anf. 197 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag hade egentligen inte tänkt uppta ytterligare tid, men när det sägs att man inte gör någonting vill jag ändå säga något.

År 2002 skapades det sammanlagt 270 nya platser. En del av dem var tillfälliga, en del var faktiskt nya anstaltsplatser. År 2003 skapades det ytterligare 124 nya anstaltsplatser och ytterligare 200 tillfälliga platser. Det skapades ungefär 50 ytterligare häktesplatser år 2003 jämfört med år 2002. Det har alltså fram till nu skapats sammanlagt 444 platser. År 2004 räknar man med att det blir 803 nya platser och fram till år 2008 1 676 nya platser. Som vänsterpartist tycker jag att det är alldeles för många nya platser.

När det gäller Västeråsanstalten vill jag säga att den inte hade löst några problem. Den beräknades vara klar tidigast 2010. Även om jag gärna hade sett en ny anstalt var det faktiskt bättre att man påbörjade platsutbyggnaden på det sätt som man gjorde nu. Annars hade situationen varit ännu mer katastrofal.

Till sist, fru talman, vill jag ta upp det som alla tagit upp, frigivningsförberedelse när det gäller arbete. Jag tycker att vi alla måste delta i den diskussionen.

Fler och fler företag kräver att folk inte ska vara straffade och begär utdrag ur polisregistret. Skolan, äldreomsorgen, fler och fler företag kräver att du ska lämna utdrag ur polisregistret. Är du tidigare straffad får du inget jobb. Vi måste se till att de här människorna får en plats i samhället igen. Då får man inte demonisera de kriminella i andra debatter, som man ofta gör. I den här debatten har det låtit som att de intagna är väldigt, väldigt viktiga personer och att dem ska vi vara rädda om och skydda på alla sätt och vis, och det tycker jag verkligen att vi ska göra. Men det vore bra om det lät så också i andra debatter där vi pratar om kriminaliteten och att man inte demoniserar dem som har suttit på anstalter, för de måste få komma ut i jobb. Det hoppas jag att vi alla kan vara överens om efter den här debatten att vi ska se till att de får.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 april.)

19 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Proposition

2003/04:127 Ett stärkt Green Cargo AB för hållbara transportlösningar

Skrivelse

2003/04:129 En svensk strategi för hållbar utveckling

Framställning

2003/04:RB4 Förslag till lag om vissa äldre sedlar m.m.

20 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 22 april

2003/04:440 av *Jan Ertsborn* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Dröjsmålsrätor från det offentliga till den enskilde

2003/04:441 av *Jörgen Johansson* (c) till justitieminister Thomas Bodström

Militariserad polis

2003/04:442 av *Ulla Löfgren* (m) till näringsminister Leif Pagrotsky
Regeringens styrning av konkurrensutsatta företag
2003/04:443 av *Anne-Marie Pålsson* (m) till utbildningsminister Thomas
Östros
Högre utbildning till utländska studenter
2003/04:444 av *Berit Högman* (s) till utbildningsminister Thomas Östros
Utbildning av entreprenörer

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 april.

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 22 april

2003/04:1103 av *Mariam Osman Sherifay* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Diskriminering i rättsväsendet
2003/04:1104 av *Johnny Gylling* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Motorevenemang i framtiden
2003/04:1105 av *Göran Norlander* (s) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Fastighetsmäklarnämnd till Härnösand
2003/04:1106 av *Charline Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Demensvården

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 april.

22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 21 april

2003/04:1051 av *Ulla Löfgren* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Riksfärdtjänsten
2003/04:1070 av *Tina Acketoft* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Skattefinansierade arbetsplatsprojekt via ALI
2003/04:1079 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till näringsminister Leif Pagrotsky
WTO och Kyoto
2003/04:1080 av *Tobias Krantz* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Jönköpings flygplats

2003/04:1045 av *Annelie Enochson* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Kriminalisering av deltagande i terrororganisationer
2003/04:1046 av *Ulf Sjösten* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Barnpornografibrott
2003/04:1062 av *Ulrik Lindgren* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Användandet av gårdsnamn
2003/04:1063 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Tidsbestämmande av livstidsstraff
2003/04:1073 av *Gudrun Schyman* (v) till justitieminister Thomas Bodström
Juridiska åtgärder för traumatiserade kvinnor
2003/04:1084 av *Carina Hägg* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Åklagarmyndighetens organisation

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 april.

23 § Kammaren åtskildes kl. 19.46.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 13.55,
av tredje vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 120 (delvis),
av talmannen därefter till och med 18 § anf. 154 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsägelse	1
3 § Anmälan om personlig ersättare för särskild företrädare för partigrupp	1
4 § Anmälan om kompletteringsval till riksdagsstyrelsen och EU-nämnden	1
5 § Anmälan om val av ordförande i EU-nämnden och bostadsutskottet	2
6 § Ledighet.....	2
7 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	2
8 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde	2
9 § Hänvisning av ärenden till utskott.....	2
10 § Allmänna motioner om mervärdesskatt	3
Skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU23	3
Anf. 1 ULLA WESTER (s).....	3
Anf. 2 STEFAN HAGFELDT (m).....	3
Anf. 3 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	5
Anf. 4 LARS GUSTAFSSON (kd).....	7
Anf. 5 ROGER TIEFENSEE (c).....	8
Anf. 6 BARBRO FELTZING (mp)	9
Anf. 7 BRITTA RÅDSTRÖM (s).....	10
Anf. 8 STEFAN HAGFELDT (m) replik.....	12
Anf. 9 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik.....	13
Anf. 10 STEFAN HAGFELDT (m) replik.....	13
Anf. 11 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik.....	13
Anf. 12 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	14
Anf. 13 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik.....	14
Anf. 14 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	15
Anf. 15 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik.....	15
Anf. 16 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	15
Anf. 17 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik.....	16
Anf. 18 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	16
Anf. 19 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik.....	16
Anf. 20 LARS GUSTAFSSON (kd) replik.....	16
Anf. 21 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik.....	17
Anf. 22 LARS GUSTAFSSON (kd) replik.....	17
Anf. 23 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik.....	17
Anf. 24 MARIE ENGSTRÖM (v)	18
Anf. 25 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	19
Anf. 26 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	19
Anf. 27 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	19
(Beslut fattades under 16 §.)	19
11 § Allmänna motioner om punktskatter	19

Skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU24	19
Anf. 28 INGER NORDLANDER (s)	19
Anf. 29 LENNART HEDQUIST (m).....	20
Anf. 30 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	21
Anf. 31 LENNART HEDQUIST (m) replik	24
Anf. 32 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	24
Anf. 33 LENNART HEDQUIST (m) replik	24
Anf. 34 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	25
Anf. 35 LARS GUSTAFSSON (kd)	25
Anf. 36 LENNART HEDQUIST (m) replik	26
Anf. 37 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	27
Anf. 38 LENNART HEDQUIST (m) replik	27
Anf. 39 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	28
Anf. 40 MARIE ENGSTRÖM (v)	28
Anf. 41 LENNART HEDQUIST (m) replik	29
Anf. 42 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	29
(forts. 13 §).....	30
Ajournering	30
Återupptagna förhandlingar	30
12 § Statsministerns frågestund.....	30
Anf. 43 TREDJE VICE TALMANNEN	30
<i>Folkomröstning om EU:s grundlag</i>	<i>30</i>
Anf. 44 LARS OHLY (v).....	30
Anf. 45 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	31
Anf. 46 LARS OHLY (v).....	31
Anf. 47 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	31
<i>Tillväxtfrämjande åtgärder</i>	<i>32</i>
Anf. 48 GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	32
Anf. 49 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	32
Anf. 50 GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	32
Anf. 51 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	33
Anf. 52 GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	33
Anf. 53 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	33
<i>Framtiden för arbetsmarknaden</i>	<i>33</i>
Anf. 54 KARIN PILSÄTER (fp).....	33
Anf. 55 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	34
Anf. 56 KARIN PILSÄTER (fp).....	34
Anf. 57 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	35
<i>Biltullar.....</i>	<i>35</i>
Anf. 58 FREDRIK REINFELDT (m)	35
Anf. 59 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	35
Anf. 60 FREDRIK REINFELDT (m)	36
Anf. 61 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	36
<i>Folkomröstning om EU:s grundlag</i>	<i>37</i>
Anf. 62 PETER ERIKSSON (mp)	37
Anf. 63 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	37
Anf. 64 PETER ERIKSSON (mp)	37
Anf. 65 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	38
<i>Villkoren för det svenska jordbruket.....</i>	<i>38</i>

Anf. 66 ESKIL ERLANDSSON (c).....	38
Anf. 67 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	38
Anf. 68 ESKIL ERLANDSSON (c).....	39
Anf. 69 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	39
<i>EU:s förslag till tjänstedirektiv</i>	39
Anf. 70 MONICA GREEN (s).....	39
Anf. 71 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	39
<i>Statsministerns besök i Vita huset</i>	40
Anf. 72 HENRIK VON SYDOW (m).....	40
Anf. 73 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	40
<i>Elsituationen i Sverige</i>	40
Anf. 74 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	40
Anf. 75 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	41
<i>Våldet mot homosexuella</i>	41
Anf. 76 GUSTAV FRIDOLIN (mp).....	41
Anf. 77 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	41
<i>Statsministerns besök i Vita huset</i>	42
Anf. 78 SVEN GUNNAR PERSSON (kd).....	42
Anf. 79 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	42
<i>Utbildning på entreprenad i grundskolan</i>	42
Anf. 80 LENNART GUSTAVSSON (v).....	42
Anf. 81 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	42
<i>Biltullar</i>	43
Anf. 82 MARTIN ANDREASSON (fp).....	43
Anf. 83 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	43
<i>Arbetslösheten i glesbygd</i>	43
Anf. 84 ERLING WÄLIVAARA (kd).....	43
Anf. 85 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	44
Anf. 86 TREDJE VICE TALMANNEN.....	44
Ajournering	44
Återupptagna förhandlingar	44
13 § (forts. från 11 §) Allmänna motioner om punktskatter (forts. SkU24).....	44
Anf. 87 LENNART HEDQUIST (m) replik.....	44
Anf. 88 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	45
Anf. 89 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	45
Anf. 90 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	45
Anf. 91 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	46
Anf. 92 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	46
Anf. 93 ROGER TIEFENSEE (c).....	47
Anf. 94 LENNART HEDQUIST (m) replik.....	48
Anf. 95 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	48
Anf. 96 LENNART HEDQUIST (m) replik.....	49
Anf. 97 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	49
Anf. 98 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	50
Anf. 99 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	50
Anf. 100 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	50
Anf. 101 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	51

Anf. 102 BARBRO FELTZING (mp).....	51
Anf. 103 PER-OLOF SVENSSON (s).....	52
Anf. 104 LENNART HEDQUIST (m) replik	53
Anf. 105 PER-OLOF SVENSSON (s) replik	54
Anf. 106 LENNART HEDQUIST (m) replik	54
Anf. 107 PER-OLOF SVENSSON (s) replik	55
Anf. 108 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	55
Anf. 109 PER-OLOF SVENSSON (s) replik.....	55
Anf. 110 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	55
Anf. 111 PER-OLOF SVENSSON (s) replik.....	56
Anf. 112 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	56
Anf. 113 PER-OLOF SVENSSON (s) replik.....	56
Anf. 114 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	56
Anf. 115 PER-OLOF SVENSSON (s) replik.....	57
Anf. 116 CLAES ROXBERGH (mp).....	57
Anf. 117 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	58
(Beslut fattades under 16 §.).....	59
14 § Allmänna motioner om taxering, skattebetalning och folkbokföring.....	59
Skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU25	59
Anf. 118 CATHARINA BRÅKENHIELM (s)	59
Anf. 119 ULF SJÖSTEN (m).....	60
Anf. 120 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp).....	61
Anf. 121 LARS GUSTAFSSON (kd)	63
Anf. 122 MARIE ENGSTRÖM (v).....	63
Anf. 123 ULF SJÖSTEN (m) replik.....	64
Anf. 124 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	64
Anf. 125 ULF SJÖSTEN (m) replik.....	65
Anf. 126 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	65
Anf. 127 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	65
Anf. 128 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	65
Anf. 129 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	66
Anf. 130 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	66
Anf. 131 ROGER TIEFENSEE (c).....	66
Anf. 132 ULLA WESTER (s).....	67
Anf. 133 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	70
Anf. 134 ULLA WESTER (s) replik.....	70
Anf. 135 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	70
Anf. 136 ULLA WESTER (s) replik.....	71
Anf. 137 ULF SJÖSTEN (m) replik.....	71
Anf. 138 ULLA WESTER (s) replik.....	72
Anf. 139 ULF SJÖSTEN (m) replik.....	72
Anf. 140 ULLA WESTER (s) replik.....	72
(forts. 17 §).....	72
Ajournering.....	72
Återupptagna förhandlingar	72
15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 21 april.....	73
UbU11 Grundskolans läroplan och ämnen.....	73
UbU12 Allmänna skolfrågor	74

16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	76
SkU23 Allmänna motioner om mervärdesskatt	76
SkU24 Allmänna motioner om punktskatter	78
17 § (forts. från 14 §) Allmänna motioner om taxering, skattebetalning och folkbokföring (forts. SkU25).....	79
Anf. 141 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	79
Anf. 142 ULLA WESTER (s) replik.....	80
Anf. 143 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	80
Anf. 144 ULLA WESTER (s) replik.....	81
Anf. 145 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	81
Anf. 146 ULLA WESTER (s) replik.....	81
Anf. 147 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	82
Anf. 148 ULLA WESTER (s) replik.....	82
Anf. 149 LENNART KOLLMATS (fp)	82
Anf. 150 ULLA WESTER (s) replik.....	83
Anf. 151 LENNART KOLLMATS (fp) replik	83
Anf. 152 ULLA WESTER (s) replik.....	84
Anf. 153 LENNART KOLLMATS (fp) replik	84
(Beslut skulle fattas den 28 april.).....	84
18 § Kriminalvårdsfrågor.....	84
Justitieutskottets betänkande 2003/04:JuU18.....	84
Anf. 154 JEPPE JOHNSSON (m).....	84
Anf. 155 KARIN GRANBOM (fp).....	87
Anf. 156 PETER ALTHIN (kd).....	90
Anf. 157 ALICE ÅSTRÖM (v).....	92
Anf. 158 KARIN GRANBOM (fp) replik	95
Anf. 159 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	95
Anf. 160 KARIN GRANBOM (fp) replik	96
Anf. 161 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	96
Anf. 162 PETER ALTHIN (kd) replik	97
Anf. 163 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	97
Anf. 164 PETER ALTHIN (kd) replik	98
Anf. 165 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	98
Anf. 166 JEPPE JOHNSSON (m) replik	98
Anf. 167 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	99
Anf. 168 JEPPE JOHNSSON (m) replik	99
Anf. 169 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	99
Anf. 170 JOHAN LINANDER (c).....	100
Anf. 171 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	102
Anf. 172 JOHAN LINANDER (c) replik.....	103
Anf. 173 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	103
Anf. 174 JOHAN LINANDER (c) replik.....	103
Anf. 175 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	103
Anf. 176 JEPPE JOHNSSON (m) replik	104
Anf. 177 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	104
Anf. 178 JEPPE JOHNSSON (m) replik	104
Anf. 179 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	104

Anf. 180 HELENA ZAKARIASÉN (s)	104
Anf. 181 JOHAN LINANDER (c) replik.....	106
Anf. 182 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik	107
Anf. 183 JOHAN LINANDER (c) replik.....	107
Anf. 184 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik	108
Anf. 185 JEPPE JOHNSON (m) replik.....	108
Anf. 186 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik	109
Anf. 187 JEPPE JOHNSON (m) replik.....	109
Anf. 188 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik	109
Anf. 189 PETER ALTHIN (kd) replik.....	109
Anf. 190 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik	110
Anf. 191 PETER ALTHIN (kd) replik.....	110
Anf. 192 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik	111
Anf. 193 KARIN GRANBOM (fp) replik.....	111
Anf. 194 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik	111
Anf. 195 KARIN GRANBOM (fp) replik.....	112
Anf. 196 HELENA ZAKARIASÉN (s) replik	112
Anf. 197 ALICE ÅSTRÖM (v).....	112
(Beslut skulle fattas den 28 april.)	113
19 § Bordläggning.....	113
20 § Anmälan om interpellationer.....	113
21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	114
22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	114
23 § Kammaren åtskildes kl. 19.46.....	115

Prot. 2003/04:100
22 april

Elanders Gotab, Stockholm 2004